Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

2007 - 2013

Doelstelling 3:
Europese Territoriale Samenwerking

INTERREG IVA
Grensoverschrijdende samenwerking
Frankrijk-Engeland-Vlaanderen-Nederland

2 ZEEËN OPERATIONEEL PROGRAMMA

NL

Dit operationeel programma is tot stand gekomen met medefinanciering uit het Europees Regionaal Ontwikkelings Fonds via het Engeland-Frankrijk Interreg IIIA programma.

Secrétariat Technique Conjoint / Joint Technical Secretariat / Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat
INTERREG IVA 2 Mers Seas Zeeën Les Arcuriales - 45/D, rue de Tournai - 5° étage - F-59000 Lille
T : +33 (0)3 20 21 84 80 - F : +33 (0)3 20 21 84 98 - contact@interreg4a-2mers.eu

Inhoudsopgave

Samenvatting....4

Hoofdstuk 1. Programma context 5

1.1 Inleiding....5
1.2 Europese beleidscontext....5
1.3 Nationale strategische referentiekaders....7
1.4 Algemene ontwikkelingen en tendensen....9
1.5 Beschrijving van programmagebied....10
1.6 Beschrijving van het programmeringsproces....13

Hoofdstuk 2. Analyse van het programmagebied en lessen uit eerdere ervaringen....16

2.1 Inleiding....16
2.2 Sociaal economische diagnose....16
2.3 Lessen uit eerdere ervaringen....33
2.4 SWOT analyse....39
2.5 Perspectieven en uitdagingen voor het programma gebied....45

Hoofdstuck 3. Programma strategie....47

3.1 Inleiding....47
3.2 Ontwikkelingdvisie voor het programmagebied....47
3.3 Strategische oriëntatie van het programma....47
3.4 Doelstellingen....49
3.5 Identificatie van de programmaprioriteiten....50
3.6 Soorten samenwerkingsprojecten....51
3.7 Bevindingen van de ex-ante evaluatie....52
3.8 Integratie van de SMEB-resultaten in de programmastrategie....52

Hoofdstuk 4. Prioriteiten....53

4.1 Inleiding....53
4.2 Algemene uitgangspunten....53
4.3 Prioriteit 1 : Het ondersteunen van een economisch concurrerend, aantrekkelijk en toegankelijk gebied....54
4.4 Prioriteit 2 : Een gezonde en veilige omgeving bevorderen en ontwikkelen....57
4.5 Prioriteit 3 : Verbetering van de leefkwaliteit....59
4.6 Prioriteit 4 : Gemeenschappelijke prioriteit met het Frans-Engels Kanaal programma....61
4.7 Prioriteit 5 : Technische Bijstand....63
4.8 Indicatoren....64

Hoofdstuk 5. Organisatie en implementatie..... 65

5.1 Van INTERREG IIIA tot INTERREG IVA : naar een versterking van het uitvoeringssysteem..... 65
5.2 De Autoriteiten verantwoordelijk voor het 2 Zeeën INTERREG IV A programma A..... 65
5.3 Technische assistentie..... 67
5.4 De beslissings- en programmeringsinstanties..... 70
5.5 Functioneringsmodaliteiten van het programma..... 73
5.6 De werkwijzen en instrumenten van het programma..... 77

Hoofdstuk 6. Financieel plan 82

6.1 Inleiding..... 82
6.2 De bijdrage van het EFRO..... 82
6.3 Gedetailleerd financieel plan per prioriteit en EFRO cofinancieringspercentage..... 83

Hoofdstuk 7: Samenhang en complementariteit met andere EU programma's 85

7.1 Samenhang met en aanvulling op EU-beleid..... 85
7.2 Samenhang met en aanvulling op andere structuurfondsprogramma's..... 85
7. 3 Samenhang en complementariteit met andere EU-programma's en -fondsen..... 87
7.4 Coordinatie mechanismen tussen de verschillende EU programma's..... 87

Annex A : Lijst van eligibele en aangrenzende NUTS III gebieden..... 89
Annex B : Bronnen van informatie en statistiek..... 92
Annex C : Geconsulteerde belanghebbenden..... 95
Annex D: Indicatoren..... 98
Annex E: Ex ante evaluatie en SMB..... 104
Annex F : Indicatieve opsplitsing EFRO bijdragen per categorie..... 110

Samenvatting

Het grensoverschrijdende maritieme samenwerkingsprogramma (CBC) stelt regionale en lokale deelnemers uit verschillende gebieden van 4 lidstaten in staat om samen te werken. Dit gebeurt in de vorm van projecten, waarbij deze instellingen worden uitgenodigd om het concurrentievermogen en het duurzame groeipotentieel van de maritieme en niet maritieme bezittingen van het programmagebied te ontwikkelen d.m.v. het opbouwen en bevorderen van grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden.

In overeenstemming met de Communautaire strategische richtlijnen voor het cohesiebeleid 2007-2013, streeft het programma ernaar om een bijdrage te leveren aan de strategie van de Unie met betrekking tot groei en werkgelegenheid.

Het programma is opgebouwd rond drie thematische prioriteiten plus één gemeenschappelijke, met het kanaal OP Frankrijk-Engeland :

Prioriteit 1 richt zich op het **ondersteunen van een economisch competitief, aantrekkelijk en toegankelijk gebied**, waarbij de aandacht voornamelijk gericht zal zijn op de gemeenschappelijke economische activiteiten van de subthema's, waaronder de maritieme economie, de werkgelegenheid en het menselijke kapitaal en de toegankelijkheid.

Prioriteit 2 richt zich op het **bevorderen en uitbreiden van een veilige omgeving**, waarbij de aandacht voornamelijk gericht zal zijn op het beheren van de geïntegreerde kustzone, de maritieme hulpbronnen, de riviermonden, de natuurlijke, technologische en menselijke risico's, de energie-efficiëntie en de duurzame energiebronnen, landschap en natuur, waaronder het natuurlijk erfgoed, watermanagement, afvalbeheer en het verantwoordelijk omgaan met de beschikbare hulpbronnen.

Prioriteit 3 richt zich **het verbeteren van de leefkwaliteit**, waarbij de aandacht voornamelijk gericht zal zijn op de maatschappelijke acceptatie en het welzijn van verschillende groepen in de samenleving, diensten aan de bevolking, waaronder mobiliteit en gezondheidsfaciliteiten, onderwijs, training en een leven lang leren, het gemeenschappelijke erfgoed en cultureel bezit, evenals actieve recreatie.

Prioriteit 4 richt zich op **het promoten van gezamenlijke acties met deelnemers uit het programma Frankrijk (Manche)-Engeland**, waarbij de aandacht voornamelijk gericht zal zijn op zaken van gemeenschappelijk belang, in het bijzonder kwesties met betrekking tot de maritieme dimensie met een grensoverschrijdend perspectief, de uitwisseling van nuttige werkervaring en netwerkactiviteiten tussen de projecten die onder de OP's vallen.

Dit operationele programma ondersteunt twee soorten van samenwerkingsprojecten die inspelen op de verschillende behoeften en uitdagingen van de doelgroepen in de programmagebieden :

Op de eerste plaats ondersteunt het programma **de reguliere grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten,** die deelnemers uit verschillende landen in het programmagebied samenbrengen om gezamenlijk te werken aan het ontwikkelen en oplossen van gemeenschappelijke grensoverschrijdende kwesties (de "van beneden af" benadering)

Op de tweede plaats ondersteunt het **strategische grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten** die aangewezen worden door instanties die aan het programma deelnemen, zoals bv. het toezichtcomité. De deelnemers aan de programmaonderdelen op nationaal en regionaal niveau kunnen kiezen om een actieve rol te spelen in de ontwikkeling van deze projecten. Het betreft hier projecten die essentieel zijn voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de programma's.

Het programma wordt mede gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Het totaal beschikbare EFRO-budget voor de periode 2007-2013 bedraagt 167 miljoen euro. Het programmagebied beslaat 4 lidstaten (Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Nederland en Vlaanderen). Het programma betaalt mee aan de participatie van publieke overheden en vergelijkbare openbare instellingen, alsook, in beperkte mate en in naleving van de van kracht zijnde reglementering, aan de participatie van deelnemers van de concurrerende particuliere sector uit deze landen. Participatie van deelnemers uit andere gebieden is mogelijk onder bepaalde voorwaarden.

Hoofdstuk 1. Programma context

1.1 Inleiding

In dit Operationele Programma worden de context en de prioriteiten beschreven voor de samenwerking tussen Frankrijk, Engeland, Vlaanderen en Nederland in de periode 2007-2013. Door dit grensoverschrijdende programma worden regionale en lokale bestuurders en organisaties van verschillende landen in staat gesteld kennis en ervaringen uit te wisselen en gezamenlijk beleid en projecten te ontwikkelen en uit te voeren. Het programma zal deels worden gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

De doelstelling voor Europese territoriale samenwerking 2007-2013 is het vervolg op het Interreg III Communautair Initiatief. Een van de verschillen met Interreg III is de introductie van grensoverschrijdende samenwerking tussen landen met een maritieme grens tot een lengte van 150 kilometer. Het huidige programma is zo'n nieuwe vorm van cooperatie, die het mogelijk maakt intensiever samen te werken aan territoriale samenwerking.

De deelnemers zullen gebruik maken van de positieve ervaringen en lessen uit de drie grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden die binnen het programmagebied onder Interreg III liepen: VK-Frankrijk, Frankrijk-Vlaanderen-Wallonië en Vlaanderen-Nederland. Met deze programma's werden veel projecten gefinancierd die gericht waren op uiteenlopende onderwerpen met als resultaat grotere economische en sociale cohesie. Voortzetting van Europese territoriale samenwerking, in samenhang met de grensoverschrijdende maritieme programmagebieden en nieuwe beleidsaccenten, zal garant staan voor behoud van resultaten en een goede basis vormen voor bredere en en meer gestructureerde samenwerking.

1.2 Europese beleidscontext

1.2.1 EFRO en algemene verordeningen

De algemene verordening structuurfondsen (EG 1083/2006) bevat de bepalingen voor de uitvoering van het EFRO, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds. Verordening (EG) nr. 1080/2006 voorziet in meer details over EFRO-programma's. De Europese Commissie eist dat deze programma's moeten bijdragen aan de Lissabon en Göteborg strategieën. Prioriteit hebben thema's zoals het versterken van de concurrentiepositie en innovatie, meer en betere banen en duurzame ontwikkeling.

In artikel 6 van de EFRO-verordening worden de prioriteiten voor Europese territoriale samenwerking beschreven. De fondsen moeten vooral worden aangewend voor economische en sociale activiteiten die bijdragen aan duurzame territoriale ontwikkeling. Relevante thema's voor het grensoverschrijdende spoor in de samenwerking zijn:

a) ondernemerschap, in het bijzonder de ontwikkeling van MKB, toerisme, cultuur en grensoverschrijdende handel;
b) gezamenlijk beschermen en beheren van natuurlijke en culturele hulpbronnen, alsmede de preventie van natuurlijke en technologische risico's;
c) ondersteuning van de verbanden tussen stedelijke en landelijke gebieden;
d) terugdringen van isolement door verbeterde toegang tot vervoer, informatie- en communicatienetwerken en - diensten, grensoverschrijdende voorzieningen en systemen voor water, afval en energie;
e) ontwikkelen van samenwerking in, de capaciteit en het gezamenlijk gebruik van infrastructuren, in het bijzonder in sectoren als gezondheid, cultuur, toerisme en onderwijs.

Bovendien kan het EFRO bijdragen aan de bevordering van juridische en bestuurlijke samenwerking, de integratie van grensoverschrijdende arbeidsmarkten, plaatselijke werkgelegenheidsinitiatieven, gelijke rechten en kansen voor mannnen en vrouwen en gelijke kansen, opleiding en sociale insluiting, en de spreiding van menselijk potentieel en voorzieningen voor R&TD.

1.2.2 Lissabon en Göteborg strategieën

In de afgelopen tien jaar heeft de EU besloten de grondslag voor haar concurrentievermogen te vernieuwen, haar groeipotentieel en productiviteit te vergroten en de sociale cohesie te versterken. Dit constructieve proces wordt gekenmerkt door een aantal stappen.

In maart 2000 bereikten de staatshoofden en regeringsleiders van de EU in Lissabon overeenstemming over een ambitieus doel: de EU wordt “de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie ter wereld, die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en grotere sociale samenhang”. In het bijzonder werd overeengekomen, dat om dit doel te bereiken een algemene strategie zou moeten worden gehanteerd met als doelstelling :

- de voorbereiding van de overgang naar een kenniseconomie en -samenleving door het verbeteren van het beleid ten aanzien van de informatiemaatschappij en onderzoek en ontwikkeling (R&D), alsmede door de versnelling van het proces van structurele hervorming van concurrentievermogen en innovatie, en de voltooiing van de interne markt;
- de modernisering van het Europees sociaal model, het investeren in mensen en het bestrijden van sociale uitsluiting;
- de versteviging van de goede economische vooruitzichten en gunstige groeimogelijkheden door de toepassing van de juiste macro-economische beleidscombinatie.

In juni 2001 bereikte de EU in Göteborg overeenstemming over een strategie voor duurzame ontwikkeling, waarmee de Unie haar politieke verbintenis met economische en sociale vernieuwing voltooit door aan de Lissabon strategie een milieudimensie toe te voegen.

Naar aanleiding van de geringe vorderingen die enkele jaren later waren gemaakt in het bereiken van de doelstellingen van de Lissabon strategie, deed de Commissie echter een voorstel aan de Europese Raad van maart 2005 voor een nieuw Partnerschap voor groei en werk. De Raad gaf haar goedkeuring aan de beleidsdoelstellingen die door de Commissie waren vastgesteld en benadrukte de noodzaak tot een herintroductie van de Lissabon strategie. Deze hernieuwde poging vereiste dat “de Unie alle geschikte nationale en communautaire hulpbronnen moest inzetten, inclusief cohesiebeleid.” De ER deed in haar eerste jaarlijkse voortgangsrapport (2006) over de Lissabon strategie de aanbeveling dat de lidstaten instaan voor communautaire cohesie en dat de investering in plattelandsontwikkeling gericht is op ondersteuning van de Lissabon strategie in het algemeen en dat in de nieuwe generatie cohesiebeleidsprogramma's de volgende 4 acties prioriteit hebben: 1) meer investeren in kennis en innovatie; 2) ontsluiten van bedrijfspotentieel, in het bijzonder van MKB; 3) een antwoord vinden op mondialisering en vergrijzing en 4) stappen zetten in de richting van een efficiënt en integraal EU-energiebeleid.

1.2.3 Communautaire strategische richtsnoeren

Het cohesiebeleid moet een belangrijke bijdrage leveren aan de vernieuwde Lissabon strategie. Dat is het idee dat ten grondslag ligt aan het nieuwe wettelijke raamwerk voor de hervorming van het cohesiebeleid voor de periode 2007-2013, vastgelegd in de Communautaire strategische richtsnoeren voor cohesie en aangenomen in juli 2006.

Volgens deze communautaire strategische richtsnoeren zouden programma's die mede gefinancierd worden via het cohesiebeleid, financiële middelen moeten toewijzen op basis van de hierna genoemde drie prioriteiten :

- *het vergroten van de aantrekkelijkheid van de lidstaten, regio's en steden door de toegankelijkheid te bevorderen, een goede kwaliteit en niveau van dienstverlening te verzekeren, en het milieu te beschermen;*
- *het bevorderen van innovatie, ondernemerschap en de groei van de kenniseconomie door onderzoek en innovatiecapaciteit, met inbegrip van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën;*
- *het scheppen van meer en betere banen door meer mensen aan werk te helpen en te betrekken in ondernemersactiviteit, het verbeteren van de inzetbaarheid van arbeidskrachten en ondernemingen, en een toenemende investering in menselijk kapitaal.*

Het nieuwe strategisch raamwerk scharniert rond drie doelstellingen, te weten convergentie, regionaal concurrentievermogen en regionale werkgelegenheid, en Europese territoriale samenwerking. Deze laatste doelstelling is gericht op de versterking van de integratie van het grondgebied van de Unie in al haar dimensies, met inbegrip van grensoverschrijdende samenwerking. Deze samenwerking is bedoeld om de door grenzen veroorzaakte 'barrière-effecten' te verkleinen.

Met de aanvaarding van deze richtsnoeren krijgt het EU-hoofdbeleid op de doelstellingen van Lissabon en Göteborg door de programmering een meer strategisch zwaartepunt, en wordt het grensoverschrijdende Operationeel Programma een meer strategisch document dan voorgaande documenten onder Interreg III. Het nieuwe programma is ook veel nauwer betrokken bij de activiteiten onder de doelstellingen 'Convergentie' en 'Regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid.' De oorzaken hiervan zijn overeenkomende kernthematische prioriteiten en het feit dat de belangrijkste doelgroep duidelijk bestaat uit regionale en lokale besluitvormers van het regionaal programma, dat mede gefinancierd wordt onder deze laatstgenoemde twee doelstellingen. Een van de voornaamste ambities van dit programma is de nauwe betrokkenheid van deze bestuurders, omdat het duidelijk is dat in een open en gemondialiseerde economie de aanpak van groei en werkgelegenheid geankerd moet zijn in regionale, zelfs lokale ontwikkelingsstrategieën. Op dit niveau worden de meeste zakelijke netwerken gevormd, contacten gelegd met centra voor opleiding en technologie en kunnen lokale kennis en expertise het best worden geactiveerd.

1.2.4 Horizontale vraagstukken

Voor de Europese Commissie zijn de horizontale principes van partnerschap, gelijkheid van mannen en vrouwen, non-discriminatie en duurzame ontwikkeling van groot belang.
Deze principes vormen een integraal onderdeel van het algemeen reglement. De partners in dit territoriale samenwerkingsprogramma ondersteunen deze drie horizontale prioriteiten actief. Deze prioriteiten worden beoordelingscriteria voor alle activiteiten die onder dit programma zullen worden uitgevoerd.

Partnerschap
Bij de voorbereidings- en uitvoeringsfasen van het OP worden relevante deelnemers op nationaal, regionaal en lokaal niveau actief betrokken. Dit zijn overheden, sociale en economische partners, rechtspersonen die maatschappelijke organisaties vertegenwoordigen en niet-gouvernementele organisaties die binnen de beleidscontext van het programma werken.

Non-discriminatie
Voor alle projecten waarvoor financiering wordt aangevraagd onder dit programma moet worden aangetoond dat zij het non-discriminatie principe respecteren. Bovendien zullen projecten worden gesteund die duidelijk bijdragen aan gelijke kansen, bijvoorbeeld door het stimuleren van sociale integratie en de versterking van de positie van bepaalde groepen zoals jongeren, gehandicapten, immigranten en ouderen. Verbetering van de positie van vrouwen zal ook een centraal vraagstuk worden.

Duurzame ontwikkeling
Volgens de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling (SDO, mei 2006) betekent duurzame ontwikkeling dat in de behoeften van de huidige generatie wordt voorzien zonder de behoeften voorziening van volgende generaties in gevaar te brengen. Het doel van de SDO is een voortdurende verbetering van de kwaliteit van leven en welzijn voor huidige en volgende generaties. Met dat doel bevordert de SDO een dynamische economie, volledige werkgelegenheid, sociale en territoriale cohesie, bescherming van het milieu en respect voor culturele diversiteit.
Alle projecten die onder dit programma worden gefinancierd zullen bijdragen aan duurzame ontwikkeling. Een ander aspect van duurzaamheid – dat speciaal geldt voor Europese programma's – is de voortzetting van het project na Europese financiering. Projecten moeten leiden tot permanente samenwerking en stevige resultaten, die een duidelijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de regio.

1.3 Nationale strategische referentiekaders

De communautaire strategische richtlijnen verplichten elke lidstaat van de Europese Unie om een Nationaal strategisch referentiekader (NSRK) te schrijven. In dit NSRK geven de landen aan hoe zij de Europese

fondsen 2007-2013 zullen aanwenden. De vier NSRK's die relevant zijn voor dit OP vormen een belangrijke basis voor de inhoud van het programma.

1.3.1 Verenigd Koninkrijk

Vanuit het perspectief van het Verenigd Koninkrijk zouden alle structuurfondsprogramma's bijzondere aandacht moeten schenken aan drie overkoepelende thema's :

- Ondernemen en innovatie, door het bevorderen van onderzoek, commercialisering en overdracht van kennis, het aanmoedigen van ondernemerschap en het ondersteunen van een bloeiende MKB sector;
- Deskundigheid en werkgelegenheid, door het opbouwen van een geschoold en breed inzetbaar arbeidspotentieel, het aanpakken van achterstanden in de werksituatie en het ondersteunen van werkgelegenheid voor allen; en
- Communautaire duurzaamheid en duurzaamheid van het milieu, door het bevorderen van innovatie die duurzaamheid ondersteunt, het garanderen van duurzame ontwikkeling, productie en consumptie, en het bevorderen van sociale en economische cohesie in lokale economieën, in zowel stedelijk als landelijk gebied.

Voor uitgaven in het kader van het EFRO onder de Engelse concurrentievermogen- en werkgelegenheidsprogramma's, gelden vier prioriteiten: ten eerste, het bevorderen van innovatie en kennisoverdracht; ten tweede, het bevorderen van ondernemen; ten derde, het garanderen van duurzame ontwikkeling, productie en consumptie; en ten vierde, het vormen van duurzame gemeenschappen.

In het raamwerk worden geen prioriteiten vastgesteld voor de samenwerkingsdoelstelling, deze zullen worden ontwikkeld in nauw overleg met de andere lidstaten.

1.3.2 Frankrijk

In Frankrijk zullen de EFRO-middelen worden geconcentreerd rond vijf prioriteiten :

1. Het stimuleren van innovatie en de kenniseconomie
2. ICT-ontwikkeling voor de economie en de kennismaatschappij
3. Bijstand aan bedrijven als onderdeel van de territoriale ontwikkeling
4. Bescherming van het milieu, risicopreventie en energetische toepassingen om een duurzame ontwikkeling te garanderen
5. Ontwikkeling van alternatief wegvervoer voor personen en economische activiteiten

Activiteiten langs de drie sporen van territoriale samenwerking moeten worden geïntegreerd voor betere effectiviteit en Europese toegevoegde waarde. Uitgebreidere grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's, in het bijzonder de maritieme programma's, moeten nauw samenwerken met transnationale programma's, omdat hun problemen hoger ingeschaald staan dan die van de traditionele buurtprojecten. Dit geldt in het bijzonder voor preventie van natuurlijke en technische risico's en R&D-netwerken.

Frankrijk neemt deel aan verscheidene grensoverschrijdende netwerken, die alle hun eigen kenmerken hebben. Geografische ligging en potentieel bepalen de prioriteiten voor samenwerking. Voor dit programma zouden de volgende termen uit het NSRK gelden: vervoer over zee en havens, metropolitische netwerken en grensoverschrijdende conglomeraten. Algemene prioriteiten voor alle grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's zijn economie (innovatie, MKB, arbeidsmarkten), toegankelijkheid, onderwijs, artistieke en culturele uitwisseling, valorisatie van natuurlijke en culturele hulpbronnen die nauw verbonden zijn met de toeristische economie. Alle activiteiten moeten naar aard en effect duurzaam zijn.

1.3.3 Vlaanderen

Het belangrijkste doel van de programmaperiode 2007-2013 voor de structuurfondsen is het versterken van het concurrentievermogen van de Vlaamse economie door het verder ontwikkelen van Vlaanderen als

kennis- en ondernemersregio, met aandacht voor duurzame en evenwichtige ontwikkeling van stedelijke en landelijke gebieden.

De strategie van het Vlaams NSRK met betrekking tot het EFRO concentreert zich op 4 belangrijke prioriteiten. Duurzame en evenwichtige ontwikkeling van landelijke gebieden is onderdeel van de eerste drie prioriteiten.

1. Het promoten en stimuleren van de kenniseconomie en innovatie
2. Het stimuleren van ondernemerschap
3. Het optimaliseren van externe ruimtelijk-economische factoren
4. Het verbeteren van de stedelijke ontwikkeling

Drie horizontale thema's maken deel uit van alle 4 prioriteiten: territoriale dimensie, duurzame ontwikkeling en milieu, interregionale samenwerking.
Verwezen wordt naar het belang van nauwere samenwerking tussen Europese regio's ten einde het concurrentievermogen en de economische groei te versterken. Groot belang wordt gehecht aan de verdere ondersteuning van door Interreg III programma's verkregen dynamiek/momentum.

1.3.4 Nederland

Nederland heeft een aantal algemene principes geformuleerd voor grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's. Op basis van de thema's genoemd in de communautaire strategische richtsnoeren zijn prioriteiten gekozen voor territoriale samenwerking.
Inhoudelijk moeten de samenwerkingsprogramma's passen in de nationale beleidsagenda en de regionale programma's uitgevoerd onder de doelstelling concurrentievermogen. Het zwaartepunt ligt op innovatie en kenniseconomie. Binnen de prioriteit voor aantrekkelijke regio's en steden werkt Nederland aan gemeenschappelijke planning en ontwikkeling van logistiek en duurzame infrastructuur, investeringen in milieu, natuurontwikkeling en een aantrekkelijk cultureel klimaat. Samenwerking tussen bedrijven, kennisinstituten en overheid in strategische sectoren, ondersteuning van MKB, ontwikkeling van ICT-diensten en duurzame energie zijn prioriteiten voor innovatie, ondernemerschap en kenniseconomie. In verband met de doelstelling van meer en betere banen ligt het accent op grensoverschrijdende arbeid, stages en onderwijs voor jongeren en werklozen, en de ontwikkeling van een gezamenlijke aanpak van integratie en naturalisatie.

1.4 Algemene ontwikkelingen en tendensen

Dit OP wil een bijdrage leveren aan territoriale cohesie en duurzame ontwikkeling van het programmagebied. De thema's voor de prioriteiten zijn afgeleid van de Europese beleidscontext en de Nationale strategische referentiekaders en betreffen de belangrijkste gezamenlijke uitdagingen voor het gebied. Het zwaartepunt en het effect van het programma worden echter ook beïnvloed door externe factoren, zoals algemene ontwikkelingen en tendensen in Europa. Deze ontwikkelingen zijn van strategisch belang voor al het beleid in de EU voor de komende jaren. Met name hebben zij de Lissabon en Göteborg strategieën van de EU sterk beïnvloed, die op hun beurt de strategie hebben bepaald voor het EU-cohesiebeleid voor de periode 2007-2013. Vier belangrijke uitdagingen zijn in het bijzonder relevant vanwege hun territoriale invloeden.

Klimaatverandering en groeiende bewustwording met betrekking tot milieuvraagstukken
Algemeen wordt nu erkend dat de toegenomen uitstoot van broeikasgassen een van de belangrijkste factoren is in de stijging van de gemiddelde temperatuur en de daar aan gerelateerde natuurlijke rampen. De effecten van klimaatverandering zijn enorm groot en variëren van droogte tot stijging van de zeespiegel. Als gevolg van de maritieme locatie van het programma gebied zijn veel delen ervan bijzonder kwetsbaar voor deze ontwikkelingen. Omdat zelfs beleid op de lange termijn gering effect heeft op deze ontwikkeling, worden nu preventieve of aanpassingsmaatregelen uitgevoerd. Dit zijn kostbare maatregelen, maar goede preventie kan de schade veroorzaakt door natuurlijke rampen aanzienlijk verminderen en daarbij een positieve invloed hebben op de economie.

Naast het vraagstuk van de klimaatverandering is er de algemene tendens om meer aandacht te besteden aan het milieu. De laatste jaren maakt onbeperkte economische groei plaats voor duurzame ontwikkeling.

Overheden en bevolking zijn zich bewuster geworden van het groene en blauwe milieu waarin zij leven en werken en voelen zich er verantwoordelijk voor. Deze tendens is ook zichtbaar in het beleid van bedrijven.

Globalisering
De laatste tien jaar is het globaliseringsproces sterk versneld, in het bijzonder door de krachtige ontwikkeling van landen in opkomst zoals China, India en Brazilië. Een van de effecten van globalisering is de toegenomen schaal en omvang van bedrijven. De versnippering van de Europese economie vormt in dit verband een aanzienlijke beperking. Het is aannemelijk dat concurrentie – en de vereiste economische aanpassingen – in de toekomst niet alleen gebaseerd zal zijn op verschillen in loonhoogte, maar in toenemende mate op technologische productiviteit (technologische opbrengst en kosten tezamen). Externe concurrentie zal derhalve toenemen in een aantal sectoren waarin Europa, en in het bijzonder het programmagebied, tot nu toe, verhoudingsgewijs in het voordeel was.

Demografische ontwikkelingen in Europa
De daling van het vruchtbaarheidscijfer in Europa, die tientallen jaren geleden werd ingezet, heeft geleid tot een situatie waarin de gemiddelde leeftijd van de bevolking aanzienlijk gaat toenemen, en deze ontwikkeling zal zich onvermijdelijk voortzetten in de komende tientallen jaren. Deze trend is ook merkbaar in de meeste delen van het programmagebied. De negatieve effecten hiervan op regionale arbeidsmarkten kunnen binnen enkele jaren leiden tot de noodzaak van aanzienlijke immigratie naar Europa van geschoolde mensen. De vraagstukken die de demografische ontwikkeling de komende tientallen jaren zal oproepen, vragen om ambitieuze maar gedifferentieerde beleidsoplossingen, afhankelijk van de afzonderlijke regionale contexten. Aangezien demografische factoren veel andere vraagstukken beïnvloeden, zijn meer integrale benaderingen van beleidsvorming noodzakelijk.

1.5 Beschrijving van programmagebied

Binnen dit grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma werken de regio's grenzend aan het zuidelijk deel van de Noordzee en het Kanaal samen aan de gezamenlijke ontwikkeling en implementatie van beleid en projecten. Het programmagebied beslaat delen van zuidwest, zuidoost en oost Engeland, het deelgebied Nord-Pas de Calais in Frankrijk, het westen van Vlaanderen en het zuidwesten van Nederland. De gebieden die in aanmerking komen zijn in rood aangegeven op onderstaande kaart. De aangrenzende gebieden zijn weergegeven in lichte kleur. De toegevoegde waarde van hun deelname zal worden beoordeeld vanproject tot project. De lijst van alle NUTS III gebieden die in aanmerking komen en de aangrenzende gebieden is te vinden in Bijlage A, evenals een korte argumentatie voor de selectie van aangrenzende gebieden.

Het programma is voorbereid en geïmplementeerd in nauwe samenwerking met het naastliggende maritieme grensoverschrijdende programma VK-Frankrijk, (Frans-Engels Kanaal programma) en aangegeven in blauw op de kaart. In het VK overlappen de betrokken gebieden voor beide programma's.

Programme transfrontalier des 2 Mers 2007 - 2013

2 Seas cross-border programme 2007 - 2013 2 Zeeën grensoverschrijdende programma 2007 - 2013

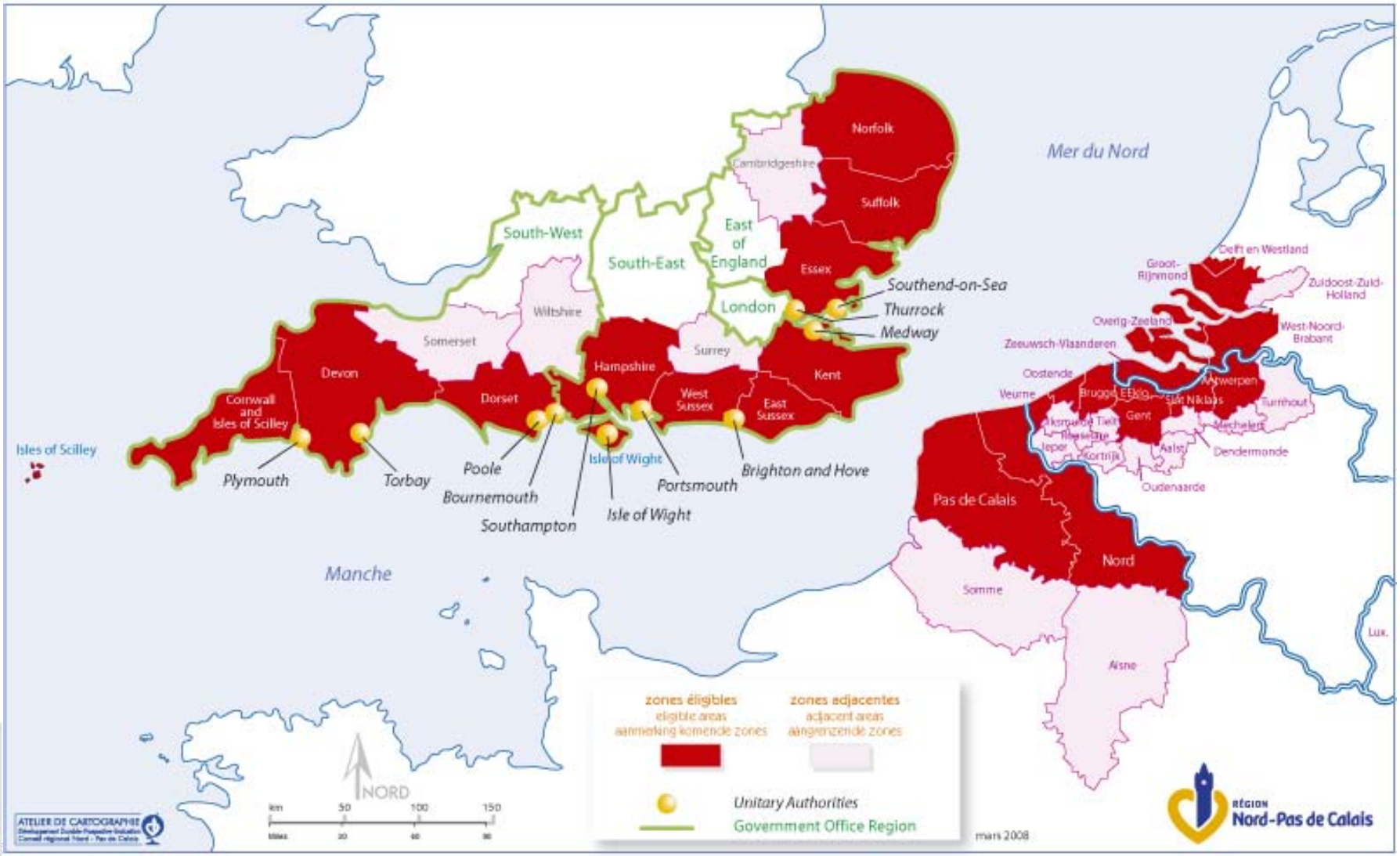

Programme transfrontalier des 2 Mers
Zones éligibles à la priorité commune avec le programme France (Manche) - Angleterre

2 Seas cross-border programme
Eligible areas of the common priority with France (Channel) - England programme

2 Zeeën grensoverschrijdende programma aanmerking komende zones
voor de gemeenschappelijke prioriteit met het Frans - Engels Kanaal programma

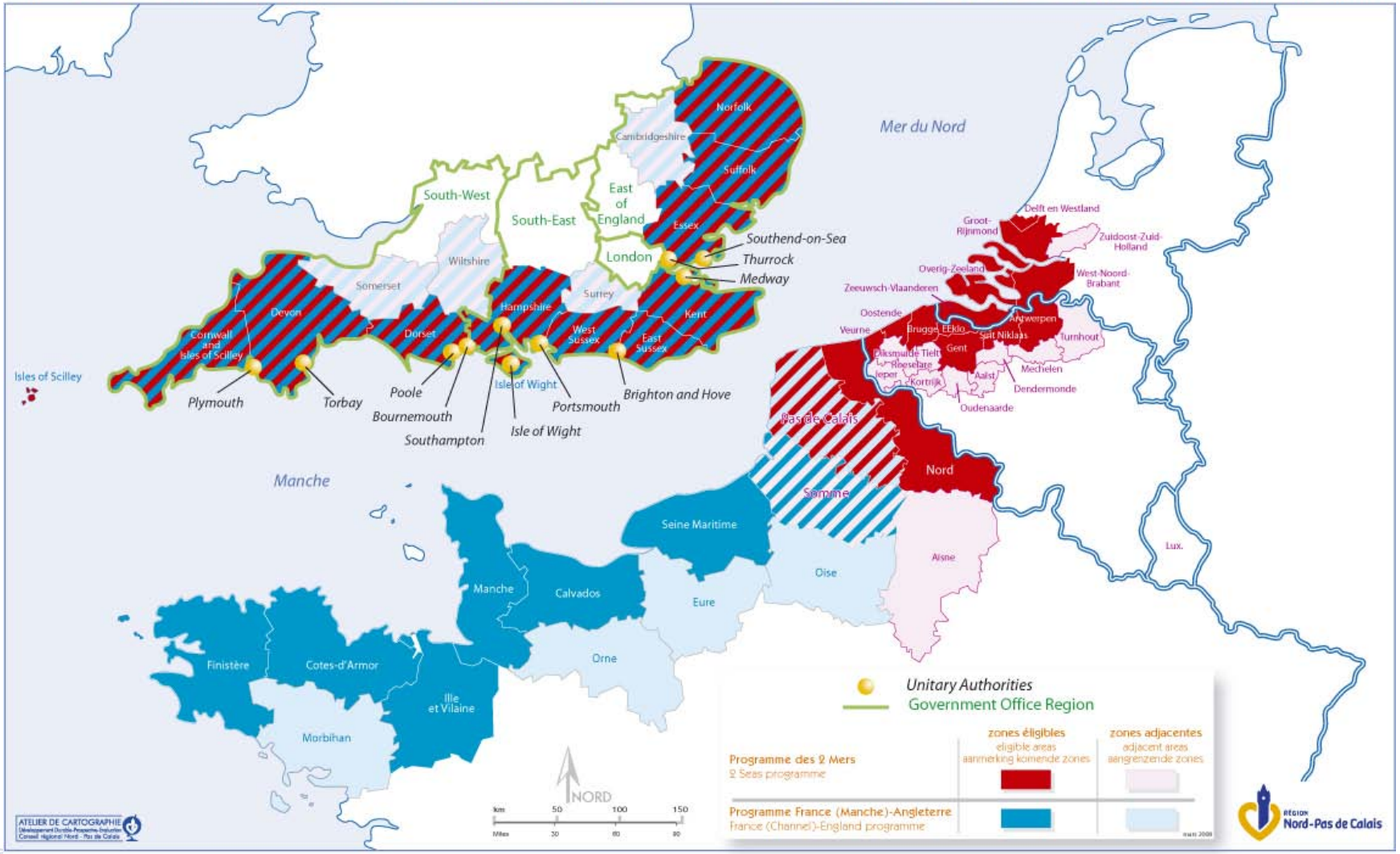

1.6 Beschrijving van het programmeringsproces

1.6.1. Omschrijving van de betrokken instellingen

*** Working Group**

Doelstellingen :

- *De beslissingen voorbereiden van de Stuurgroep*
- *Een gezamenlijke strategie en een project van operationele programmering voorbereiden*
- *Het uitvoerings-, management- en aanmoedigingsproces van het programma voorbereiden*
- *Commentaar leveren op de tekst van het door externe deskundigen samengestelde ontwerpprogramma*
- *Het werk van de externe deskundigen, die verantwoordelijk zijn voor het samenstellen van het operationele programma, ondersteunen en ex-ante evaluatie;*

Samenstelling :

De Working Group werd voorgezeten door de beheersautoriteit en was samengesteld uit de volgende overheidsinstanties en instellingen :

Frankrijk	Engeland
Conseil Régional Nord-Pas-de-Calais – Beheersautoriteit	
Département du Nord	Departement van gemeenschappen en lokale overheden
Département du Pas-de-Calais	Ontwikkelingsbureau voor het oosten van Engeland
SGAR Nord-Pas-de-Calais	Regionale assemblee voor het oosten van Engeland
Syndicat Mixte de la Côte d'Opale	Plaatselijke autoriteiten in het oosten van Engeland
	Districtsraad van Kent
Vlaanderen	Ontwikkelingsbureau voor het zuidoosten
Agentschap Economie – Vlaamse overheid	Regionale assemblee voor het zuidoosten van Engeland
West-Vlaanderen, die de drie betrokken provincies vertegenwoordigt	Plaatselijke autoriteiten voor het zuidoosten
	Plaatselijke autoriteiten voor het zuidwesten
Nederland	Regionaal ontwikkelingsbureau voor het zuidwesten van Engeland
Ministerie Van Economische Zaken	Districtsraad van Cornwall
Zeeland, die drie provincies vertegenwoordigt	

Vergaderingen :

Van april tot november 2007 heeft de Working Group 9 keer vergaderd

***Stuurgroep**

Doelstellingen :

- De beslissingen van de Working Group bekrachtigen, in het bijzonder om de programmastructuur, ontwerpversies en einduitvoering van het programma goed te keuren
- De opstelling van het aan externe deskundigen toevertrouwde operationele programma controleren
- Te zorgen voor de coördinatie tussen de beide programma's

Samenstelling :

De Stuurgroep werd voorgezeten door de beheersautoriteit en was samengesteld uit de volgende overheidsinstanties en instellingen :

Frankrijk	Engeland
Conseil Régional Nord-Pas-de-Calais, Beheersautoriteit	Departement van gemeenschappen en lokale overheden
Autorité Nationale France	
DIACT ou représentant de la Préfecture du Nord-Pas-de-Calais	**Nederland**
Vlaanderen	Ministerie Van Economische Zaken Zeeland, die drie provincies vertegenwoordigt
Agentschap Economie – Vlaamse overheid	
West-Vlaanderen, die de drie betrokken provincies vertegenwoordigt	**Europese Commissie / DG regio**

Vergaderingen :

Van april tot november 2007 heeft de Stuurgroep 9 keer vergaderd, voorafgaande aan de bijeenkomsten van de Working Group.

*** <u>Ex-ante evaluatiecommissie</u>**

Doelstellingen :

- Toezien op het werk van de ex-ante evaluatieadviseur

Samenstelling :

De ex-ante evaluatie beslaan het hele deelnemende gebied van beide OP's. De evaluatiecommissie werd voorgezeten door de beheersautoriteit van het programme Frankrijjk-Engeland, de gewestelijke raad van Haute-Normandie en bestond uit de volgende overheidsinstanties en instellingen :

Frankrijk	Vlaanderen
Conseil Régional de Haute-Normandie, Beheersautoriteit van OP Frankrijk-Engeland	Agentschap Economie – Vlaamse overheid
Conseil Régional Nord-Pas-de-Calais, Beheersautoriteit van OP Frankrijk-Engeland-Vlaanderen-Nederland	West-Vlaanderen, die de drie betrokken provincies vertegenwoordigt
DIACT of vertegenwoordigers van de prefecturen (Nord-Pas-de-Calais en Haute-Normandie)	**Nederland**
	Ministerie Van Economische Zaken Zeeland, die drie provincies vertegenwoordigt
Engeland	
Departement van gemeenschappen en lokale overheden	**Europese Commissie / DG regio**

Vergaderingen :

Van april tot november 2007 heeft de ex ante evaluatie commissie 5 keer vergaderd.

*** <u>Externe deskundigen verantwoordelijk voor het opstellen van het operationele programma en de ex-ante evaluatie</u>**

- **Programmeringsproces**

Het consortium dat het contract toegewezen heeft gekregen om het programma te ondersteunen is samengesteld uit drie adviesbureaus: ***Haute Europe (Nederland), CPC (Frankrijk)***, en ***ExDRA (Engeland)***.

- **Ex-ante evaluatie**

De organisatie die het contract in de wacht sleepte voor de ex-ante evaluatie en de strategische milieueffectbeoordeling (SMEB) is ***Deloitte (Frankrijk)***

1.6.2 Consultatie proces

Tijdens de voorbereiding van dit programma werden de belangrijkste participanten in het programmagebied actief aangemoedigd om hun mening te geven over de inhoud en de aanpak. Deze uitwisseling werd georganiseerd door middel van een uit drie ronden bestaand overlegproces:

1 De eerste ronde van het overleg werd gehouden in de vorm van groeps- of individuele interviews met een beperkt aantal vertegenwoordigers op regionaal niveau in elk van de 4 landen. Deze bijeenkomsten werden begin mei 2007 gehouden en de resultaten werden opgenomen in de eerste (analyse) en de tweede (analyse en strategie) versie van het Operationeel programmadocument.
2 In de tweede ronde werden in elk van de landen seminars/bijeenkomsten gehouden voor een groter publiek van regionale bestuurders en potentiële eindgebruikers van het programma (half tot eind juni 2007). De resultaten van deze bijeenkomsten vormden een belangrijke bijdrage tot de derde versie van het OP, waarin strategie en prioriteiten centraal staan.
3 De derde en laatste ronde van het proces bestond uit de formele openbare raadpleging van de Strategic Environmental Assessment (SEA) betreffende dit programma. Van augustus tot en met oktober 2007 was het SEA rapport in concept samen met het 3bis concept van dit OP beschikbaar voor geïnteresseerde belanghebbenden. Commentaar en visies op het SEA konden schriftelijk worden gegeven.

Een overzicht van alle belanghebbenden die betrokken waren bij de verschillende consultatieronden wordt gegeven in Annex C.

1.6.3 Desk research

De sociaal-economische analyse werd ontwikkeld op basis van deskresearch aangevuld met verscheidene interviews (zie 'overlegproces' hierna). Ten eerste werden relevante kwalitatieve en statistische gegevens verzameld en onderzocht met betrekking tot de vraagstukken uit de analyse. Aanvankelijk werden deze gegevens vooral verzameld voor de (regio van de) 4 landen die tot het programmagebied behoren, aangezien op dit niveau de meeste informatie beschikbaar is. Beschikbare aanvullende bronnen op relevant supranationaal niveau werden ook opgenomen. De bronnen die voor deze deskresearch werden gebruikt worden vermeld in Annex B.
De verzamelde gegevens werden gecombineerd en samengevoegd, met de bedoeling om vooral een passend beeld te kunnen vormen van de situatie op het niveau van het gehele programmagebied en niet zozeer van de verschillende onderdelen. Dat is belangrijk aangezien de analyse toch de basis moet vormen voor een strategie en een aantal prioriteiten voor het programma als geheel.
Door de internationale verscheidenheid van het programmagebied is de beschikbaarheid van gedetailleerde en vergelijkbare cijfers en statistieken voor het hele gebied fragmentarisch. De totaalanalyse bestaat daarom uit kwalitatieve, beschrijvende informatie over de sociaal-economische situatie en ontwikkelingen, tezamen met kwalitatieve statistische gegevens die gedetailleerde inzichten geven in een aantal belangrijke cijfers over het gehele programmagebied zoals het door de regio's wordt gevormd.

Hoofdstuk 2. Analyse van het programmagebied en lessen uit eerdere ervaringen

2.1 Inleiding

Om af te bakenen op welke gebieden grensoverschrijdende samenwerkring een duidelijke bijdrage kan leveren aan het realiseren van de Lissabon strategie en het creëren van een geïntegreerd gebied, is het noodzakelijk om een algemeen beeld te hebben van de situatie en de trends in het programma gebied en een overzicht van de belangrijkste lessen uit de periode 2000-2006. De bevindingen van deze dubbele analyse zijn gegroepeerd in een SWOT analyse die samen met de identificatie van belangrijke uitdagingen voor de toekomst de basis vormen voor de strategie plaatsbepaling van dit OP.

2.2 Sociaal economische diagnose

In dit hoofdstuk worden de verschillende sociaal economische aspecten van het programma gebied in detail beschreven. De overzichtstabel (tabel 1) op de volgende pagina toont een set van algemene statistieken die op het hele grensoverschrijdende programma gebied betrekking hebben (op NUTS III niveau). De gepresenteerde parameters en cijfers worden in meer detail besproken verderop in dit hoofdstuk

2.2.1 Demografie, migratie en territoriale structuur

Demografie

Het programmagebied beslaat 62.731 vierkante kilometer. In het gebied wonen 19,2 miljoen mensen, waarvan 54 procent in Engeland, 21% in Frankrijk, 13% in Nederland en 12% in Vlaanderen. Dit aantal is in de laatste 10 jaar gegroeid en naar verwachting zal deze tendens zich in de komende 15 jaar voortzetten. Ongeveer 55 procent van de mensen leven in stedelijke gebieden, met uitzondering van het Franse deelgebied, waar dit aandeel veel hoger ligt (95% in 2005). De steden kennen een hoge bevolkingsdichtheid. Sommige landelijke gebieden kennen de laagste bevolkingsdichtheid van hun regio, of zelfs van hun land. Dit geldt bijvoorbeeld voor Zeeuws-Vlaanderen in Nederland.

De bevolking zal naar verwachting in de komende jaren groeien, zoals boven reeds is aangegeven. Dit is het gevolg van immigratie, nationaal beleid op economische groei en het feit dat mensen tegenwoordig langer leven. De onderstaande kaart illustreert deze tendens. De kaart laat tevens zien dat de aard van de groei per regio verschillend is. Nederland, Vlaanderen en delen van het Verenigd Koninkrijk hebben te maken met een positieve natuurlijke aangroei en migratiebalans, terwijl de negatieve migratiebalans in het Franse deel van het gebied wordt ingehaald door een natuurlijke aangroei van de bevolking. In de zuidwestelijke en zuidelijke delen van Engeland treft men de omgekeerde situatie aan.

	Bevolking	Bevolkings dichtheid	BBP	BBP/ capita	Werkloosheidsratio
Years	**2004**	**2004**	**2004**	**2004**	**2005**
Arr. Antwerpen	946,9	992,5	33 043	34 896	9,1%
Arr. Eeklo	79,6	239,7	1 469	18 451	6,5%
Arr. Gent	503,9	539,5	16 181	32 111	7,5%
Arr. Sint-Niklaas	227,4	496,4	5 548	24 396	6,1%
Arr. Brugge	273,3	417,9	7 224	26 433	5,6%
Arr. Oostende	146,1	503,8	3 118	21 341	8,2%
Arr. Veurne	58,4	213,2	1 486	25 437	6,6%
Nord	2 574,8	448,3	58 453	22 702	13,4%
Pas-de-Calais	1 454,8	218,1	26 366	18 123	13,0%
Delft en Westland	210,1	1395,1	7 241	34 465	5,3%
Groot-Rijnmond	1 362,0	1146,4	43 111	31 653	8,4%
Zeeuwsch-Vlaanderen	107,9	147,1	3 917	36 301	6,9%
Overig Zeeland	271,6	257,5	6 519	24 001	4,6%
West-Noord-Brabant	605,7	495,9	20 144	33 258	5,7%
Norfolk	817,0	152,1	19 020	23 280	4,2%
Suffolk	684,4	180,1	17 274	25 240	5,0%
Southend-on-Sea	159,7	3801,5	3 714	23 255	5,5%
Thurrock	145,8	894,4	3 744	25 680	4,7%
Essex	1 331,2	384,2	32 743	24 596	3,6%
Brighton and Hove	252,6	3043,3	6 966	27 578	6,6%
East Sussex	496,8	290,7	10 308	20 748	4,8%
West Sussex	761,7	382,6	21 615	28 378	4,4%
Portsmouth	188,8	4720,2	5 913	31 317	5,7%
Southampton	221,4	4427,4	7 019	31 701	6,7%
Hampshire	1 254,3	340,9	34 954	27 867	3,2%
Isle of Wight	138,3	363,8	2 330	16 847	4,6%
Medway Towns	251,1	1307,8	4 620	18 399	5,4%
Kent	1 359,3	383,6	32 995	24 273	5,0%
Bournemouth and Poole	300,7	2709,3	7 967	26 493	4,1%
Dorset	399,8	157,3	8 369	20 932	2,0%
Cornwall and Isles of Scilly	516,9	145,1	9 635	18 639	3,9%
Plymouth	244,1	3051,4	5 990	24 540	6,1%
Torbay	132,3	2099,9	2 507	18 946	5,3%
Devon	723,9	110,3	16 625	22 966	2,7%
Totaal of gemiddelde	**19 202,60**	**306,1**	**488 123**	**25 420**	

Parameter	**Beschrijving**	**Bronnen**
Bevolking:	Gemiddelde bevolking in het betreffende jaar (* 1.000)	Eurostat database (2004)
Bevolkingsdichtheid:	Aantallen per vierkante kilometer	Eurostat database (2004)
BBP:	Bruto binnenlands product (miljoen €)	Eurostat database (2004)
BBP per capita:	BBP per hoofd van de bevolking (in €)	Eurostat database (2004)
Werkloosheidsratio:	Beschikbaar en werkzoekend deel van het arbeidspotentieel (gemiddelde over een jaar)	Vlaanderen: Arvastat (2005) Frankrijk: INSEE (2005) Nederland: CBS (2005) V.K.: Nomisweb(2005/06)

Tabel 1: Algemene statsitieken van het grensoverschrijdend samenwerkingsgebied

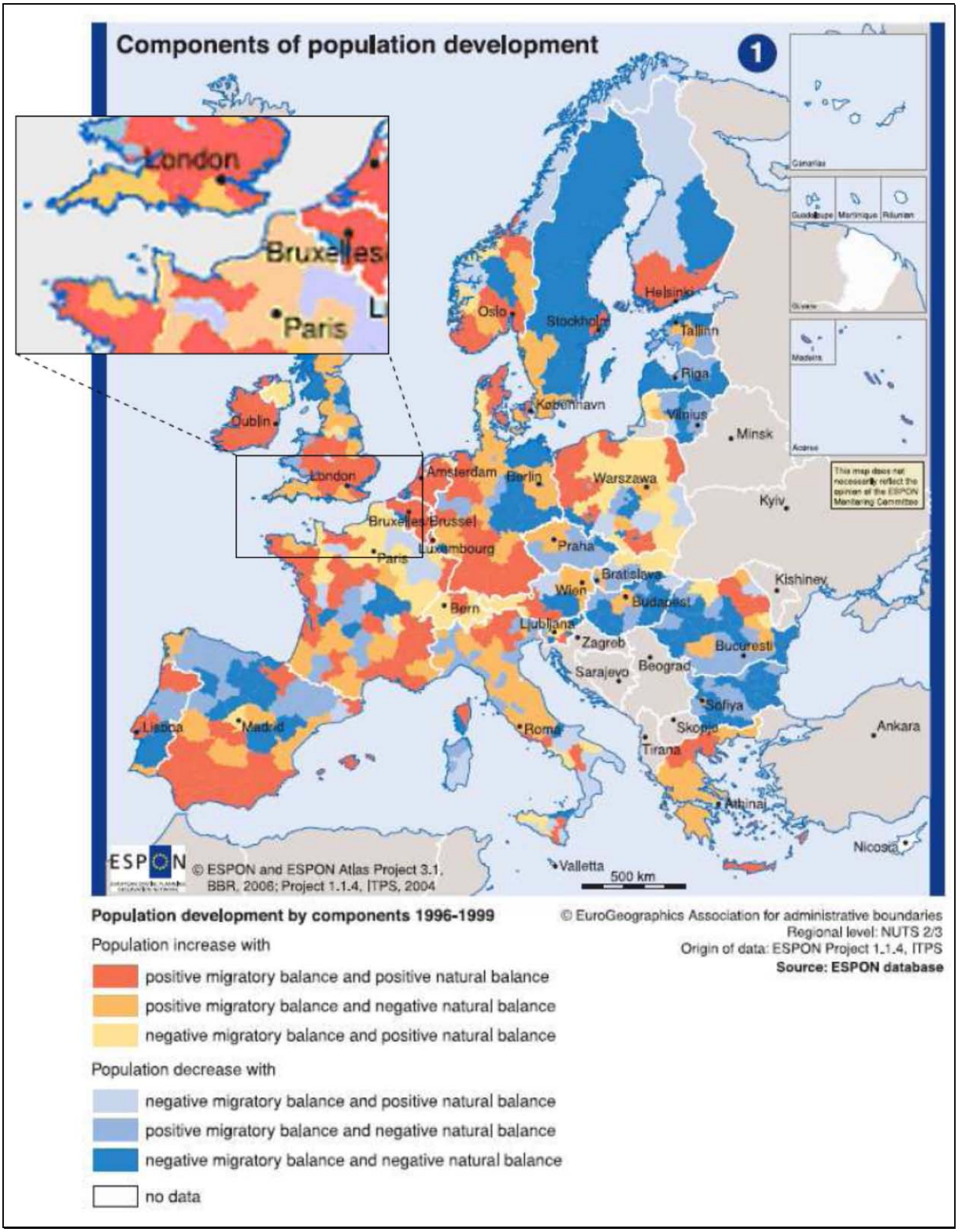

Kaart 1: Ontwikkeling van de bevolking – Bron ESPON Atlas – www.espon.eu

Binnenlandse migratie in het VK draagt bij aan deze ontwikkeling in het zuidwesten van Engeland. Veel mensen uit andere delen van Engeland trekken naar deze regio. Sommige gebieden worden door de nationale overheid bestempeld als groeigebieden en worden speciaal ingericht om nieuwe bewoners en bedrijven op te nemen, zoals Ashford en de Thames Gateway in Engeland.

De grootste uitdaging voor de komende jaren is de vergrijzing. Vrijwel het gehele programma gebied heeft een bovengemiddeld aandeel van de bevolking ouder dan 65 jaar, met uitzondering van het Franse gebiedsdeel waar de bevolking relatief jong is (28,2% van de totale bevolking jonger dan 20 in 2005) . De

vergrijzing van de bevolking zal tot een lager aanbod aan arbeidskrachten en een hogere vraag naar sociale en medische diensten leiden.
Dit geldt vooral voor de landelijke delen van het programmagebied, waar de vergrijzing duidelijk zichtbaar is. Vanwege hun natuurlijke karakter en rust trekken deze regio's relatief meer oudere mensen aan Jongeren trekken naar de steden omdat daar meer werk te vinden is. Dit heeft twee gevolgen: forensenverkeer en de kans op leegloop. Het grootste deel van de beroepsbevolking werkt in de stedelijke gebieden, maar een substantieel deel van hen woont in de landelijke gebieden. Dit betekent dat veel forensen iedere dag op en neer pendelen en dat vraagt om een goede infrastructuur. Het afnemende aantal banen in de landbouw en de industrie betekent dat er minder arbeidskansen zijn voor jongeren. Zij vertrekken naar de steden en veroorzaken hierdoor een bevolkingsafname in de kleinere plaatsen en dorpen. Vanwege deze trend verdwijnen de faciliteiten in deze gebieden. Lokale ondernemers (bakker, supermarkt, etc.) zien zich genoodzaakt hun zaak sluiten en sommige diensten verdwijnen (bijv. postkantoren). In het bijzonder voor oudere mensen die niet in staat zijn ver te reizen, is dit een ongewenste ontwikkeling.

De uitbreiding van de EU in 2004 heeft migratiestromen binnen de EU in gang gezet, die arbeidsmigranten van de nieuwe lidstaten naar de ' oude' lidstaten bracht, vooral op tijdelijke basis. Deze ontwikkeling heeft in het algemeen een positieve bijdrage geleverd aan de samenstelling van de arbeidsmarkt, aangezien de migranten uit de nieuwe lidstaten vooral werk vinden in sectoren waar tekorten zijn aan gekwalificeerd personeel, of in laag betaalde arbeid waar locale arbeidskrachten geen voorkeur voor hebben.

Het gebied kent ook migratiestromen uit landen buiten de EU. Dit betreft ook een segment van illegale immigranten, die trachten de EU binnen te komen via havens en andere toegangswegen, waarvan er vele gelegen zijn in het gebied.

Territoriale kenmerken

Het programmagebied ligt in het hart van Noordwest Europa. Het gebied profiteert van de nabijheid van 4 metropolitische gebieden: Londen, Parijs, de Randstad en de Vlaamse Ruit.

De regio wordt gekenmerkt door een combinatie van dichtbevolkte steden en uitgestrekte landelijke gebieden. De grootste steden in het gebied zijn Lille Metropolitan Area (1 miljoen inwoners), Rotterdam (600.000 inwoners), Antwerpen (470.000) en Bristol (394.000). De meeste van de deelnemende regio's hebben geen dominant stedelijk centrum, maar bestaan uit een netwerk van kleinere en middelgrote plaatsen. Globaal bestaan er relatief veel stedelijke gebieden naast stedelijke landelijke gebieden waar de grenzen tussen stad en platteland door suburbanisatie zijn vervaagd.

Het landschap bij de Noordzee en het Kanaal heeft een typisch maritiem/ rivierdelta karakter met verschillende waterwegen die in verbinding staan met de zee. Het gevarieerde kustlandschap en de cultureel-historische aspecten is aantrekkelijk voor toeristen en bezoekers, evenals voor de inwoners. Meer het binnenland in vinden wij een agrarische omgeving. In sommige delen wordt 75 procent van het land gebruikt voor landbouw. Beide soorten landschappen omvatten unieke grote natuurgebieden.
Het programmagebied is onderverdeeld in typische grensregio's en centrale economische centra. Sommige regio's in Nederland, Engeland en tot zekere mate Nord-pas de Calais hebben het typische karakter van een grensregio; een relatieve randpositie in vergelijking met de nationale economische centra van de Randstad, Londen en Parijs en met het centrum van hun land. Dit wordt b.v. weerspiegeld in het geringe aantal transportmogelijkheden, het hogere werkloosheidscijfer en de beperkte aanwezigheid van hogere opleidingsinstituten. Het oosten en het zuidoosten van Engeland, de Vlaamse regio en Groot Rijnmond maken deel uit van de economische kerngebieden met meerdere transportnetwerken, grote ondernemingen en industrie. De randregio's vullen de centra aan (vrije tijd, natuur,...) en kunnen ook, zonder zelf ontvolkt te raken, profiteren van de economische centra. De grond- en huizenprijzen liggen er lager en daarom kunnen zij dienst doen als aantrekkelijke woonplaatsen voor forensen of als leverancier van diensten (logistiek, cultuur, etc...).

De gestaag toenemende bevolking en de blijvende behoefte aan economische groei vragen om een passende oplevering van huizen en bedrijfsterreinen en een daarop afgestemde infrastructuur. Vooral in de dichtbevolkte stedelijke gebieden met hun gebrek aan ruimte is dit een uitdaging. Maar ook de ontwikkeling van de voorsteden en de landelijke gebieden zullen om een integrale planning vragen, waarin de economische activiteiten gecombineerd worden met een leefomgeving van hoge kwaliteit en waarin ruimte is voor de natuur.

Maatschappelijke ontwikkelingen

De vergrijzing van bevolking vraagt om een goede en verspreide gezondheidszorg. Vooral in landelijke gebieden met kleine plaatsen en slechte verbindingen. Dit zorgt nu al voor problemen. Het duurt een lange tijd voordat de eerste hulp ter plaatse is en de ziekenhuizen liggen relatief ver weg.
Eerder in dit hoofdstuk werd er gesproken over het feit dat de stedelijke gebieden een aantrekkingskracht hebben op jongeren, die het platteland verlaten omdat daar geen werk te vinden is. Sommige regio's worden gecompenseerd door de migratie van mensen uit andere gebieden van het land, die liever in een meer natuurlijke en rustige omgeving willen wonen. Echter, in grote delen van de landelijke gebieden dreigt ontvolking.

Vooral de kuststreken, de landelijke gebieden en middelgrote tot grote stedelijke gebieden hebben te kampen met achterstelling en maatschappelijke uitsluiting, waaronder grote kuststeden. Deze gebieden ervaren dezelfde problemen als de afgelegen landelijke gemeenschappen, zoals een gebrek aan betaalbare woningen en sociale huisvesting (als gevolg van het grote aantal tweede woningen), slechte toegang tot diensten en opleidingsmogelijkheden, een vergrijzende bevolking, een smalle economische basis met veel seizoensarbeid en overwegend werkgelegenheid voor laag opgeleiden. Bovendien hebben de kustreken te lijden onder het feit dat zij een klein achterland hebben. Weinig ambities en weinig prestaties, evenals gebrek aan basisvaardigheden zijn typerend voor zulke gebieden. Er moeten mogelijkheden geboden worden aan schoolkinderen tussen de 14 en 19 jaar.

Vanwege het veranderende karakter van de haven-, de visserij- en de toeristische sector hebben veel kuststeden in de laatste decennia een transformatie ondergaan. De kusteconomie is veranderd. Met als gevolg dat de bevolking vergrijst en de plaatsen in verval raken. De huizen worden slecht onderhouden en de erosie door de zoute zeelucht en het risico op overstromingen hebben invloed op de omgeving, meestal op een negatieve manier. De kustplaatsen zijn fysiek geïsoleerd en hebben een hoog niveau van vergankelijkheid. Dit is ook het gevolg van het gebrek aan betaalbare woningen vanwege het hoge aantal tweede huizen.

Conclusie

Het programmagebied is in alle aspecten gevarieerd. Er zijn echter enkele gemeenschappelijke kenmerken. De bevolking zal in de komende jaren blijven groeien. Dit is voornamelijk het gevolg van het feit dat de mensen ouder worden. De vergrijzing rukt op. Dit geldt vooral voor de landelijke gebieden waar de jeugd wegtrekt vanwege het gebrek aan werk. Het behoud van goede faciliteiten in de landelijke gebieden is belangrijk om leegloop te voorkomen. De nabij gelegen randregio's kunnen profiteren van de economische groei van de stedelijke gebieden. Deze gebieden hebben niet genoeg ruimte om zich uit te breiden, terwijl de grondprijzen in de voorsteden en landelijke gebieden lager liggen en er is meer ruimte beschikbaar. De groei van de bevolking en de economie bedreigt de leefbaarheid in de grotere steden en het milieu in de landelijke gebieden. Nationale en regionale overheden moeten actief betrokken worden bij de ondersteuning van grote steden en steden in kustgebieden om een hoge levensstandaard te ontwikkelen en te behouden en verval tegen te gaan.

2.2.2 Economie, werkgelegenheid, onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en technologische ontwikkeling

Het programmagebied beslaat het noordwesten van Europa, dat op sociaal-economisch gebied één van het meest welvarende delen van Europa is en enkele regio's omvat met het hoogste BBP per hoofd van de bevolking. De meeste van de deelnemende gebieden profiteren op meer dan één manier van deze gunstige geografische ligging. Maar ondanks het feit dat dit programmagebied normaal gesproken een sterke economische regio is, zijn er onderling enorme verschillen in de economische prestaties.

Structuur van de economische sectoren (landbouw, industrie en diensten)

In tabel 2 worden algemene statistieken getoond van de structuur van de economische sectoren in verschillende delen van het programmagebied.
In de mondiale competitie wordt de dynamische kern van de economie bepaald door gebieden die gespecialiseerd zijn in financiële en andere hoogwaardige zakelijke diensten. Zulke gebieden vinden wij in

Zuidoost-Engeland, die een grote bijdrage leveren aan de economie van het Verenigd Koninkrijk. Zij kunnen gecategoriseerd worden als zijnde geavanceerd, hoge uitgaven, hoge inkomsten, breed georiënteerd en servicegericht. Het algemene beeld in het Engelse gebied verhult een aanzienlijke variatie binnen de regio's. De cijfers voor de leegloop in 2004 tonen over een aantal metingen aan dat het de gebieden rond Kent en de zuidkust redelijk slecht gesteld is, met Brighton, Hove, Southampton en Medway als de meest achtergestelde districten in Engeland

Aan de andere kant heeft het Zuidwesten één van kleinste economieën van de Engelse regio's, met enorme ongelijkheid verspreid over de hele sector. Het toerisme is de hoofdindustrie in de hele regio en is verantwoordelijk voor ongeveer 20 procent van het binnenlandse toerisme en voor 8 procent van alle buitenlandse toeristen die Engeland bezochten in 2004. Landbouw en gerelateerde sectoren blijven belangrijk voor veel van de landelijke gebieden, zoals Cornwall, ondanks hun relatief bescheiden bijdrage aan de regionale groei. Het toerisme is ook een zeer belangrijke economische sector voor het oosten van Engeland. Jaarlijks genereert zij meer dan 5 miljard pond, 6 procent van het BBP.

Het Franse deel wordt gekenmerkt door een nog steeds groot industrieel aandeel (25 procent werkloosheid), terwijl de landbouwsector goed is voor 2 tot 3 procent, wat haar een middenpositie verschaft in vergelijking met het hele deelnemende gebied. Er is een sterke specialisatie in landbouwproducten, auto-industrie, spoorwegen en postorderbedrijven. De regio staat tevens op de eerste plaats in Europa wat betreft de behandeling van de visvoorraad. Bovendien geeft de kwalificatie van het concurrentievermogen van 6 polen (clusters bedrijven, onderwijs en research instellingen in een specifiek economisch gebied) een aanwijzing van de dynamiek van de regionale aandeelhouders. Eén van hen, I-Trans, legt zich toe op intelligent transport en heeft een wereldwijd afzetgebied.

Tabel 2: Werkgelegenheid per economische sector. Bronnen: voor Frankrijk, Vlaanderen en Nederland: Eurostat database (2004); voor het Verenigd Koninkrijk: Annual Business Inquiry (NOMIS, 2005).

	Agriculture	*Industry*	*Services*
Arr. Antwerpen	0,9%	21,1%	78,1%
Arr. Eeklo	6,9%	25,5%	67,6%
Arr. Gent	2,3%	24,0%	73,6%
Arr. Sint-Niklaas	2,7%	27,5%	69,8%
Arr. Brugge	2,5%	19,4%	78,1%
Arr. Oostende	2,5%	14,7%	82,8%
Arr. Veurne	4,7%	15,4%	79,9%
Nord	1,7%	23,6%	74,7%
Pas-de-Calais	3,4%	25,9%	70,7%
Delft en Westland	12,6%	17,5%	70,0%
Groot-Rijnmond	1,9%	17,9%	80,2%
Zeeuwsch-Vlaanderen	5,7%	28,4%	66,2%
Overig Zeeland	5,6%	23,9%	70,4%
West-Noord-Brabant	3,7%	27,0%	69,3%
Norfolk	0,8%	18,8%	80,4%
Suffolk	0,5%	19,1%	80,4%
Southend-on-Sea	0,0%	10,1%	89,9%
Thurrock	0,1%	15,3%	84,6%
Essex	0,3%	18,4%	81,2%
Brighton and Hove	0,0%	6,0%	94,0%
East Sussex	0,4%	13,2%	86,4%
West Sussex	0,6%	13,9%	85,5%
Portsmouth	0,0%	14,1%	85,9%
Southampton	0,0%	10,7%	89,3%
Hampshire	0,5%	17,8%	81,8%
Isle of Wight	1,0%	12,2%	86,7%
Medway Towns	0,5%	16,1%	83,4%
Kent	0,6%	15,4%	84,0%
Bournemouth and Poole	0,0%	12,2%	87,8%
Dorset	0,4%	18,5%	81,1%
Cornwall and Isles of Scilly	0,4%	16,5%	83,1%
Plymouth	0,1%	17,8%	82,1%
Torbay	0,2%	11,6%	88,2%
Devon	0,4%	16,5%	83,0%

De dienstverlening richt zich voornamelijk op het bedrijfsleven en in veel mindere mate op de privé-sector. Samenvattend, de werkgelegenheid in de hoogwaardige
dienstensector is bijzonder laag. Op NUTS III niveau heeft het departement Pas-de-Calais een zwakke tertiaire sector met 70 procent werkloosheid)
Het is waard te vermelden dat er achter deze cijfers een grote subregionale ongelijkheid schuil gaat tussen het stedelijke gebied van Lille, het kustgebied, het voormalige mijngebied en de meer landelijke gebieden.

In het oosten van de Zeeuwse kust en West-Brabant ligt een kleigebied dat uitermate geschikt is voor het verbouwen van gewassen. In het gebied rond Delft/het Westland is de tuinbouw de voornaamste sector. Het programmagebied is strategisch gelegen nabij de zee en bij de grote waterwegen die het gebied verbinden met het achterland, zodat het veel haven gerelateerde en logistieke operaties heeft (de as Gent-Goes en de as Rotterdam–Antwerpen). Rotterdam en Antwerpen, de belangrijkste havens, hebben veel kapitaalintensieve fabrieken en technologische bedrijven. Dankzij hun ligging tussen de twee grote havens zijn West-Brabant en Zeeland ook aantrekkelijk voor internationale leveranciers van logistieke diensten. Door de aanwezigheid van een militair vliegveld is het bouwen en onderhouden van vliegtuigen is een groeiende industrie in West Brabant. De verwerkingsindustrie, agribusiness en logistieke sector zijn sterk vertegenwoordigd. Tot de nieuwe ontwikkelingen behoren de productie en raffinage van biobrandstoffen. In de kenniscorridor tussen Rotterdam en Delft wordt gewerkt aan de ontwikkeling van het businesspark Technopolis waar hightech bedrijven zich kunnen vestigen. Ook tussen Ipswich en Cambridge in het VK is een hightech research- en ontwikkelingscorridor ontwikkeld.

In Vlaanderen zijn, ondanks het geringe aandeel van de primaire sector (rond de 1 procent), agrofood en agrobusiness nog steeds belangrijke sectoren voor het gebied. Ondanks de grote aanwezigheid van de secundaire sector, is deze geslonken van 31 procent in 1998 tot 27,2 procent in 2003. Vlaanderen is sterk vertegenwoordigd in de chemische, farmaceutische en auto-industrie. Rond Oostende ontstaat een cluster van aan vliegveld gerelateerde bedrijven.
De tertiaire sector is onderverdeeld in commerciële en niet-commerciële diensten. Logistiek en toerisme vormen een belangrijk deel van de commerciële dienstverlening. Naar verwachting zal het aandeel van niet-commerciële diensten groeien als gevolg van de vergrijzing. In algemene zin is in Vlaanderen sprake van een zwakke vertegenwoordiging van de kennisintensieve sectoren. De opkomst van een maritiem cluster in Oostende en een 'Biotech Valley' in Gent zijn echter veelbelovende ontwikkelingen in dit opzicht.

BBP per hoofd van de bevolking

Het economische succes van een gebied wordt vaak afgemeten aan het Bruto Binnenlands Product (BBP) per hoofd van de bevolking. Voor het gehele programma gebied bedraagt het gemiddelde BBP per capita € 25.420 in 2004 (zie tabel 1). De hoogste waarden worden meestal aangetroffen in stedelijke gebieden/agglomeraties Hoewel Nord-Pas-de-Calais een hoge bevolkingsdichtheid heeft, is het BBP per hoofd van de bevolking slechts €20.300, wat flink onder het EU-gemiddelde ligt.
Er zijn duidelijke verschillen te zien tussen de vier landen.
Aan de Nederlandse kant varieert het BBP van €24.000 in Zeeland tot €36.300 in Delft/het Westland (2004).
In Vlaanderen hebben de gebieden rond Gent en Antwerpen een hoog BBP (boven de €32.000), maar in de districten Veurne, Sint-Niklaas, Oostende en Eeklo ligt het BBP veel lager (tussen € 18.000 en € 25.000).
In de Engelse gebieden zijn ook grote verschillen waar te nemen, met hoge BBP-waarden in het zuidoosten en waarden onder het EU-gemiddelde in het grootste deel van het zuidwesten. De laagste BBP-waarden worden gevonden in Cornwall en Isles of Scilly (€ 18.639).

Kaart 2 illustreert de economische prestatie van het gebied in relatie tot zijn ligging door het huidige BBP van een regio te koppelen aan haar toegankelijkheid. In dit perspectief bezien presteren de zuidwestelijke en noordelijke delen van Engeland beter dan verwacht kon worden, gezien hun relatief gebrekkige toegankelijkheid. Het omgekeerde is het geval bij de goed toegankelijke regio's van Zuidoost Engeland en die aan de andere kant van de Noordzee.

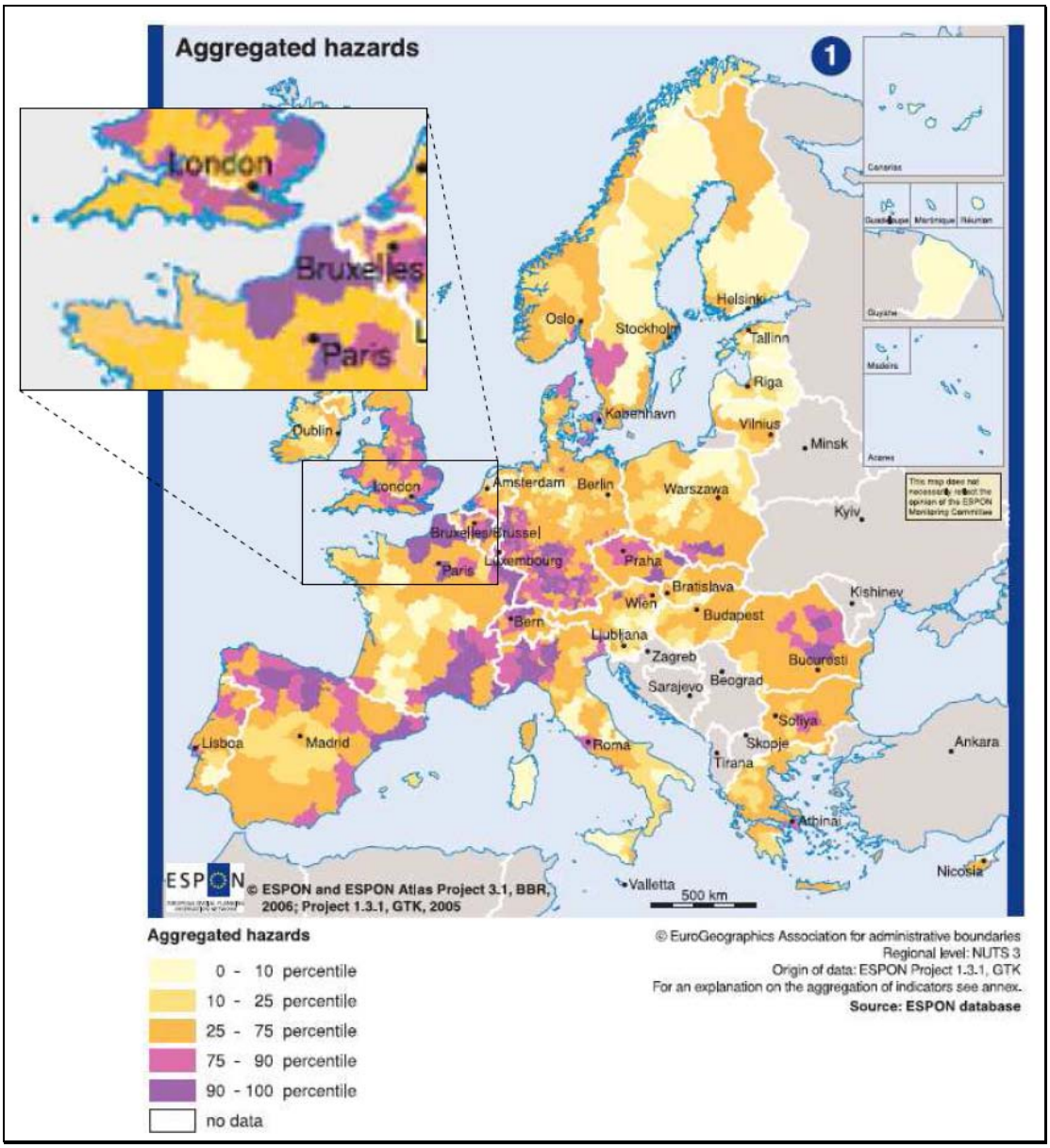

Kaart 2: Toegankelijkheid gekoppeld aan economische prestatie – Bron ESPON Atlas – www.espon.eu

Werkgelegenheids- en werkloosheidscijfers

De arbeidsmarkt is een belangrijk fundament van elke economie. Hij weerspiegelt, maar bepaalt ook in belangrijke mate, de omvang van het concurrentievermogen. Er zijn grote verschillen tussen de werkgelegenheids- en werkloosheidsniveaus, waarbij bepaalde gebieden in Frankrijk en Vlaanderen er slechter van af komen dan andere delen van het programmagebied.
Het doel om te komen tot een werkgelegenheidscijfer van 70 procent, één van de belangrijkste doelstellingen in het Verdrag van Lissabon, wordt alleen gehaald in de Engelse gebieden, met waarden van boven de 75 procent onder de beroepsbevolking, hoewel er binnen de districten zelf en bij de gecentraliseerde overheden van de regio's grote verschillen in werkgelegenheidscijfers bestaan. Er zijn ook subregionale restricties op werkgelegenheidsgroei als gevolg van de al hoge werkgelegenheidscijfers (met name in het zuidoosten van Engeland)
In Zeeland en Nord-Pas-de-Calais ligt dit cijfer rond de 58 procent. Voor heel Nederland komt het uit op 76,3 procent. Het werkgelegenheidscijfer onder vrouwen ligt lager, in de meeste gebieden rond de 10 procent lager dan voor mannen, zelfs nu wij zien dat vrouwen in toenemende mate aan de arbeidsmarkt deelnemen.

Wat het werkloosheidscijfer betreft is het beeld gelijk, met aanzienlijke territoriale verschillen binnen het programma gebied (zie tabel 1 voor een overzicht). In 2005 beliep het cijfer minder dan 6 procent in de

meeste Nederlandse, Vlaamse en Engelse delen van het gebied, met als belangrijke uitzonderingen Groot-Rijnmond, Antwerpen, Oostende en Gent (7 tot 9 procent) en verscheidene Engelse, Vlaamse en Nederlandse NUTS3 gebieden met iets hogere cijfers (tussen 6 en 7 procent). In Nord-Pas-de-Calais ligt het werkloosheidscijfer rond 13 procent, hoewel het licht is gedaald in de afgelopen jaren.
Twee aspecten van werkloosheid zijn bijzonder belangrijke indicaties voor het endogene potentieel van een gebied. Jeugdwerkloosheid geeft aanwijzingen over het herstel van de arbeidsmarkt. Lange termijn werkloosheid geeft aan hoe ernstig de problemen zijn. Volgens beide indicaties presteert Nord-Pas-de Calais onder de maat, vooral door een hoge werkloosheid onder jongeren. Antwerpen heeft ook te kampen met lange termijnwerkloosheid. De Engelse gebieden presteren goed, speciaal met een erg laag cijfer voor lange termijn werkloosheid.

In de meeste delen van het gebied, in het bijzonder in de stedelijke gebieden, is werkloosheid onder de allochtone bevolking relatief hoog. Dit is het gevolg van factoren zoals sociale uitsluiting, een verhoudingsgewijs lager opleidingsniveau en soms ok vooroordelen. Deze werkloosheidsniveau vertonen ook een stijging. In Nederland bijvoorbeeld is de werkloosheid onder de allochtone populatie gestegen van 9% naar 16% in 2005.

Opleidingsniveau van de bevolking

Het menselijke kapitaal kan gemeten worden door het percentage hoger opgeleiden binnen een bevolking. Dit is een belangrijke groep in een kenniseconomie. De deelnemende gebieden beschikken, vergeleken met het EU-gemiddelde, over een erg hoog potentieel aan goed opgeleide mensen, vooral in Vlaanderen en in Zuidoost Engeland.
Het arbeidspotentieel in Zuidoost Engeland is over het algemeen goed opgeleid, met een beroepsbevolking waarvan bijna 88 procent in het bezit is van een diploma. In het zuidwesten van het VK is de deelname aan beroepsopleidingen lager dan de landelijke norm. In Oost-Engeland zien wij minder stageplaatsen en een meer dan gemiddeld aantal economisch actieve mensen zonder kwalificaties.
In het zuiden van Nederland ligt het percentage hoger opgeleiden lager dan het nationaal gemiddelde. Het vinden van goed opgeleid (technisch) personeel is hier vaak een probleem.
West-Nederland heeft de Technische Universiteit van Delft en de universiteit van Rotterdam, waar gedoceerd wordt op het gebied van “deltatechnologie” (d.w.z. techniek gerelateerd aan watermanagement, weg- en waterbouwkunde, etc…).
Nord-Pas-de-Calais presteert onder de maat. Zelfs als de universiteiten en technische hogescholen meer dan 150.000 studenten zouden aantrekken, dan zouden er nog steeds te weinig mensen afstuderen. Het aantal analfabeten is nog steeds hoog (15% van de bevolking vergeleken met 9% in Frankrijk).

Ondernemerschap

Mensen in het zuidwesten van Nederland hebben weinig interesse in het ondernemerschap, met name in Zeeland. Zo is ook het ondernemerschap in de Franse regio en het Vlaamse deel van het gebied matig ontwikkeld.
Daar staat tegenover dat het animo om ondernemer te worden in de Engelse gebieden hoger is, met name in Oost en Zuidoost Engeland. Verspreid over de subregio’s bestaan substantiële verschillen met betrekking tot bedrijfsdichtheid en tot de cijfers en patronen betreffende het oprichten van nieuwe bedrijven en het voortbestaan ervan. Norfolk bijvoorbeeld heeft een hoog niveau aan bedrijfsdichtheid, terwijl het niveau van Thurrock en Southend-on-Sea ver onder het Britse gemiddelde liggen.

Onderstaande tabel geeft de totale ondernemersactiviteit weer (Total Entrepreneurial Activity; hetdeel van de bevolking tussen 18 en 64 jaar dat betrokken is bij beginnende bedrijfsactiviteiten) voor de landen binnen het programmagebied. Aangetoond wordt dat deze cijfers ten opzichte van die van vergelijkbare landen buiten de EU betrekkelijk laag zijn.

Land	*Totale ondernemersactiviteit*
België	2,7 %
- Vlaanderen	3,0 %
Frankrijk	4,4 %
Nederland	5,4 %
Verenigd Konikrijk	5.8 %
Verenigde Staten	10,0 %
Australië	12.0 %

Tabel 3 : Totale ondernemersactiviteit Bron: Global Entrepreneurship Monitor (2006)

R&D uitgaven

De uitgaven aan R&D als een procentueel deel van het BBP is één van de belangrijkste indicatoren om de innovatieve kracht van de economie te meten. De interne tegenstellingen binnen het deelnemende gebied worden zelfs duidelijker uitgetekend wanneer er rekening wordt gehouden met deze indicator.
Aan de ene kant wordt het Franse gebied gekenmerkt door weinig uitgaven aan R&D (0,7% van het BBP in 2002), wat tevens geldt voor overheids-(hoofdzakelijk universiteiten) en bedrijfsuitgaven (in sommige industriële sectoren en in mindere mate in higtech sectoren). Het percentage mensen in dit gebied dat werkzaam is in research is het laagste van heel Frankrijk. Deze regio is gezegend met belangrijke hulpbronnen die R&D-activiteiten op haar grondgebied kunnen stimuleren, in het bijzonder een belangrijk en gevarieerd aanbod aan hogere opleidingen.
Aan de andere kant zijn de Engelse gebieden, in het bijzonder die in het oosten en het zuidoosten, sterk vertegenwoordigd in het wetenschappelijk onderzoek, zowel in de publieke als in de private sector. Deze gebieden zijn op Londen na het meest welvarend en hebben een hoge productinnovatie. Ook al zijn dit sterk ontwikkelde gebieden op het terrein van wetenschappelijk onderzoek, zij profiteren te weinig van de ontwikkelings- en innovatiemogelijkheden die hieruit voortvloeien. Daar komt bij dat veel productinnovatie in veel gevallen zich concentreert rond de grotere buitenlandse bedrijven. Veel belovende bedrijven worden vaak door buitenlandse investeerders opgekocht. Er is ook een gecompliceerde interregionale geografie met zowel kansen als zorggebieden. Samenvattend: geplaatst in een internationale context kunnen de Engelse gebieden beschouwd worden als relatief sterke uitvoerders, in het bijzonder op het gebied van de kenniseconomie, maar er is ruimte voor verbetering in termen van het kapitaliseren van deze kennis.
De R&D uitgaven in de Vlaamse gebieden zijn voor een groot deel toe te schrijven aan het bedrijfsleven (10 keer hoger dan de overheid) De uitgaven aan R&D zijn voornamelijk het resultaat van de Vlaamse Ruit (Brussel, Gent en Antwerpen). De landelijke gebieden hebben nog steeds een groeipotentieel.
Het bedrag dat aan R&D wordt uitgegeven in Nederland verschilt van gebied tot gebied, relatief laag in Zeeland en hoger in Westen Noord-Brabant, Rijnmond en Delft.
Tenslotte, betreffende de aanvraag van octrooien en licenties bij het Europees Octrooibureau, volgt het verhaal de resultaten beschreven voor de vorige indicator met een erg laag niveau voor het Franse gebied.

Economische tendensen

De deelnemende gebieden moeten zich blijven aanpassen en zich proactief opstellen als zij willen blijven concurreren in de groeiende internationale economie. Dit betekent zoeken naar manieren om nieuwe bedrijven aan te trekken in economische sectoren die nieuw zijn voor het gebied, ervoor zorgen dat de bestaande bedrijven in sectoren als de landbouw, het toerisme en de traditionele sectoren meer concurrerend worden en doorgaan met het opleiden van het arbeidspotentieel voor de 21e eeuw.
Het gebied zal waarschijnlijk een stijging zien van aantal 65-plusssers. Tegelijkertijd zullen bepaalde delen van het gebied te maken krijgen met jongeren die wegtrekken, maar aan de andere kant wordt dat opgevangen door immigratie. Daarom is het moeilijk te voorspellen wat er zal gebeuren met de werkgelegenheids- en werkloosheidscijfers. Desondanks wordt er volgens de demografische trends verwacht dat er meer werkgelegenheid komt en dat de werkloosheid zal afnemen. Deze demografische trends zullen ook een impact hebben het niveau van dienstverlening in het gebied, zoals meer vraag naar lokale winkels en openbaar vervoer in de landelijke gebieden.
Naar verwachting zal het niveau van onderwijs zich in de komende jaren verbeteren, maar het risico dat de afstand tussen verschillende regio's in het programmagebied en tussen verschillende maatschappelijke groepen groter wordt blijft bestaan. Het aanbod van onderwijs, opleidingen en levenslange studie- en

praktijkmogelijkheden voor alle groeperingen in de maatschappij is daarom vitaal voor de economische ontwikkeling en de maatschappelijke acceptatie.
Het ondernemerschap is daarom de sleutel van de Lissabonagenda en essentieel om te kunnen concurreren in de mondiale economie. In de komende jaren moet er nog veel gebeuren in het programmagebied om de mensen te stimuleren hun eigen zaak op te zetten, ze de middelen en het vertrouwen te geven en om ervoor te zorgen dat zij de steun krijgen van financiële en overheidsinstellingen.
Het zal moeilijk zijn om de uitgaven aan R&D in het gebied te beïnvloeden, omdat de grote onderzoekcentra meestal te vinden zijn in de buurt van universiteiten en bij grote, vaak internationale, bedrijven. Het oprichten van universiteiten in gebieden die traditioneel nooit een universiteit hebben gehad zal hierbij helpen en dit is een ontwikkeling die wij al in sommige delen van het gebied zien gebeuren. Samenwerking tussen universiteiten kan ook een stap in de goede richting zijn, maar moeilijk te realiseren omdat zij elkaar tegelijkertijd beconcurreren. Hoe dan ook, een grotere betrokkenheid van de universiteiten bij het programma is de sleutel voor een verspreiding van de uitgaven aan R&D in het gebied. Hetzelfde kan gezegd worden voor de betrokkenheid van de bedrijven.

Conclusies

Sociaal-economisch gezien is het programmagebied één van de meest welvarende delen van Europa en huisvest enkele regio's met het hoogste BBP per hoofd van de bevolking. De meeste van de deelnemende gebieden profiteren op meer dan één manier van deze gunstige geografische ligging. Maar ondanks het feit dat dit programmagebied als geheel een sterke economische regio is, zijn er onderling aanzienlijke verschillen in economische prestaties. Er blijven bepaalde gebieden met een geografische en maatschappelijke achterstand bestaan, in het bijzonder in de kust-, stedelijke en de landelijke gebieden en er is ruimte voor verbetering.
Over het algemeen presteren de deelnemende Engelse gebieden redelijk goed op het gebied van werkgelegenheid/werkloosheid, bedrijfsdichtheid, opleidingsniveau van de bevolking, mensen die werkzaam zijn in de Onderzoek en Ontwikkeling (R&D) en in de dienstverlening inzake octrooien en licenties. Het Franse deel presteert daarentegen op bijna alle geanalyseerde indicatoren minder goed. De Vlaamse en de Nederlandse gebieden nemen een middenpositie in.
Het geheeloverzicht geeft aan dat sommige gebieden zich duidelijk richten op een sterke kenniseconomie, terwijl andere regio's, die vaak gekenmerkt worden door hun industriële verleden, hun landelijke dimensie of geïsoleerde positie, problemen hebben om zichzelf te moderniseren.

2.2.3. Milieu, energie en risicopreventie

Milieu

Het programmagebied bestaat uit een diverse natuurlijke en architectonische omgeving. Het heeft kust-, landelijke- en stedelijke gebieden. Het is rijk aan natuurlijk erfgoed en beschermde gebieden. Lange stroken van Oost-Engelse kust zijn aangewezen als "Gebied van Opmerkelijke Natuurlijke Schoonheid" en "heritage coast". De Norfolk Broads hebben de status van nationaal park, het grootste deel van de kustlijn bestaat uit natuurgebied en er zijn bijna 600 Sites of Special Scientific Interest (SSSI). In Zuidoost Engeland is 6500 km2 van de regio aangewezen als Gebied van Opmerkelijke Natuurlijke Schoonheid (AONB) en het New Forest en de South Downs zijn voorgedragen voor de status van nationaal park. Ongeveer 40 procent van het gebied in de regio valt onder één of andere vorm van beschermd gebied, zoals het AONB, het Groene Hart of de Sites of Specific Scientific Interest (SSSI). Zuidwest Engeland bezit meer dan 60 procent van de Engelse "heritage coast". Bijna een derde van de regio ligt binnen een "Gebied van Opmerkelijke Natuurlijke Schoonheid" en de twee nationale parken Dartmoor en Exmoor beslaan meer dan 7 procent van het landgebied. In het Zuidwesten bevinden zich vier plaatsen die op de Werelderfgoedlijst van UNESCO staan: Stonehenge en Avebury (Wiltshire); de stad Bath; Cornwall en West Devon Mining Landscape; de Natural World Heritage Site (door de VN aangewezen gebied met grote natuurwaarde) van de Jurakust bij Dorset en East Devon. Het Franse deel van het programmagebied heeft een grote variëteit natuurlijke hulpbronnen, hoofdzakelijk langs haar grenzen, die gekenmerkt wordt door 321 beschermde gebieden (ZNIEFF), waarvan meer dan twee derde langs de kust. De ZICO is minder belangrijk en maakt slechts 4 procent van de regio uit. De regio telt 39 Natura 2000 gebieden, waarvan 24 in Pas-de- Calais en 15 in het departement Nord.
Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Antwerpen zijn gezamenlijk goed voor 17723 hectare aan natuurreservaten. Vlaanderen telt 38 habitatgebieden en 23 vogelrichtlijngebieden. De natuur langs de kust is van grote waarde. In het zuidwesten van Nederland hebben voornamelijk de kust- en watergebieden een

beschermde status. Hieronder vallen 33 Natura 2000 gebieden (waarvan 23 in Zeeland), 10 watergebieden (Conventie RAMSAR; gedeeltelijk overlappend met Natura 2000) en 41 Natuurmonumenten.

Deze rijkdom aan natuurlijk erfgoed creëert een hoge leefbaarheid in veel delen van het gebied. De fragmentatie van het landschap, de urbanisatie en het verlies aan biodiversiteit vormen aanzienlijke problemen. De meest extreme fragmentatie van het landschap treft men aan in de kustregio's bij het Kanaal en in het zuiden van het Noordzeegebied (Zuid-Engeland, Noord- Frankrijk, Vlaanderen en Nederland). Toekomstige ontwikkelingen kunnen het Groene Hart en typerende landschappen verder onder druk zetten. Het wordt steeds moeilijker om ruimte te reserveren voor de natuur. De biodiversiteit heeft te lijden onder de hoge bevolkingsdichtheid en de overbevolking van de natuurgebieden. Misschien kan er vooruitgang geboekt worden door een samenwerking tussen natuurbehoud en maatschappelijke of culturele activiteiten.

De verandering van het klimaat heeft een aantal consequenties voor de regio. Aan de ene kant kunnen bepaalde delen van het gebied getroffen worden door droogte. De watervoorraden staan in veel regio's onder zware druk. Zuidoost Engeland bijvoorbeeld is één van de droogste en dichtstbevolkte delen van het Verenigd Koninkrijk, met een hoeveelheid neerslag die per hoofd van de bevolking lager ligt dan in Oman. Desondanks wordt er hier meer water geconsumeerd dan in de meeste andere regio's van het land.
Aan de andere kant leidt de klimaatsverandering tot een verhoging van de zeespiegel, waardoor de laaggelegen kustgebieden een hoger risico lopen op overstroming.
De koolstofemissies leveren de grootste bijdrage aan de opwarming van het klimaat. Terwijl 3 van de 4 landen hun uitstoot in de laatste 10 jaar hebben gereduceerd, laat België een lichte toename zien. Er zijn variaties in hoeverre de regio's succesvol zijn geweest in het terugdringen van de CO2 emissies (Vlaanderen bijvoorbeeld, is hierin niet geslaagd).

De water- of luchtverontreiniging respecteert geen (maritieme) grenzen en is daarom een belangrijke grensoverschrijdende kwestie. De hoogste niveaus van luchtverontreiniging zijn te vinden waar de concentraties aan industriële complexen en stedelijke gebieden het grootste zijn. Bijvoorbeeld: Er zijn duidelijk patronen te zien in het stikstofdioxide (NO2) niveau van de grote industriële en metropolitische gebieden, waar de hoogste waarden gemeten worden, zoals in de Thames Gateway, Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen, Groot-Rijnmond en in het zuidwesten van Nederland.
In plaatsen met veel industriële en stedelijke ontwikkeling staat tevens de kwaliteit van de watervoorraad onder druk, vanwege het grote aantal verontreinigde gebieden, de vele braakliggende industrieterreinen en plaatsen die potentieel het risico lopen om verontreinigd te worden. De mineralenbalans van de Vlaamse meren en rivieren is verstoord door het surplus aan stikstofdioxide en fosfaten. In de laatste jaren is in het gehele programmagebied echter de kwaliteit van het zwemwater aanzienlijk verbeterd. In Frankrijk was de kwaliteit van 44 procent van het oppervlaktewater in 2002 van erg hoge kwaliteit. De kwaliteit van de bodem is een ander verhaal. Door de landbouw is de bodem vatbaar voor verzuring, overbemesting en uitdroging.

Een ander punt dat een grote impact heeft op het milieu is de uitvoering van het afvalbeheer, welke een zorg is die door alle regio's in het programmagebied wordt gedeeld. In de laatste jaren is het volume aan geproduceerd stedelijk afval in alle landen gestadig toegenomen. Over dezelfde periode nam het volume aan stedelijk afval voor het opvullen van bouwterreinen af, terwijl de hoeveelheid die wordt verbrand of gerecycled groeide.

Energie

Het Verenigd Koninkrijk en Nederland hebben oliereserves in de Noordzee, maar buiten deze energiebron zijn de landen in hoge mate afhankelijk van geïmporteerde energie. Over het algemeen is de energie die wij consumeren voor het grootste deel afkomstig uit niet-duurzame bronnen. Er wordt nog weinig gebruik gemaakt van groene energiebronnen, hoewel er een stijgende lijn is te zien. In Frankrijk is het "groene" aandeel in het energieverbruik haast 3 maal hoger dan in de 3 andere landen. Dit is voornamelijk te danken aan de hoeveelheden energie die gewonnen worden uit biomassa en water. Er is een sterk potentieel om de opwekking van groene energie in de regio te bevorderen, met name op het gebied van windenergie en biomassa.

Natuurlijke rampen en technologische gevaren

De klimaatsverandering kan een effect hebben op zowel de frequentie als de intensiteit van natuurlijke rampen. Veranderingen in het neerslagpatroon zullen waarschijnlijk leiden tot een grotere kans op

overstromingen, droogtes en kusterosie. De Nederlandse regio's lopen een verhoogd risico op stormrampen. In vlakke Franse deel bestaat het risico dat een aanzienlijk deel onder water komt te staan.
De blootstelling aan technologische gevaren in het gebied varieert per regio, zoals te zien is op kaart 3 beneden. Voor de Engelse regio's geldt dat de blootstelling in het zuidoosten iets boven het gemiddelde ligt, in delen van het zuidwesten is dit bovengemiddeld en in de rest van het zuidwesten en het oosten van Engeland is het risico gemiddeld.

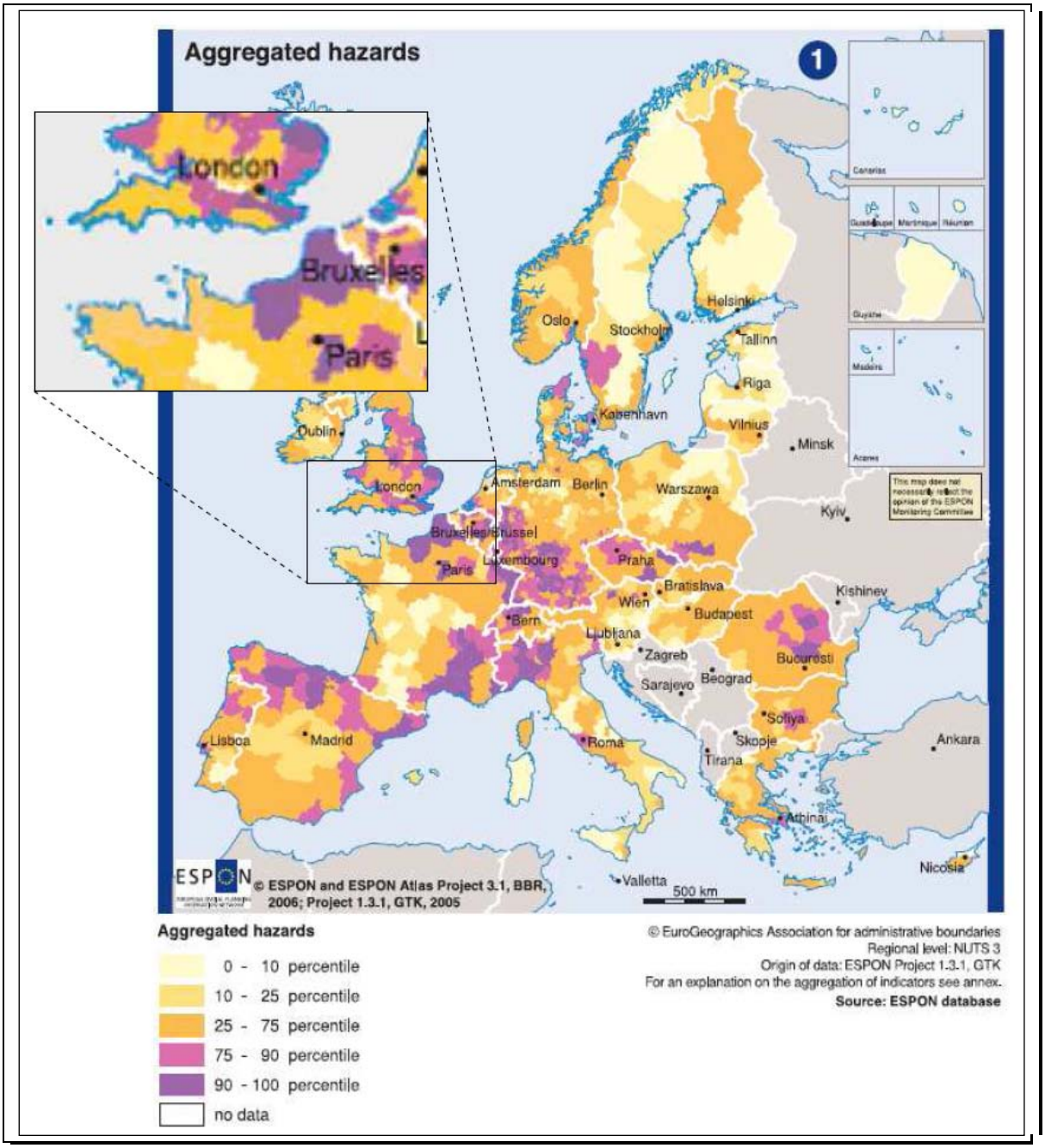

Kaart 3: Geaggregeerde risico' s – Bron ESPON Atlas – www.espon.eu
(de geaggregeerde risico typering is gebaseerd op 15 indicatoren, die op een schaal van 1 tot 5 aangeven hoe groot een risico is op het niveau van NUTS 3 gebieden)

De technologische risico's in Frankrijk zijn hoog (50 plaatsen zijn geclassificeerd als Seveso). De grote concentratie industrieën in de stedelijke gebieden brengen potentiële risico's met zich mee voor de bevolking en het milieu. Het risico in Vlaanderen ligt onder het gemiddelde. De regio Groot-Rijnmond in Nederland scoort door zijn petrochemische industrie en olieraffinaderijen hoog op de gevarenlijst. West-Brabant en Zeeland scoren gemiddeld op deze lijst. Samenvattend, Groot-Rijnmond en Zeeland scoren hoog op gevaren.

Alle landen in het programmagebied grenzen aan de zee. Vele veerdiensten verbinden het Europese vasteland met Engeland. In dit gebied liggen bovendien enkele van de grootste havens ter wereld, die een groot volume aan vrachtvervoer over zee genereren.

In de afgelopen jaren is de maritieme veiligheid in toenemende mate een belangrijk onderwerp geworden in de kustlanden. De veerbootrampen met bijvoorbeeld de Estonia en de Herald of Free Enterprise hebben aan deze bewustwording bijgedragen. In het programmagebied worden grote hoeveelheden vracht en passagiers vervoerd over zee. Dit verhoogt het risico op ongelukken, menselijke slachtoffers en schade aan het milieu en de economie. Een goed voorbeeld van een milieuramp zijn de bekende olieverontreinigingen. Een dergelijke ramp kan ook een economische ramp betekenen voor de visserij. Bovendien worden de moderne schepen steeds groter, wat het risico op ernstige rampen doet toenemen. Het hele programmagebied is vatbaar voor deze risico's.

Conclusie

Samenvattend, het programmagebied heeft een diverse natuurlijke omgeving. Het gebied geniet een rijkdom aan natuurlijk erfgoed, die een hoge leefbaarheid in veel delen van het gebied met zich meebrengt. Dit natuurlijke erfgoed wordt echter bedreigd door fragmentatie van het landschap, urbanisatie en het verlies aan biodiversiteit. Het gebied heeft te lijden onder de effecten van de klimaatsverandering, wat gepaard gaat met droogtes, verhoogde kans op overstromingen en kusterosie. De regio's hebben met wisselend succes geprobeerd hun broeikasgasemissies te beteugelen. Het niveau water- en luchtverontreiniging rond de industriegebieden is hoog, maar de kwaliteit van het zwemwater is in de meeste regio's aanzienlijk verbeterd. De productie en consumptie van groene energie blijft relatief laag (ofschoon hoog in Frankrijk), dus ligt hier een kans om deze te verhogen, vooral door het gebruik van energie die gewonnen wordt uit wind en biomassa. In de industriële gebieden bestaat een verhoogd risico voor technologische gevaren. De maritieme en kustzones van het programmagebied zijn vatbaar voor maritieme rampen. Het risico neemt toe sinds er steeds meer vracht vervoerd wordt op steeds grotere schepen.

2.2.4 Transport en communicatie

Transportinfrastructuur

De uitgebreide infrastructuur die zo kenmerkend is voor het programmagebied is van grote waarde. De meeste plaatsen in het gebied zijn goed met elkaar en met de grote Europese steden verbonden. Binnen de regio bevinden zich verschillende goed functionerende verkeersaders die het gebied van noord naar zuid en van oost naar west doorsnijden. Een aantal internationale verbindingen zijn voor verbetering vatbaar, bij voorbeeld die tussen Zeeuws-Vlaanderen en Vlaanderen. Het interregionale en internationale verkeer is toegenomen en deze toename zal zich in de komende jaren verder uitbreiden. Het gebied heeft ook te lijden onder de druk van het toenemende verkeer dat steeds meer eisen stelt aan de infrastructuur om zijn plaats van bestemming te bereiken. Dit veroorzaakt files, die nu al voor problemen zorgen rond de grote steden. Nieuwe investeringen in de infrastructuur van de wegen zijn noodzakelijk, evenals nieuwe plannen voor het vervoer van personen en goederen.

Voor de meeste landelijke gebieden ligt het beeld anders. Sommige van deze gebieden zijn slecht verbonden met de stedelijke centra en andere delen van het programmagebied. De mensen die daar wonen gaan met de auto naar het werk en maken steeds minder gebruik van de trein of de bus. Dit komt door de slechte bereikbaarheid van het openbaar vervoer. In de laatste decennia is het reizen per spoor toegenomen. De files die veroorzaakt worden door het groeiende aantal auto's en het sluiten van bepaalde transportlijnen hebben geleid tot meer achterstelling van de landelijke gebieden. Vanwege dit en een vergrijzende bevolking, vooral in de landelijke gebieden, is het belangrijk om een goed netwerk van secundaire wegen, busroutes en spoorwegverbindingen in stand te houden. Dit is ook relevant voor alle mensen die in de landelijke gebieden wonen en dagelijks forensen naar de stedelijke gebieden.

Het spoorwegnetwerk verbindt de regio met Londen, Parijs, de Randstad en Brussel. Zuidoost Engeland en het noordwestelijke deel van Frankrijk hebben goede verbindingen met deze grote steden. Met de opening van de kanaaltunnel in 1994, is de verbinding tussen het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk aanmerkelijk verbeterd. De andere delen van de regio hebben een intercitynetwerk dat meer regionaal dan nationaal

georiënteerd is. Er is slechts één treinverbinding tussen Nederland en Vlaanderen. Binnen een paar jaar zal de HSL-verbinding tussen Rotterdam, Antwerpen en Brussel, met aansluitingen naar Lille en Parijs, op volle kracht en met volledige capaciteit werken. De IJzeren Rijn zal Antwerpen met het Ruhrgebied verbinden en zal gebruikt worden voor het transport van goederen tussen België en Duitsland. Dit zal de positie van de haven van Antwerpen versterken en de drukke wegverbinding ontlasten.

De luchtvaart is een snel groeiende sector, vooral regionaal. Dit geldt zowel voor passagiers- als voor vrachtvluchten. Stansted airport ligt in het programmagebied en onderhoudt verbindingen met bestemmingen binnen de regio's. De grote internationale luchthavens zoals Gatwick en Heathrow liggen vlakbij het programmagebied. De regionale luchthavens van Rotterdam en Antwerpen onderhouden verbindingen met Londen, maar worden voornamelijk gebruikt voor chartervluchten naar Zuid-Europa. Vanaf de luchthaven van Antwerpen vertrekken ook zakenvluchten. De luchthavens van Bristol, Bournemouth, Exeter, Norwich en Southend onderhouden verbindingen met Amsterdam, Brussel en Parijs, terwijl Newquay Airport vooral binnenlandse vluchten in het Verenigd Koninkrijk aanbiedt. De luchthaven van Oostende wordt voornamelijk gebruikt voor vrachtvluchten en de luchthaven van Lille-Lesquin bedient zowel binnenlands als internationale bestemmingen, ondermeer aan de Middellandse Zee en in Noord Afrika door low-buget vliegmaatschappijen.

Verschillende veerdiensten verbinden het Europese continent met Engeland. Snelle veerbootdiensten verbinden Harwich met Hoek van Holland; Boulogne, Duinkerken en Calais met Dover; Caen en Cherbourg met Portsmouth; Cherbourg met Poole. Tussen Europoort en Zeebrugge en Hull en tussen Oostende en Ramsgate varen luxe veerboten. Door het toegenomen vliegverkeer en de aanleg van de kanaaltunnel zijn er veerdiensten opgeheven.

De kwaliteit van en de kwantiteit aan wegen en infrastructuur is voornamelijk het gevolg van de nabijheid van diverse grote havens. Enkele van de grootste havens ter wereld liggen in het gebied: Rotterdam, Antwerpen en Harwich/Felixstowe. De haven van Rotterdam is de grootste haven van Europa. In 2006 werd er 377 miljoen ton aan goederen verwerkt en het volume neemt nog ieder jaar toe. Een reden tot zorg in relatie met deze ontwikkeling is de afnemende beschikbaarheid aan commerciële ruimte om aan deze groeiende vraag te voldoen.

Ook de havens van Vlissingen, Terneuzen, Calais, Duinkerken, Gent, Zeebrugge, Oostende, King's Lynn, Lowestoft, Great Yarmouth, Ipswich, Tilbury, Dover, Southampton, Plymouth, Falmouth en Portsmouth spelen een belangrijke rol in het internationale handelsverkeer. Het beheer van de uitbreiding van bepaalde havens, de levering van de noodzakelijke transportinfrastructuur en het behoud van de kleinere havens zijn grote uitdagingen voor het grensoverschrijdende gebied. Het grensgebied tussen Vlaanderen en Nederland heeft een uitgestrekte infrastructuur voor het vervoer over water. De Westerschelde is voor het vrachtvervoer een belangrijke verbinding en zij is tevens de entree voor zeeschepen met eindbestemming Antwerpen. Een interessant punt is de constante uitdieping van de Westerschelde, zodat de haven van Antwerpen toegankelijk blijft voor de steeds groter wordende zeeschepen. Ook de haven van Falmouth moet om dezelfde reden worden uitgediept. Alle havens vervullen een belangrijke distributiefunctie voor het achterland. De Schelde (B), Leie (B) en de Rijn (NL) zijn belangrijke verbindingen voor de binnenlandse scheepvaart.
De binnenlandse havens van Vlaanderen en Nederland nemen de vracht voor hun rekening en ontlasten hiermee de grote internationale containerhavens in de grensregio. De kwaliteit van de scheepvaart en de toegankelijkheid van de binnenwateren van Vlaanderen kunnen verbeterd worden.
Concluderend kan gezegd worden dat de bestaande infrastructuur van havens en vliegvelden, alsook de onderlinge verdeling van de beschikbare grensoverschrijdende capaciteiten geprivilegieerd moeten worden ten einde te kunnen voldoen aan de groei van het verkeer en van de vervoerde volumes.

ICT

In de laatste jaren is de penetratie van het aantal breedbandaansluitingen snel gegroeid. Het aandeel Vlamingen dat gebruik maakt van het internet nam toe van 34 procent in 2001 naar 61 procent in 2005. In 2006 hadden 66 procent van de Nederlandse huishoudens een breedband internetverbinding (het Europese gemiddelde in 2006 lag op 30 procent). België (48 procent) en het Verenigd Koninkrijk (30 procent) scoren boven of hetzelfde als het gemiddelde. Meer dan 75 procent van de bedrijven zijn verbonden met het internet. Franse ondernemingen scoren het hoogst (86 procent). Dit is een onverwacht aantal, gezien het relatief lage aantal Franse huishoudens die gebruik maakt van het internet.

Ondanks deze hoge aansluitingsratio, maken veel MKB/KMO bedrijven, met name de kleine bedrijven nog steeds niet optimaal gebruik van de mogelijkheden van informatie en communicatie technologie om hun werkprocessen efficiënter te maken en opbrengsten te maximeren. Een onderzoek in Nederland (AME.nl, 2004) toonde aan dat Nederlandse MKB/KMO bedrijven tot € 6.6 miljard laten liggen als gevolg van het niet gebruiken van ICT of het werken met suboptimale systemen.

ICT-infrastructuren zijn een belangrijke link in de verbindingen met andere regio's. Steden als Antwerpen en Delft spelen een leidende rol omdat de aanwezigheid van onderzoeksinstituten en internationale firma's kostenefficiënt werkt. De hightech infrastructuur werd voor het eerst gerealiseerd in de steden.
Ondanks het feit dat de betrokken landen hoog scoren in ICT-gebruik en ICT- technologieën, zijn er regionale verschillen. Dit geldt ook voor het programmagebied. Vooral in de landelijke gebieden is het aantal ICT- en breedbandaansluitingen aanzienlijk lager dan in de stedelijke gebieden.

Tabel: Aantal breedbandaansluitingen

	% huishoudens aangesloten op breedband (2006)	% bedrijven aangesloten op breedband (2006)
Nederland	66	82
België	48	84
Frankrijk	30	86
Verenigd Koninkrijk	44	77
EU 27	30	73

Tabel 4: Breedbandaansluitingen. Bron: EUROSTAT

Conclusies

Het programmagebied heeft een uitgebreide infrastructuur betreffende wegen, spoorlijnen, havens en vervoer over water. Vooral de grotere steden zijn goed bereikbaar. Het aantal internationale verbindingen over de weg en per spoor is daarentegen relatief gelimiteerd. De toename van het verkeer veroorzaakt files in de stedelijke gebieden terwijl de infrastructurele kwaliteit van de wegen en het openbaar vervoer in de meeste landelijke gebieden, op Frankrijk na, zorgwekkend is. Sommige grotere infrastructurele projecten, zoals de HSL-verbinding tussen Amsterdam en Parijs en de IJzeren Rijn zullen een positieve impact hebben op deelnemende gebied. Nieuwe waterwegen, zoals de Seine-Schelde, zullen de komende jaren een belangrijke functie gaan vervullen. De havens van Antwerpen en Rotterdam blijven zich uitbreiden, wat leidt tot gebrek aan commerciële ruimte in hun directe omgevingen en een noodzaak om de hoge kwaliteit van binnenlandse waterwegen op peil te houden. Vergeleken met de rest van Europa heeft het programmagebied een relatief hoge ICT-dichtheid. In de laatste jaren is het aantal breedbandaansluiting gestadig gegroeid. De landelijke gebieden behouden een achtergebleven positie.

2.2.5 Erfgoed, cultuur en toerisme

De regio's in het programmagebied hebben een lange geschiedenis van samenwerking op het gebied van erfgoed en cultuur, zowel binnen als buiten het kader van de Europese financieringsprogramma's. Onder de vorige INTERREG-programma's zijn er al veel activiteiten ontplooid. Onder het Frans-Britse INTERREG IIIA programma vonden er culturele en educatieve uitwisselingen plaats. Een groot aantal programma's op het gebied van cultuur, cultuurtoerisme en cultureel erfgoed met partners uit de deelnemende gebieden werd met succes uitgevoerd onder de Noordwest-Europese en Noordzee INTERREG IIIB programma's. Over het algemeen kan gezegd worden dat er aan beide kanten van de Noordzee een grote vraag bestaat voor dit soort projecten , en wel in zo een mate dat deze maatregelen normaal gesproken de eerste zijn die ingezet worden. Door de introductie van information society technologies (technologische research en innovatie), het creëren van banen en milieuvriendelijke activiteiten, maken de organisaties die betrokken zijn bij het culturele (erfgoed) project steeds meer de koppeling tussen de Lissabon en de Göteborg agenda's. Deze sector heeft, als een belangrijke leverancier van groei en banen, de Europese economie in de komende 7 jaar veel te bieden.

Het toerisme in het programmagebied kan onderverdeeld worden in drie hoofdsectoren: Kusttoerisme, maritiem toerisme, stadstoerisme en cultuurtoerisme. Het hele programmagebied ligt langs de kust van de Noordzee en het Kanaal, dat een belangrijke rol speelt voor veel kustplaatsen en –gebieden. Het

kusttoerisme levert het grootste aandeel in het aantal doorgebrachte nachten in het gebied. Op de tweede plaats staan de steden in het programmagebied, die ook veel toeristen aantrekken. Deze bezoekers blijven niet altijd overnachten en het precieze aantal dagen dat deze groep in een stad doorbrengt is niet bekend. Desondanks vormen zij een groot deel van het totale aantal toeristen.
Cultuurtoerisme speelt ook een belangrijke rol in de toeristische sector. Alle kustgebieden hebben een interessante culturele geschiedenis en ook de steden zijn vanwege hun culturele erfgoed interessant voor culturele toeristen. Zuidwest en Zuidoost Engeland bijvoorbeeld hebben culturele festivals, uitgebreide museumcollecties, zogenaamde “heritage coasts" en bezienswaardigheden die op de Werelderfgoedlijst van UNESCO zijn geplaatst. Lille (Frankrijk) trekt, nadat zij in 2004 werd uitgeroepen tot Culturele Hoofdstad van Europa, veel toeristen. Er is een stijging te zien in het aantal toeristen dat de kust bezoekt, met name “Cote d’Opale”. Deze stijging is ook waarneembaar in andere plaatsen die of dicht bij de kust liggen (Boulogne, Le Touquet…) of in het achterland (Arras, Saint-Omer…). Het aandeel buitenlandse toeristen liep in 2005 op tot 35 procent. Twee derde daarvan kwam uit Engeland. In Vlaanderen vindt bijna 30 procent van alle overnachtingen plaats in de “kunststeden” (2005). In het Nederlandse deel van het programmagebied is Rotterdam met zijn culturele programma’s en architectuur een toeristische trekpleister, in Vlaanderen is dat Antwerpen.

Het belang van het toerisme voor het programmagebied wordt aangetoond door verschillende cijfers. De eerste indicatie is het aantal nachten dat een toerist blijft. De Franse regio Nord-Pas-de-Calais telde in 2004 en 2005 bijna 8 miljoen overnachtingen per jaar. De Vlaamse kust had in 2005 meer dan 11 miljoen bezette bedden en in 2005 brachten de toeristen 887.000 nachten door in Rotterdam. Lille trekt ieder jaar meer dan 6 miljoen bezoekers en het toerisme in het zuidwesten van Engeland staat garant voor ongeveer 20 procent van alle Engelse binnenlandse vakanties en voor 8 procent van het totale aantal aan buitenlandse bezoekers, waarbij Cornwall alleen al goed is voor meer dan 25 millioen overnachtingen per jaar. Deze cijfers zijn slechts voorbeelden, maar zij tonen desalniettemin aan dat ieder jaar veel toeristen het programmagebied bezoeken en dat deze bezoekers niet alleen naar de kustgebieden gaan maar ook de steden aandoen.

Een ander cijfer laat zien hoe belangrijk het toerisme is voor de werkgelegenheid in het programmagebied. De toeristische sector in de Nederlandse provincie Zeeland is een belangrijke bron van inkomsten, aangezien zij verantwoordelijk is voor 9 procent van de werkgelegenheid. In Vlaanderen werkt 3,8 procent van de beroepsbevolking in de toeristische sector. Aangezien de meeste toeristen hier naar de zee trekken, zal dit cijfer voor de kustgebieden hoger liggen. In Nord-Pas-de Calais is de toeristische sector verantwoordelijk voor 1,4 procent van de werkgelegenheid in de particuliere en semiparticuliere sector (gegevens 2001), die zich voornamelijk concentreren langs de kust en in het stedelijke gebied van Lille. In de landelijke gebieden ligt dit cijfer lager.

De laatste indicatie die het belang van het toerisme in de programmagebieden aangeeft is de rijkdom aan cultureel erfgoed. Alle verschillende regio’s in het programma zijn rijk aan culturele objecten en plaatsen. Het belang hiervan wordt benadrukt door het feit dat het programmagebied veel plaatsen heeft die op Werelderfgoedlijst van UNESCO staan. In Zuid-West Engeland zijn dat Stonehenge en Avebury (Wiltshire), de stad Bath, Cornwall en West Devon Mining Landscape, de Natural World Heritage Site (door de VN aangewezen gebied met grote natuurwaarde) van de Jurakust bij Dorset en East Devon, en het werelderfgoed Canterbury. Noemenswaardig als voorbeeld van een door Unesco geclassificeerde plaats zijn de 17 belforten in Nord-Pas-de-Calais. In het Vlaamse programmagebied zijn ook enkele van dit soort plaatsen te vinden, waaronder de klokkentorens en het Plantin-Moretuscomplex in Antwerpen en de historische stad Brugge). De molens van Kinderdijk in het Nederlands deel van het gebied staan ook op de lijst van UNESCO. Behalve deze werelderfgoedplaatsen bezit Zuidwest Engeland 60 procent van ’s lands “heritage coast”.

Samengevat mag men concluderen dat het gebied in het algemeen over een goed ontwikkelde en gevarieerde toeristische infrastructuur beschikt in termen van waardevolle plaatsen en andere bezienswaardigheden voor bezoekers en toeristische faciliteiten.

Ondanks het grote belang van de toeristische sector en de mogelijkheden die zij biedt, kleven er ook een paar nadelen aan vast. In sommige regio’s, bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk, zijn de kustresorts toe aan modernisering. De beschikbaarheid en kwaliteit van de accomodaties moeten verbeterd worden, evenals bepaalde attracties en culturele bezienswaardigheden om attractief te blijven voor de bezoeker. Structurele zwakke punten van de sector in het hele gebied zijn de tijdelijke, seizoensgebonden arbeidsplaatsen en het probleem voldoende en gekwalificeerd personeel te vinden tijdens het hoogseizoen.

Het grote aantal bezoekers zet de regio onder druk betreffende verontreining (afval) en verkeersopstoppingen op de zogenaamde piekdagen. Om dezelfde redenen kunnen grote aantallen bezoekers ook een bedreiging zijn voor het culturele en natuurlijk erfgoed. Andere bedreigingen zijn extern van aard. De kustregio's moeten concurreren met goedkope vakantiebestemmingen in het buitenland die worden aangevlogen door low-budget luchtvaartmaatschappijen.

Tenslotte steunt de gezamenlijke identiteit van het gebied ook op sport en creatieve activiteiten, en op gezamenlijke initiatieven tussen locale en regionale media (TV, radio, kranten enz.). Deze zijn nog onderontwikkeld in dit nieuwe programma gebied en behoeven daarom steun.

Conclusies

Er bestaat veel samenwerkingservaring op het gebied van erfgoed, cultuur en educatieve uitwisselingen. Cultuur, cultureel erfgoed en cultuurtoerisme zijn erg belangrijk voor de economie van het gebied. Er is een sterke interesse om initiatieven te blijven ontplooien in deze sectoren en dit biedt veel mogelijkheden voor economische groei en draagt bij aan de Lissabon en Göteborg agenda's.
Het toerisme is een zeer belangrijke economische sector voor de kust en de steden in het gebied. Bezoekers en toeristen genereren substantiële inkomsten en werkgelegenheid. De grotere steden zoals Brugge, Lille en Rotterdam trekken met hun cultureel erfgoed, architectuur en aanbod aan culturele activiteiten veel toeristen aan. De unieke landschappen, soms behorend tot het Werelderfgoed van UNESCO, zijn aantrekkelijk voor bezoekers en toeristen.
Sommige van de grootste uitdagingen waar de regio voor staat zijn gerelateerd aan de behoefte aan modernisering van de toeristische faciliteiten, producten en diensten van deze sector en het omgaan met structurele problemen zoals de toenemende druk op haar erfgoed, concurrentie van buitenaf en de beschikbaarheid en kwaliteit van personeel.

2.3 Lessen uit eerdere ervaringen

De analyse moet ook rekening houden met de op de beschikbare resultaten (van evaluatiestudies) gebaseerde lessen uit de eerdere programmeringsperiode 2000 - 2006. Deze resultaten zouden moeten dienen voor het identificeren van de belangrijkste prestaties, de beste uitvoeringen en de succesvolle interventies, die dan meegenomen moeten worden in de nieuwe programmeringsperiode.
Wat dit betreft zijn er twee programma's die als eerste in aanmerking komen: het INTERREG IIIA Frankrijk-Engeland Programma en het INTERREG IIIA Vlaanderen-Nederland Programma. Er is ook een overlapping met het programmagebied van INTERREG IIIA Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen. Hoewel erg klein, lijkt het relevant om ook hier rekening mee te houden.
Het gevolg is dat de bestaande samenwerkingsverbanden binnen dit nieuwe programmagebied, die in de periode 2000-2006 betrokken waren bij grensoverschrijdende kwesties, strikt bilateraal waren (met een paar uitzonderingen, zoals het Historic Fortifications Network dat Franse, Britse en Belgische regio's omvat, maar was gebaseerd op twee bilaterale programma's). Het is waard te vermelden dat de regionale en de lokale autoriteiten in deze respectievelijke gebieden sinds de jaren 90 van de vorige eeuw bezig zijn geweest met het opzetten van kaderprojecten of met het aangaan van samenwerkingsverbanden. Er is een kerngroep van spelers die zich al vertrouwd heeft gemaakt met de klassieke thema's van de grensoverschrijdende samenwerking, die zich richten op het reduceren van het grenseffect.

De nieuwe geografie van dit programma biedt ook de mogelijkheid voor de ontwikkeling van nieuwe en multilaterale samenwerkingsverbanden, met potentieel lange afstanden tussen de partners. Wat dit betreft vormt dit programmagebied een onderdeel van grotere samenwerkingsnetwerken en een groot aantal spelers participeren al in internationale en interregionale projecten en activiteiten binnen de samenwerkingsgebieden van Noordwest-Europa en het Noordzeegebied.

Het is daarom ook goed om lering te trekken uit de resultaten van deze twee INTERREG IIIB programma's en enkele vooraanstaande individuele projecten die zijn uitgevoerd in de periode 2000-2006, in het kader van de transnationale samenwerkingsprogramma's en het INTERACT programma, met het oog op de omvang van het programma gebied.

2.3.1 Interreg IIIA Frankrijk-Engeland

Dit programma bouwt voort op de ervaring van twee programma's onder Interreg IIA: Het Rives-Manche programma, dat de departementen van Seine-Maritime en Somme in Frankrijk en Oost-Sussex in het Verenigd Koninkrijk ("Rives-Manche" programma) met elkaar verbindt en het Transmanche programma, dat het departement van Nord en Pas de Calais koppelt aan dat van Kent en Medway.

Gezien de territoriale en geografische karakteristieken van het Interrerg IIIA programmagebied (Nord, Pas-de-Calais, Somme en Seine-Maritime in Frankrijk, Oost- Sussex, Kent, Medway, Brighton&Hove in Engeland), was de belangrijkste doelstelling het tot stand brengen van een grotere maritieme regio en de ontwikkeling van zijn stedelijke en landelijke gebieden door het bevorderen van echte samenwerkingsprojecten.

Het programmagebied telde in totaal 8 miljoen inwoners en het totale beschikbare ERDF-budget voor het programma bedroeg 108 miljoen euro.

De belangrijkste resultaten en lessen van de programmaperiode 2000-2006

Ongeveer 220 projecten werden medegefinancierd. De gemiddelde kosten waren redelijk hoog (ongeveer 1,3 miljoen euro), wat een directe impact had op de leidende typologie van het project. Er waren twee belangrijke categorieën begunstigden (universiteiten/onderzoekscentra en publieke overheden), die goed waren voor ongeveer 2/3 van de leidende partners. Het samenwerkingsverband werd hoofdzakelijk ontwikkeld tussen partners uit Nord-Pas-de Calais in Frankrijk en Kent in Engeland.
De operationele programma's prefereerden een "van beneden af" benadering, zodat de projecten op lokaal niveau opgezet konden worden. Slechts enkele van deze projecten kwamen van bedrijven en kleine maatschappijen. De procedure voor de microprojecten werd ontwikkeld gedurende de programmeringsperiode, om zo de betrokkenheid van kleine entiteiten te vergemakkelijken.
Thematisch gezien zijn de projecten die zich richten op opleidingen, toerisme en cultuur een groot succes, de resultaten voor lokale overheden betreffende burgerschap en wederzijds begrip zijn bevredigend te noemen, terwijl de maatschappelijke cohesie en veiligheid een meer ambivalente beoordeling verdient.
Er werd ook een aanzienlijke inspanning geleverd om een uitgebalanceerde territoriale ontwikkeling te bevorderen.
Er werd weinig aandacht besteed aan de economische ontwikkeling, waar het moeilijk was om MKB/KMO's te mobiliseren voor de projecten. Hoogstwaarschijnlijk had dit te maken met trage financiering van het programma. Aan de andere kant was research een samenwerkingsgebied in ontwikkeling.
Een gedeeltelijke aanpassing van de maatregel voor het transport werd opgemerkt. De uitgevoerde projecten verzandden in "halfzachte" maatregelen en dreven vaak af van de oorspronkelijke doelstelling: "de bevordering van de integratie van "externe deuren"", zelfs als twee projecten zich bezig hielden met zeehavens.

Ondanks het bevredigende verloop van het Programma bleven de prestaties beneden de verwachting en illustreerden hiermee hun zwakheid: het aantal private bedrijven dat deel nam aan het OP was klein, wat jammer was voor de ontwikkeling van de maatschappelijke integratie van de relatie tussen onderzoeksorganisaties en bedrijven De verbetering van de omstandigheden van het Kanaaltransport voldeed niet aan de doelstellingen.
De verschillen op institutioneel niveau zijn ook zichtbaar op veel gebieden die onder dit samenwerkingsprogramma vielen, zoals transport, onderwijs, gezondheid en cultuur.
Sommige meer kwalitatieve resultaten met betrekking tot het specifieke geografische karakter van het gebied zijn :

- de maritieme grens die een fysieke barrière creëert tussen de partners heeft niet geleid tot meer ICT-gebruik
- de totstandkoming van het concept Europees staatsburgerschap dankzij projecten in de nabije toekomst.
- een beter wederzijds begrip, unaniem benadrukt
- een verplichte linguïstische inspanning – wat nog steeds een barrière vormt

De belangrijkste effecten van de operationele programma's

De belangrijkste lessen uit de strategische doelstellingen van het Programma zijn :

1. De ontwikkeling van de « maritieme dimensie » van het gebied was beperkt. Sommige projecten waren specifiek gericht op de kustomgeving en het leven in de zee (b.v. milieu- en havenprojecten) en verschillende culturele projecten hielden rekening met het maritieme erfgoed. Deze maritieme dimensie werd niet gezien als een nationaal thema voor het OP;

2. De leiders gaven meer blijk van bij een gemeenschappelijk grensoverschrijdend gebied te behoren, wat betekent dat er zich een gemeenschappelijke identiteit begon te ontwikkelen.
3. Meer begrip voor burgers en hun behoeften door zich te richten op het dagelijkse leven van de bevolking in al zijn aspecten: onderwijs, opleidingen, staatburgerschap, maatschappelijke cohesie, etc..

Samenvattend: dit Programma was boven alles een « algemene » Interreg, met het stimuleren van nieuwe samenwerkingsverbanden als sterkste punt, maar niet erg gericht op de oorspronkelijke doeleinden
Dit Programma was in potentie innovatief op verschillende gebieden, maar vernieuwing is juist het meest noodzakelijk in samenwerkingsverbanden. Veel begunstigden lieten zien dat het succes van permanente samenwerking schuilt in de duur ervan en er wordt vaak beweerd dat er drie projecten nodig zijn om dit te bereiken. Deze duur van samenwerkingsverbanden is een cruciale kwestie die voorrang moet krijgen bij het opstellen van het toekomstige OP.

2.3.2 Interreg IIIA Nederland-Vlaanderen

Tijdens de perioden van INTERREG I en II werden er twee van elkaar onafhankelijke programma's uitgevoerd in
het grensgebied van Nederland en België :

- INTERREG I en IIA Euroregio Scheldemond
- INTERREG I en IIA Euroregio Centraal Benelux gebied

Op verzoek van de Europese Commissie en de relevante lidstaten, werden de twee
voormalige programma's omgesmeed tot één enkel INTERREG IIIA OP. Dit programma werd echter opgesplitst in twee subprogramma's die correspondeerden met de voormalige
INTERREG IIA programma's.

Het programma koppelde drie provincies in het zuiden van Nederland aan vijf provincies in Vlaanderen: De provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg (NL), De Vlaamse provincies Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen (met uitzondering van de districten Veurne en Ieper), Antwerpen, Belgisch Limburg, gedeelte van Vlaams-Brabant (district Leuven).

Het programmagebied telde in totaal 9 miljoen inwoners en het totale beschikbare ERDF-budget voor het programma bedroeg 84,2 miljoen euro.

De belangrijkste bevindingen inzake de uitvoering van het programma:

- De aanwezigheid van problemen bij het genereren van projecten met betrekking tot kennis en innovatie.
- De medefinanciering van arbeidsmarkt gerelateerde projecten is gecompliceerd omdat die grotendeels afhankelijk is van nationale regelgeving waar het programma geen invloed op heeft.
- De particuliere sector was te weinig bij het programma betrokken. Er is een behoefte om deze sector actiever bij het programma te betrekken, te informeren en haar te helpen bij de uitvoering van Europese projecten.
- Het programma ondervond problemen vanwege het feit dat de werkprocedures nog niet klaar waren toen de implementatie van het programma startte.

De ontwikkeling van de opeenvolgende generaties van het programma (van Interreg I tot Interreg II) liet een evolutie zien in de intensiteit en de soorten van samenwerking en de ondersteuning van projecten.

Het project begint met het samenbrengen van de hoofdrolspelers aan beide kanten van de grens, het opbouwen van contacten en met het elkaar beter leren kennen. Naarmate de samenwerking intensiever werd, kregen de projecten te maken met het opzetten van onderzoeken en actieplannen die inspeelden op de gezamenlijke grensoverschrijdende kwesties. Na deze fase is er een groeiende aandacht voor projecten die concrete activiteiten verwezenlijken, testen uitvoeren en activiteiten ontplooien die voor het grensgebied van meer strategische waarde zijn.

2.3.3 Interreg IIIA Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen

Het INTERREG IIIA programma Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen bestrijkt NUTS III gebieden in 5 regio's : Nord-Pas de Calais, Picardië en Champagne-Ardenne in Frankrijk en de provincie West Vlaanderen en een groot deel van Wallonië in België. De overlappende zone met dit programma bestaat uit het Franse NUTS III gebied "Nord" en een deel van West-Vlaanderen.

Het totale EFRO budget van dit programma was € 86,5 miljoen. Het OP was gericht op het ondersteunen van acties binnen twee prioriteiten:

1. het tot elkaar brengen van de bevolking en het ontwikkelen van grensoverschrijdende diensten;
2. het versterken van de duurzame ontwikkeling en de waardering van grensoverschrijdende gebieden.

Het programma was opgezet rond drie subprogramma's, waaronder één voor de Frans-Vlaamse samenwerking. Het programma, dat voortbouwt op twee eerdere generaties van INTERREG programma's gericht op het reduceren van de negatieve effecten van deze binnengrens, heeft concrete resultaten voortgebracht voor de bevolking en het gebied.

Een van de lessen die vooral relevant is voor dit programma is het feit dat binnen het programma Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen de activiteiten met betrekking tot de economische ontwikkeling onvoldoende tot ontwikkeling kwamen. Verscheidene obstakels zoals het ontbreken van een cultuur van innovatief management, fiscale en bestuurlijke ongelijkheid en de onderontwikkeling van een cluster van mondiale strategieën konden worden geïdentificeerd. De economische spelers zien zichzelf meer als concurrenten dan als potentiele partners. Samengevat: de ontwikkeling van economische en innovatieve activiteiten op bovenregionaal niveau blijft een echte uitdaging.

2.3.4. Lessen uit INTERREG IIIB Noordzee regio en IIIB Noordwest-Europa

Tijdens de vorige budgetperiode (2000-2006) maakte het gebied van dit operationele programma deel uit van het INTERREG IIIB Noordzee Regio programma (NSR) en het INTERREG IIIB Noordwest-Europa programma (NWE). Een waardevolle les die uit het NSR programma kan worden geleerd is dat om een grotere impact en een blijvende waarde te bereiken, het essentieel is om zowel projecten te stimuleren met een 'top-down' en 'bottom-up' aanpak, waar zowel nationale overheden en instellingen als regionale autoriteiten bij betrokken zijn. Er is ook gebleken dat het verstandig is om nauw samen te werken met projectpromotors om capaciteit op te bouwen en de kwaliteit van de toepassingen van het project te verbeteren.
Een andere belangrijke les die viel te leren uit het NSR programma was dat om de doeleinden van het programma te realiseren, een pro-actieve aanpak van projectontwikkeling waarbij een variëteit aan hulpmiddelen en technieken wordt ingezet , vereist is.. Om de ontwikkeling van het project plaats te laten vinden op ad hoc basis was niet toereikend.

De lessen die NWE ons heeft geleerd tonen aan dat uitwisselingen tussen regio's met een verschillend technisch en bestuurlijk niveau aanzienlijk kunnen bijdragen aan meer economisch efficiënte investeringen door de particuliere sector. Het werd ook duidelijk dat ondanks de regionale verschillen binnen Noordwest-Europa sommige regio's te maken hadden met dezelfde dilemma's. De mogelijkheid voor deze regio's om hun krachten te bundelen en deze dilemma's te onderzoeken met de ervaring van meerdere sectoren en bestuursvormen was een aanzienlijke toegevoegde waarde voor veel transnationale samenwerkingsverbanden.
Een laatste les is dat verschillen in leidinggevende- en wettelijke structuren over de bestuurlijke grenzen heen een factor blijft die de samenwerking vertraagt of belemmert.

2.3.5 Lessen uit enkele individuele projecten

Er zijn twee vooraanstaande projecten uitgevoerd die erop gericht waren mogelijkheden en thema's te identificeren voor maritieme samenwerking tussen de regio's aan beide kanten van het Kanaal en de

Noordzee voor de periode 2007-2013. Ze vormen een goede bron van inspiratie voor het identificeren van voorbeelden van grensoverschrijdende samenwerkingsactiviteiten die dit programma kan ondersteunen.

Het Time2C project

Bij het Time2C project (2005-2007, medegefinancierd door het INTERACT-programma) waren 8 NUTS II en NUTS III gebieden grenzend aan de zuidelijke Noordzee betrokken. Deze Engelse, Franse, Vlaamse en Nederlandse regio's zijn van oudsher historisch, cultureel en economisch verbonden met de zee. De situatie in de regio's die van elkaar gescheiden zijn door de zee is bijzonder en veel aspecten van de samenwerking tussen deze gebieden kunnen verbeterd worden naarmate men zich bewuster wordt van de geboden mogelijkheden.
Het zuidelijke Noordzeegebied grenst aan het stedelijke hart van West-Europa en kan gezien worden als de achtertuin van deze stedelijke regio. Dit creëert heel specifieke ontwikkelingsmogelijkheden, maar ook specifieke economische, maatschappelijke problemen en milieuproblemen, die invloed zullen hebben op de dagelijkse leefomgeving van de inwoners. De diverse gebieden hebben met dezelfde problemen te maken en vanuit een oogpunt van synergie en efficiëntie zijn oplossingen op maat noodzakelijk.
Het project was gericht op het bevorderen en vergemakkelijken van de uitwisseling van kennis en grensoverschrijdende maritieme kwesties. Tevens was het bedoeld om leiding en een toegevoegde waarde te geven aan de grensoverschrijdende maritieme samenwerking en een grotere participatie aan te moedigen in de INTERREG IV OP's.

Time2C interpreteert de term *maritiem* op de breedst mogelijke manier, zodat deze alle activiteiten in de haven- kustgebieden omvat die direct of indirect iets te maken hebben met de zee en waarbij de nabijheid van de zee een substantiële economische, maatschappelijke, culturele en omgevinggerelateerde impact heeft op het gebied. Het Time2C project heeft voor de periode 2007-2013 de volgende kwesties en thema's voor maritieme samenwerking in de regio vastgesteld :

- *Kustontwikkeling, watermanagement en milieu*
- *Maritieme economie*
- *Maritiem transport en infrastructuur*

Het EMDI project

Het "Espace Manche Development Initiative"(EMDI) project bracht 22 partners samen uit Frankrijk het VK en Vlaanderen gedurende drie jaren (2004-2007) en werd ondersteund door het INTERREG IIIB Noord West Europa programma.
De doelstelling van het project was om de samenwerking over het Kanaal te versterken en verbeteren, gebaseerd op de overtuiging dat het Kanaal de juiste geografische schaal biedt om een aantal gezamenlijke strategische thema's aan te pakken.

Het was gericht op :

- Het opzetten van een strategische visie op het Kanaal gebied om de weg te bereiden voor toekomstige Europese samenwerkingsprogramma's na 2006.
- Het initiëren van pilot programma's voor samenwerking op vijf thema's: toerisme, visserij, integraal kustzonebeheer, maritieme veiligheid en intermodaal vervoer, hoger onderwijs, R&D en technologieoverdracht.
- Het ontwikkelen van een informatieplatform dat voldoet aan de eisen van transnationale samenwerking en dat toegankelijk is via internet (regionaal data tool)

Het project heeft geleid tot het ontwikkelen van instrumenten om een betere kennis te krijgen van het Kanaal gebied, een gedeelde strategische visie tussen de belanghebbenden en het testen van een aantal sporen van samenwerking. De overweging is dat EMDI een springplank kan zijn voor het opzetten van gestructureerde projecten voor de periode 2007-2013.

2.3.6 Conclusies

Ervaringen uit het verleden tonen aan dat er obstakels zijn om tot een goede samenwerking te komen en dat de resultaten tot nu toe redelijk bescheiden genoemd mogen worden als wij de centrale doelstelling van het versterken van de territoriale integratie in ogenschouw nemen. Dit proces staat op de rails, maar moet

krachtig worden ondersteund om de toegevoegde waarde van de grensoverschrijdende samenwerking te verhogen en de impact van de projecten kwalitatief te vergroten.
Veel moeilijkheden zijn te wijten aan de verschillende administratieve en wettelijke systemen (voor onderwijs, werkgelegenheid, gezondheid, etc…) en de taalbarrière.
Er is ook een duidelijke noodzaak om de burgers, de vrijwillige sector en de MKB/KMO's meer bij toekomstige projecten te betrekken, om zo de impact op lokaal niveau te vergroten.
De lessen die wij uit de periode 2000-2006 kunnen trekken en de nieuwe geografie van het programma pleiten voor de volgende oriëntaties :

- de huidige samenwerkingsverbanden strakker aan te halen, uit te breiden en nieuwe aan te gaan.
- specifieke procedures implementeren om de potentiële begunstigden uit de NUTS III gebieden die nog geen ervaring hebben in grensoverschrijdende kwesties te informeren en erbij te betrekken.

Tot slot is het de moeite waard op te merken dat de geografie van de verschillende INTERREG IIIA programma's 2000-2006 het mogelijk maakt om trilaterale projecten te ontwikkelen gebaseerd op de uitwisseling van ervaring tussen actoren uit twee verschillende OP's (Frankrijk-UK, Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen) die in elkaars nabijheid verkeren. Dit kan met name behulpzaam zijn aan de start van de periode 2007-2013, wanneer het moeilijk kan blijken een samenwerking tot stand te brengen tussen partijen uit meer dan twee landen rond grensoverschrijdende thema's.

2.4 SWOT analyse

Uitgaande van de sociaal-economische situatie zoals beschreven in de vorige hoofdstukken, kunnen wij de belangrijkste sterke en zwakke punten van het programmagebied analyseren en de kansen en bedreigingen voor de komende jaren identificeren. Deze elementen zullen een belangrijke thematische basis vormen voor het vaststellen van de strategie voor het programma.

Demografie, migratie en territoriale structuur

STERKTES	*ZWAKKE PUNTEN*
▪ Locaties binnen het Europees stedelijke kerngebied: Londen, Parijs, de Randstad en de Vlaamse Ruit. ▪ Mix van stedelijke, perri-urbane en landelijke gebieden. ▪ Grote variëteit aan kustlandschappen en cultureel-historische aspecten zijn aantrekkelijk voor zowel bewoners als bezoekers.	▪ Verandering van de bevolkingsamenstelling in de landelijke gebieden: oudere mensen vestigen zich er vanwege de natuur en de rust. Jongeren trekken naar de steden omdat daar meer werk te vinden is. ▪ Delen van het gebied hebben een perifere positie in relatie tot de nationale economische centra. ▪ Arbeidstekorten in gebieden met leegloop en een afname in faciliteiten. ▪ Maatschappelijke problemen, vaak met een territoriale dimensie, bijvoorbeeld in stedelijke gebieden. ▪ Deel van de bevolking dat ouder is dan 65 jaar ligt boven het EU-gemiddelde, behalve in het Franse deel. ▪ Negatieve migratiebalans in sommige regio's (b.v. in Nord-Pas-de-Calais).
KANSEN	*BEDREIGINGEN*
▪ Vergrijzenze bevolking brengt mogelijkheden met zich mee, b.v. in de vorm van specifieke toeristische producten, of vervanging van de wegtrekkende landelijke bevolking. ▪ Mogelijkheden om de vaardigheden van oudere mensen te verbeteren door studie en door hen en mensen met een handicap te integreren in de beroepsbevolking. ▪ Mogelijkheden en stimulans voor jongeren om in de kust- en landelijke gebieden te blijven wonen. ▪ Diversificatie als een mogelijkheid voor in verval geraakte kust- en landelijke gebieden. ▪ Immigratie en migranten bieden mogelijkheden op het gebied van arbeid en deskundigheid. ▪ Ontwikkeling van de zorgeconomie.	▪ Vergrijzing leidt tot een tekort op de arbeidsmarkt en een druk op de maatschappelijke en medische diensten. ▪ Verlies van faciliteiten en diensten in de landelijke gebieden als gevolg van leegloop. ▪ Toenemende bevolking en een groeiende economie drukken op de beschikbaarheid van ruimte en de kwaliteit van leven in zowel de steden als in de voorsteden en landelijke gebieden. ▪ Vergrijzende bevolking drukt op de beschikbaarheid en de kwaliteit van de gezondheidszorg, vooral in de randgebieden en de dun bevolkte delen van de regio. ▪ Risico op marginalisering van minderheden. ▪ Risico op onzekerheid en toenemende criminaliteit. ▪ Sterke impact van illegale immigratie, vooral in de havensteden, zet de diensten onder druk. ▪ Het verdwijnen van de groene gebieden, evenals de toenemende vergrijzing zet de leefbaarheid onder druk.

Economie, werkgelegenheid, onderwijs, wetenschappelijk onderzoek, R&D

STERKTES	*ZWAKTEN*
▪ Als geheel heeft de regio een BBP per hoofd van de bevolking dat ruim boven het EU-gemiddelde ligt. ▪ Kritische massa wat betreft hoge bevolkingsdichtheid en economische activiteiten (b.v. menselijk kapitaal en nabijheid van grote marktgebieden). ▪ Delen van de regio zijn duidelijk gericht op een sterke kenniseconomie. ▪ Economische sectoren met een sterke aanwezigheid in het gebied zijn: logistieke diensten, haven gerelateerde industrieën, toerisme, agrobusiness, automobiel en chemische industrie. ▪ Diverse centra met een sterke aanwezigheid van universiteiten, kennisinstituten en R&D-activiteiten. ▪ Aandeel van de bevolking met een tertiaire opleiding ligt boven het EU gemiddelde.	▪ Enorm verschil in economische prestaties verspreid over de regio, wat wordt aangetoond door de sterke variaties in het BBP per hoofd van de bevolking. ▪ Delen van het gebied hebben problemen zich economisch te moderniseren vanuit hun industriële of agrarische verleden. ▪ Sterke variaties in werkgelegenheidscijfers, met de meeste delen van het gebied onder de Lissabon-doelstelling van 70 procent. ▪ Hoog aantal economisch inactieven, vooral onder specifieke groepen (jeugd, immigranten). ▪ . ▪ Ondernemersgeest niet sterk ontwikkeld op de continentale kant van het gebied. ▪ Kennisvalorisatie binnen MKB/KMO's is onvoldoende; researchsector levert te weinig winstgevende nevenproducten (spin-offs).
KANSEN	*BEDREIGINGEN*
▪ Combinatie van regio's met een op kennis gebaseerde economie en die met een meer traditionele vorm biedt mogelijkheden voor grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van niveauverhoging en economische modernisering. ▪ Aanwezigheid van internationale toegangspoorten biedt kansen voor de economie. ▪ .Verdere ontwikkeling van kennis intensieve diensten. ▪ Ontwikkelen van banden in relevante clusters van activiteiten in het hele gebied. ▪ Mogelijkheden tot het ontwikkelen van R&D activiteiten in meer delen van het programmagebied ▪ Mogelijkheden om slimme groei te promoten door het ontwikkelen van groene economieën en door de voorwaarden te scheppen voor nieuwe banen in energie-efficientie, groene energie, eco-innovatie en ecotoerisme. ▪ Ontwikkeling van de zorgsector en innovaties in de zorgdienst. ▪ Ontwikkeling van de maritieme kenniseconomie, gerelateerd aan maritieme hulpbronnen. ▪ Vergroten van de arbeidsmobiliteit tussen de landen in het gebied van arbeiders, onderzoekers, onderwijzers enz.	▪ Beschikbaarheid van gekwalificeerd personnel is vaak een probleem. ▪ Relocatie van industriële activiteiten. ▪ Groeiende afhankelijkheidsratio als gevolg van demografische veranderingen. ▪ Schaal van economische groei in het gebied zou een bedreiging kunnen vormen voor de attractieve culturele en natuurlijke omgeving.

Milieu, energie, risicopreventie

STERKTES	*ZWAKTEN*
▪ Diversiteit en rijkdom aan natuurlijk erfgoed en beschermde gebieden. Beschermde natuurgebieden (Areas of Outstanding Natural Beauty), nationale en regionale parken, plaatsen van specifiek wetenschappelijk belang, UNESCO's Werelderfgoed, ZNIEFF, habitatgebieden, vogelrichtlijngebieden, Natura 2000, Ramsar Conventie, Natuurmonumenten. ▪ Hoge leefbaarheid.. ▪ Kwaliteit van het (zwem)water is verbeterd (zelfs als het nog niet overal voldoet aan de vereisten van de Water Framework Directive). ▪ De hoeveelheid gerecycled afval is toegenomen.	▪ Verlies van biodiversiteit vanwege hoge bevolkingsdichtheid en overbevolking van natuurgebieden. ▪ Groene hart en karakteristieke landschappen staan onder druk. ▪ Gebrek aan ruimtelijke planning en beheer van het landschap. ▪ Matige tot ernstige droogte en overstromingsrisico's in delen van het gebied (met name nabij de kust). ▪ Hoge CO2-uitstoot. ▪ Sterke luchtverontreiniging in industriële gebieden, b.v. hoog stikstofdioxide (NO2) gehalte en verstoorde mineralenbalans in rivieren en meren. ▪ Hoge afhankelijkheid van geïmporteerde energie (met uitzondering van de oliereserves in de Noordzee). ▪ Energieconsumptie nog steeds voor een groot deel gebaseerd op niet-groene bronnen. ▪ Grote verkeersvolumes op zee zorgt voor verhoogde risico's op maritieme verontreiniging en is een bedreiging voor de maritieme veiligheid.
KANSEN	*BEDREIGINGEN*
▪ Het combineren van natuurbehoud met maatschappelijke, economische of culturele activiteiten. ▪ Meer mogelijkheden om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren. ▪ Er is een sterk potentieel om de opwekking van groene energie in het gebied te bevorderen, met name op het gebied van windenergie, waterkracht, biomassa, getijdenenergie, hout, marine hulpbronnen,… ▪ Sterk potentieel voor de ontwikkeling van eco-innovaties, b.v. in de bouw, afvalrecycling, (openbaar)vervoer, etc..	▪ Fragmentatie van het landschap. ▪ Toenemende urbanisatie en economische activiteiten.. ▪ Toenemende mobiliteit en verkeersopstoppingen vormen een bedreiging voor het milieu van het deelnemende gebied. ▪ Effecten van klimaatsverandering, zoals stijgende zeespiegel, grotere kans op overstromingen (rivier, kust en laagland), droogtes en kusterosie, hoger risico op stormrampen, etc… ▪ . ▪ Bovengemiddelde blootstelling aan technologische gevaren in industriële gebieden. ▪ Achteruitgang natuurlijke leefgebieden indien geconfronteerd met de druk van de bevolkingsgroei. ▪ Grote afhankelijkheid van fossiele brandstoffen bedreigt de kwaliteit van het milieu en de economische voorspoed.

Transport en Communicatie

STERKTES	*ZWAKTEN*
▪ Uitgebreid infrastructureel netwerk op het niveau van het hele programmagebied, nationale verbindingen via de weg, per spoor, door de lucht en over het water. ▪ Goede internationale verbindingen naar Londen, Parijs, de Randstad en Brussel (waaronder verbindingen met Eurostar en andere HSL-lijnen). ▪ Aanwezigheid van meerdere grote havens en logistieke centra in het gebied maken de regio een belangrijk knooppunt voor het internationale handelsverkeer. ▪ Het aandeel bedrijven en huishoudens dat aangesloten is op breedband internet is ligt voor de hele regio over het algemeen ruim boven het EU-gemiddelde.	▪ Meeste landelijke en meer afgelegen delen van het gebied zijn slecht verbonden met de stedelijke centra en infrastructurele knooppunten. ▪ Grensoverschrijdende infrastructuren (spoor- en wegverbindingen) en openbaar vervoer zijn dun verspreid en in bepaalde delen van de regio beperkt in capaciteit.. ▪ Wisselende kwaliteit van binnenlandse waterwegen in het gebied. ▪ Intensief gebruik van het wegennetwerk en een hoge concentratie aan files. ▪ Slechte breedband verbindingen in de meer afgelegen gebieden. ▪ Onvoldoende gebruik van ICT binnen het MKB/KMO
KANSEN	*BEDREIGINGEN*
▪ Verdere uitbreiding van het HSL-netwerk binnen het programmagebied zal de toegang tot verder weg gelegen gebieden tijdens de duur van het programma verbeteren. ▪ Groeiend belang van regionale luchthavens voor passagiers- en vrachtverkeer. ▪ Binenlandse waterwegen bieden een filevrij alternatief voor het interne vrachtvervoer en dat naar het Europese achterland. ▪ Veranderende behoefte aan passagiersvervoer als gevolg van vergrijzing, in het bijzonder in de landelijke gebieden. ▪ Potentieel voor het toegenomen gebruik van duurzaam reizen, als er voorzien kan worden in de noodzakelijke infrastructuur. ▪ Verbetering van lokale en strategische transportnetwerken om de economische ontwikkeling te vergemakkelijken en de maatschappelijke deelname te verbeteren. ▪ Ontwikkeling van multimodaliteit ▪ Potentieel om energie en de communicatie-infrastructuur in het gebied te delen en digitale aansluitingen en thuiswerken te promoten	▪ In veel delen van de regio vormen de groeiende files een bedreiging voor de toegankelijkheid van de steden en havens. ▪ Druk maritiem verkeer kan risico's met zich meebrengen voor de bevolking en het milieu van de kust. ▪ Toenemend gebrek aan ruimte en deskundigheid voor havengerelateerde activiteiten. ▪ Risico op het marginaliseren van de havens gespecialiseerd in personenvervoer. ▪ Slechte toegankelijkheid van havens en havengerelateerde industriële gebieden. ▪ Toenemende verontreiniging, vooral in de stedelijke gebieden, vormt een bedreiging voor de volksgezondheid en leefbaarheid. ▪ In sommige lokale gebieden werkt het slechte infrastructurele netwerk als een barrière voor verdere economische ontwikkeling en leidt tot maatschappelijke uitsluiting. ▪ Uitbreiding van het HSL-netwerk vormt een bedreiging voor de frequentie van normale lokale en regionale treindiensten.

Erfgoed, cultuur en toerisme

STERKTES	*ZWAKTEN*
▪ Gemeenschappelijke maritieme historie en gedeelde oorsprong met een sterk gezamenlijk erfgoed (cultureel, industrieel, ecologisch boeren,...). ▪ Brede keuze aan interessante toeristische mogelijkheden en attracties, waaronder de kustgebieden, historische en moderne steden, cultureel erfgoed en festivals ▪ Toerisme is een belangrijke industrie in termen van waarde en werkgelegenheid en er zijn een paar ervaren spelers en clusters van creatieve en culturele industrie. ▪ Aanwezigheid van een goede toeristische infrastructuur en netwerken. ▪ Dichtheid van de culturele infrastructuur. ▪ Hoge kwaliteit van het erfgoed in zowel de kustgebieden als in het achterland.	▪ Toeristische producten in sommige badplaatsen zijn niet up to date (b.v. te weinig en slechte accommodatie). ▪ Structurele zwakke punten in de toeristenindustrie, waaronder seizoensgebondenheid, slechte transportinfrastructuur, gebrek aan goed opgeleid personeel, slechte kwaliteit service, ▪ Onvermogen om de culturele rijkdom te herkennen of te promoten en in sommige delen van het gebied is deze rijkdom overbodig en niet in gebruik. ▪ Weinig gezamenlijke initiatieven tussen tussen de locale en regionale media in het gebied.
KANSEN	*BEDREIGINGEN*
▪ Gezamenlijke ontwikkeling van nieuwe toeristische producten, in relatie tot de zee, het cultureel erfgoed en natuurgebieden. ▪ Promotie van de linken tussen de ontwikkeling van de recreationele infrastructuur en de ontwikkeling van het toeristische potentieel. ▪ Toeristische clusters, landelijke diversificatie, eco-toerisme en andere nichemarkten (b.v. gezondheidstoerisme voor de vergrijzende bevolking, haventoerisme...) bieden nieuwe mogelijkheden voor de kustgebieden. ▪ Ontwikkeling van de spreiding van boekingen en vakanties, dagattracties, goed opgeleid personeel, kwaliteitsontwikkelingen, etc... door het hele seizoen heen. ▪ Toerisme, sport, cultuur en het erfgoed als economische motors en hulpmiddelen voor herstel. ▪ Modernisering en verbetering van de toeristische faciliteiten in het gebied ▪ Nieuwe mogelijkheden voor ‘ gewone’ en digitale media en IT-toepassingen voor het onwikkelen en marketen van het culturele erfgoed en de identiteit van het gebied. ▪ Promoten van de toegankelijkheid tot natuurlijke- en culturele monumenten.	▪ Toenemend aantal bezoekers leidt tot groeiende druk op het natuurlijk erfgoed, toeristische faciliteiten en rijkdommen in het gebied. ▪ Gebrekkige resort infrastructuur, slechte toegang, tweede huizen, lage lonen en ontwikkelingsdruk vormen een bedreiging voor de toeristenindustrie aan de kust. ▪ Klimaatsverandering is een specifieke bedreiging voor het milieu en de economie van de kustgebieden. ▪ Vermindering in overheidsfondsen vormt een bedreiging voor de ontwikkeling van de culturele rijkdom.

Samenwerkingservaringen

STERKTES	*ZWAKTEN*
▪ Er zijn groepen deelnemers/ samenwerkingsverbanden die al ervaring hebben met grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden in gebieden die vallen onder (vorige) grensoverschrijdende programma's. ▪ Door transnationale programma's zijn deelnemers door het hele gebied bekend met territoriale samenwerking. ▪ Projecten in de nabije toekomst kunnen bijdragen aan de uitvoering van het concept Europees staatsburgerschap.	▪ Betrokkenheid van ondernemingen en kleine maatschappijen bij grensoverschrijdende samenwerking is laag. ▪ Ontwikkeling van de « maritieme dimensie » van het gebied in het FR-GB IIIA programma is gelimiteerd. ▪ Sommige gebieden/categorieën spelers hebben ervaring met alle grensoverschrijdende kwesties.
KANSEN	*BEDREIGINGEN*
▪ Het uitgebreide gebied van dit programma biedt de mogelijkheid om nieuwe bilaterale en multilaterale samenwerkingsverbanden te ontwikkelen en verder uit te bouwen en opgedane ervaringen te met elkaar te delen in een breder, meer strategisch samenwerkingsverband. ▪ Het gebruik van een combinatie van verschillende hulpmiddelen op programmaniveau om de mogelijkheden van het programma maximaal te benutten, waaronder 'top-down' en 'bottom-up' ontwikkeling van projecten en het projectpromotors eenvoudiger te maken hun werk te doen.	▪ Verschillen in bestuur en wettelijk structuren over de bestuurlijke grenzen heen kunnen samenwerking hinderen.. ▪ Procedurele en taalbarrières belemmeren de betrokkenheid van spelers met minder institutionele capaciteiten (b.v. de vrijwilligerssector). ▪ Gebrek aan coördinatie tussen de twee CBC-programma's en transnationale programmas op programma- en projectniveau.

2.5 Perspectieven en uitdagingen voor het programma gebied

In aanvulling op de SWOT-analyse kunnen er nog een paar algemene overwegingen worden geformuleerd, die voor de vormgeving van de strategie en de inhoud van dit operationele programma van belang zijn.

2.5.1 Analyse van het grenseffect

Het grensoverschrijdende gebied wordt getypeerd door een aantal belangrijke belemmeringen die de totstandkoming belemmeren van een goed geïntegreerde regio op economisch, sociaal en territoriaal gebied Geografische, historische en culturele oorzaken zorgen ervoor dat de regio in meer of mindere mate te kampen heeft met de volgende obstakels :

- De **geografische barrière van het Kanaal en de Noordzee**: het openen van de kanaaltunnel midden jaren '90 had een zeer positieve invloed vanuit het perspectief van Europese integratie. Echter, er waren ook sterke nadelige effecten voor sommige havenplaatsen die een sterke afname zagen in passagiersaantallen, ferry lijnen zagen verdwijnen of minder frequent zagen afvaren. Bovendien blijft de oversteek nog steeds vrij kostbaar, wat bepaalde groepen er waarschijnlijk van weerhoudt om er vaak gebruik van te maken (in het bijzonder jongeren enhuishoudens met lage inkomens)

- Als gevolg van het uitblijven van diepergaande integratie van de Europese interne markt, blijven **institutionele en administratieve verschillen** het ontstaan van echte grensoverschrijdende leefgebieden in de weg staan.

- Het **taalprobleem** blijft een belangrijk punt van zorg, in het bijzonder tussen de engelse en franse delen van het gebied.

In dit verband is er een volhardend grenseffect in dit deel van Europa, dat bepaalde ongunstige effecten heeft, zoals :

- Het in de weg staan van optimale economische ontwikkeling, vooral als gevolg van competitieve verschillen op het gebied van werkgelegenheid en economische activiteit;
- Het beperken van de continuïteit van bepaalde publieke diensten, zoals energie, onderwijs, gezondheidszorg, arbeidsmarkt, maritieme veiligheid etc.

De uitdaging is om te zoeken naar complementariteit in plaats van de negatieve effecten van concurrentie te laten prevaleren, met name betreffende de economische ontwikkeling van het gebied

Binnen het programma gebied hebben verschillende publieke partijen al overeenkomsten met elkaar om hun samenwerking te versterken en projectontwikkeling te vergemakkelijken (voorbeelden zijn de overeenkomst tussen Kent en Regio Nord-Pas de Calais; Medway/North Kent en Groter Duinkerken; Euregio Scheldemond; etc…), binnen bestaande nationale en Europese wettelijke kaders. Desondanks is de juridische inbedding van samenwerking tussen publieke partijen uit de landen van het programmagebied in het algemeen minder ver ontwikkeld dan in andere grensoverschrijdende samenwerkingsgebieden in Europa.
Dit gegeven rechtvaardigt de instelling van een specifiek programma gericht op een sterkere ontwikkeling van de samenwerking tussen overheden en publieke partijen rondom de mogelijkheden die gezamenlijk versterkt kunnen worden.

2.5.2 Belangrijke uitdagingen voor de programma periode

De SWOT analyse heeft de verschillen aan het licht gebracht die bestaan binnen de regio op gebieden zoals demografie, werkloosheid, sectoren van economische activiteit, R&D etc. Er is ook een duidelijke behoefte om te verkennen op welke punten er complementariteit is tussen de 4 landen (zoals mogelijke partnerschappen tussen bedrijven, onderzoeksinstellingen and technologie centra, de maritieme dimensie die alle partners gemeen hebben, milieubescherming, gemeenschappelijke punten inzake erfgoed, etc.). In

dit verband kunnen de volgende belangrijke uitdagingen worden geïdentificeerd voor een gedeelde ambitie voor het programma gebied gericht op het ontwikkelen van kansen :

- het tot stand brengen van één geïntegreerd gebied in de context van de Europese Unie;
- het bewerkstelligen van een brede maritieme regio, met het kanaal en de Noordzee als het middelpunt van de grensoverschrijdende relaties;
- het versterken van lokale karakteristieken en complementariteit op gebieden als economische ontwikkeling, cultuur, toerisme en research en ontwikkeling (R&D);
- het behouden en bevorderen van de milieukwaliteit van het gebied;
- het versterken van wederzijds begrip;
- het vestigen van diepere banden tussen de deelgebieden en hun bevolking;

Tot slot is samenwerken in een nieuw programme met betrokkenen uit vier landen een uitdaging op zichzelf.

2.5.3 Principes voor het definiëren van een gezamenlijke strategie

De gezamenlijke strategie voor dit programma moet beantwoorden aan de geïdentificeerde kansen en bedreigingen voor het samenwerkingsgebied door het stellen van een overkoepelend doel en het definiëren van prioriteiten voor de programma periode 2007 – 2013. The prioriteiten van het programma moeten de Communautaire Strategische Richtsnoeren in ogenschouw nemen, evenals de Nationale Strategische Referentiekaders van de vier betrokken landen. Tenslotte moet het programma zich in het licht van eerdere ervaringen richten op heldere doelen daar waar de impact kan worden gemaximeerd. Een paar leidende principes kunnen voor dit proces worden geformuleerd :

Ten eerste kan men verwachten in dit nieuwe en relatief uitgebreide en gecompliceerde internationale programma een variatie te vinden in de grensoverschrijdende samenwerkingservaring van de potentiële deelnemers. Hoewel er in sommige delen van het gebied, die al onder een eerder Interreg A programma vielen, ervaren deelnemers en de langlopende samenwerkingsverbanden aangetroffen kunnen worden, geldt voor veel regio's van het programmagebied dat dit de eerste mogelijkheid is om bij een grensoverschrijdende samenwerking betrokken te raken. Anderzijds kunnen er in het gehele programmagebied deelnemers worden gevonden met ervaring in verschillende andere structuurfondsprogramma's, waaronder transnationale samenwerking en programma's voor Doelstellingen 1 en 2.
Dit betekent in het algemeen dat het programma meerdere samenwerkingsdoelen en ambities moet ondersteunen. Er zal behoefte bestaan om activiteiten op het gebied van nieuwe samenwerkingsverbanden waar duidelijk sprake is van een grensoverschrijdende toegevoegde waarde, te ondersteunen en aandeelhouders in het hele gebied te helpen bekend te worden met de materie en meer geavanceerde samenwerkingsprojecten van bestaande partnerships (misschien uitgebreid met nieuwe partners) bij te staan met implementatieacties, begeleiding en investeringen.

Zelfs als algemene ontwikkelingstrends regiowijd gezien kunnen worden als sterke variaties op subregionaal niveau van de geanalyseerde factoren. Dit betreft kwesties zo divers als de intensiteit van de R&D activiteiten, toegankelijkheid, werkgelegenheidscijfers/ werkloosheidscijfers, samenstelling van de economische sectoren en fases van economische ontwikkeling. In deze context kan men twee benaderingen voorstellen: Eén manier is door de "beste uitvoeders" op een bepaald vakgebied samen te brengen met het programmagebied. De andere manier is door regio's met een sterke staat van dienst op een bepaald thema te koppelen aan gebieden die behoefte hebben aan verbetering/ontwikkeling op dat punt. De ene benadering sluit de andere niet uit. Zij houden ieder een andere samenwerkingsfilosofie in, door zich respectievelijk te richten op het ontwikkelen van regionale krachten, of zich te focussen op de reductie van de interne zwakke punten.

Om een strategie te bepalen voor samenwerking in dit maritieme grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma is het essentieel om uit de kwesties en uitdagingen waar de regio voor gesteld is, die zaken te identificeren die gemeenschappelijke en typisch zijn voor verzamelde partners van het programma. Tegelijkertijd is het van belang om een strategie te definiëren die zoveel mogelijk is gedifferentieerd van de andere territoriale samenwerkingsprogramma's in hetzelfde gebied. Eén eigenschap die het gebied karakteriseert is zijn ligging aan weerszijden van het Kanaal en de Noordzee. Dit maritieme karakter is van grote invloed op de sociaal-economische situatie van de regio, wat leidt tot specifieke kansen en bedreigingen, zoals in de eerder gepresenteerde SWOT analyse kan worden gelezen. Het lijkt voor de hand te liggen om een herkenbare strategie te ontwerpen voor dit maritieme grensoverschrijdende programma waarin dit maritieme karakter een prominente rol speelt.

Hoofdstuck 3. Programma strategie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het strategisch raamwerk gepresenteerd voor de implementatie van het grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma Frankrijk-Engeland- Vlaanderen-Nederland. Dit strategisch raamwerk is gebaseerd op de bevindingen van de sociaal-economische diagnose en de SWOT analyse van het gebied en de lessen uit eerdere ervaringen (hoofdstuk 2) en afgestemd op de voorwaarden gesteld in de structuurfonds verordeningen en nationale en communautaire strategische richtsnoeren (hoofdstuk 1).

In de volgende paragrafen wordt eerst een uiteenzetting gegeven van de visie op de ontwikkeling van het programmagebied, die de basis vormt voor de strategische oriëntatie van het programma. Deze strategische oriëntatie wordt daarna vertaald naar doelstellingen en centrale prioriteiten van het programma.

3.2 Ontwikkelingdvisie voor het programmagebied

Het Interreg IV A programma 2007-2013 voor Frankrijk, Engeland, Vlaanderen en Nederland brengt oude en nieuwe deelnemers samen in een groot geografisch gebied aan twee zijden van een maritieme grens. Hoewel men in verschillende delen van het programmagebied vele jaren ervaring heeft met grensoverschrijdende samenwerking, is het huidige programma wezenlijk een nieuw programma vanwege de geografische ligging en de schaal. In deze context hebben de programmadeelnemers de volgende visie vastgesteld op de ontwikkeling van het programmagebied door middel van grensoverschrijdende samenwerking:

De visie voor het programma is het ontwikkelen van het grensoverschrijdende samenwerkingsgebied door de barrièrewerking van de nationale grenzen te verminderen en partijen uit alle delen van de regio samen te brengen. Dit grensoverschrijdende gebied moet op Europese schaal in staat zijn een gecoördineerde rol te spelen bij het bereiken van de doelstellingen van de Lissabon en Göteburg strategieën.

3.3 Strategische oriëntatie van het programma

Om deze ontwikkelingsvisie te realiseren volgt het programma de hieronder gepresenteerde strategische oriëntaties:

3.3.1 Thematische focus

Voor de gewenste ontwikkeling van grensoverschrijdende samenwerking is het van belang de evenwichtige sociaal-economische ontwikkeling ervan te ondersteunen. Daarom zal de strategie van het programma een thematisch bereik hebben, waarbij rekening gehouden wordt met de kansen en behoeften van de ontwikkeling zoals vastgesteld in de SWOT analyse. Het programma zal derhalve samenwerkingsactiviteiten ondersteunen binnen alle drie dimensies van de driehoek *"business-geography-people".* In operationele termen valt hieronder ook ondersteuning op de gebieden van de versterking van de economische structuur in het programmagebied, behoud en ontwikkeling van het milieu en verbetering van de voorwaarden voor het optimaliseren van de leefbaarheid in het gebied. Aangezien deze aspecten nauw met elkaar in verband staan, is het essentieel dat zij integraal worden opgenomen in de prioriteiten en projecten van de programma's.

In de analyse wordt aangetoond dat binnen de algemene ontwikkelingstendensen op het niveau van de gehele regio, grote verschillen voorkomen op subregionaal niveau. Dit betreft vraagstukken variërend van de intensiteit van R&D-activiteiten, toegankelijkheid, werkgelegenheids- en werkloosheidscijfers, tot samenstelling van de economische sectoren en fasen van economische ontwikkeling.

In het programma wordt rekening gehouden met deze realiteit door zich te richten op twee vormen van samenwerking. Enerzijds zal binnen het programma samenwerking worden ondersteund tussen *'best performers'* op een bepaald terrein van het programmagebied ten einde sterke punten van de regio te bevorderen (bundeling van topkwaliteit). Anderzijds zullen regio's met een goede staat van dienst voor een bepaald thema gekoppeld worden aan regio's die behoefte hebben aan verbetering op dat thema, ten einde interne zwakke kanten en ongelijkheid te verminderen. Beide benaderingen kunnen aanzienlijk bijdragen aan de algehele integratie van het programmagebied.
De programme instanties zullen de mogelijke deelnemers informeren over de criteria voor het beorodelen van de verschillende samenwerkingsvormen. Verdere informatie wordt opgenomen in het programma handboek (Programme Manual)

3.3.2 Niveau's en effecten van samenwerking

Rekening houdend met de verschillende niveaus van ervaring met grensoverschrijdende samenwerking in het gebied bij aanvang van het programma, zullen verschillende niveaus van samenwerking worden ondersteund. Enerzijds zullen activiteiten worden ondersteund die nieuwe partnerschappen tot stand brengen en belanghebbenden in het gehele gebied met elkaar in contact brengen. Maar anderzijds zullen meer geavanceerde projecten van bestaande partnerschappen worden ondersteund, bij voorkeur uitgebreid met nieuwe deelnemers.

Voor alle activiteiten die binnen het programma worden ondersteund is het van belang rekening te houden met het effect dat zij hebben op de ontwikkeling van het programmagebied. Dat is niet alleen van belang voor het creëren van een geïntegreerd programmagebied, maar ook om de toegevoegde waarde van grensoverschrijdende samenwerking voor dit gebied aan te tonen. De uitdaging voor dit grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma is duidelijk: zichtbare en tastbare resultaten boeken die het belang onderstrepen van grensoverschrijdende samenwerking in de context van deze nieuwe bredere maritieme setting.

In lijn met het initiatief Regions for Economic Change van de Europese Commissie, streeft dit programma er naar om zijn resultaten en outputs over te dragen naar de structuurfondsprogramma's (Convergentie en Concurrentievermogen en Werkgelegenheid) in het gebied.

3.3.3 De grensoverschrijdende maritieme dimensie

De geografie van het programma wordt beheerst door de zee. Alle deelnemende regio's zijn gesitueerd langs de kust van de Noordzee en het Kanaal en dit maritieme bekken kan beschouwd worden als de grens waarop dit grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma zich richt. Deze maritieme situering beïnvloedt vele sectoren van de samenleving in het programmagebied, variërend van economische activiteit en vervoer, tot natuur, milieu en erfgoed.

De maritieme dimensie van het programmagebied zal daarom weerspiegeld worden in de partnerschappen van de grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten en als thematisch zwaartepunt van het programma.

Partnerschappen voor grensoverschrijdende samenwerking Het Kanaal en het Noordzeebekken vormen de grens van dit grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma. Dit betekent dat binnen alle grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten die ondersteuning vragen van het programma, partners van beide zijden van de maritieme grens samen moeten worden gebracht. Praktisch gezien betekent dit dat in elk project minstens een deelnemer afkomstig moet zijn uit het VK deel van het programmagebied en ten minste een partner uit een van de drie landen van het continentale deel van het programmagebied.

Maritieme activiteiten
Op het niveau van thema's en ondersteunde activiteiten is de maritieme dimensie van het gebied als transversaal element opgenomen in het programma. Dit betekent dat binnen elk van de centrale prioriteiten van het programma projecten met een maritiem onderwerp ondersteund zullen worden. Thema's of activiteiten die in aanmerking kunnen komen zijn bijvoorbeeld: havenontwikkeling, kusttoerisme, integraal kustzonebeheer, offshore productie van windenergie, maritieme veiligheid, verbindingen met het

achterland, opleiding van deskundigen op maritiem gebied, *added-value* logistiek rond havenplaatsen, enzovoorts.

Deze vaststelling van de maritieme dimensie van de programma's en de definitie van maritieme activiteiten betekent niet dat projecten die inspelen op andere – non-maritieme – kwesties worden uitgesloten. Zulke projecten zonder maritieme dimensie zullen eveneens worden ondersteund binnen het bestek van de programmaprioriteiten.

3.3.4 Grensoverschrijdende meerwaarde en relatie met transnationale programma's

In het programma worden vraagstukken behandeld die op grensoverschrijdend niveau interventie behoeven. Grensoverschrijdende meerwaarde wordt gecreëerd wanneer door middel van het programma kansen kunnen worden gegrepen en voordelen behaald die bij een nationale aanpak alleen niet mogelijk zouden zijn.
Uitgesloten zijn acties die met hetzelfde resultaat, onafhankelijk van elkaar aan beide zijden van de grens kunnen worden uitgevoerd. Er is ook sprake van grensoverschrijdende meerwaarde wanneer het programma bijdraagt aan minimalisering van door de grenzen veroorzaakte verstoringen onder deactoren. Dit geldt voor zowel landsgrenzen als maritieme grenzen.

Het programmagebied komt (gedeeltelijk) overeen met de regio's Noordwest Europa en Noordzeegebied en 'Atlantic Area' binnen de transnationale samenwerkingsprogramma's Interreg IV B en het is daarom belangrijk om dit grensoverschrijdende programma daarvan te onderscheiden.
Gezien het thematisch raamwerk van de EFRO-verordening voor zowel grensoverschrijdende als transnationale samenwerking, is het onvermijdelijk dat de thema's van de programma's aanzienlijke overlap vertonen, hoewel in elk programma vanzelfsprekend andere accenten worden aangebracht.
Differentiatie wordt voornamelijk bereikt door middel van de operationele aspecten van het programma, zoals voorwaarden voor het samenstellen van partnerschappen, geschiktheid van activiteiten en vanactoren. In een volgend onderdeel van dit programma document zal uitgebreider worden ingegaan op deze operationele aspecten. Tenslotte is het belangrijk om de communicatie tussen de beheerders van de verschillende programma's te stroomlijnen, om zo op een pragmatische en soepele manier wederzijdse toegevoegde waarde te garanderen.

3.4 Doelstellingen

Op basis van ontwikkelingsvisie en strategische oriëntaties kan voor het programma de volgende algemene doelstelling worden vastgesteld:

Algemene doelstelling

> ***De ontwikkeling van het concurrentievermogen en het duurzaam groeipotentieel van het maritieme en non-maritieme kapitaal van het programmagebied door het opbouwen en bevorderen van partnerschappen voor grensoverschrijdende samenwerking.***

De algemene doelstelling kan verder worden uitgewerkt tot een aantal specifieke doelstellingen voor dit operationeel programma. Binnen deze doelstellingen worden de thema's van het programma en de wijze waarop het programma invloed wil uitoefenen op de partnerschappen in het gehele gebied nader gespecificeerd.

Specifieke doelstellingen

- *Het ontwikkelen van een concurrerend gebied in termen van duurzame economische activiteiten, innovatie en menselijk kapitaal, en het versterken van de toegankelijkheid door verhoging van complementariteit en de ontwikkeling van het potentieel van het gebied*
- *Het bevorderen en versterken van de duurzame ontwikkeling van een veilig en gezond milieu*
- *Het verbeteren van de leefbaarheid van de inwoners van het gebied en het stimuleren van hun gemeenschapsgevoel*
- *De diversiteit in het grensoverschrijdende gebied dat wordt gekenmerkt door kust- , stedelijke en landelijke territoria in eren houden, waarbij de nadruk gelegd wordt op de maritieme dimensie als het samenbindende element van dit gebied*
- *Het uitbreiden van de bestaande ervaringen met en van een optimale werkwijze voor grensoverschrijdende samenwerking en het ondersteunen van de opbouw van nieuwe partnerschappen in het gehele programmagebied*

3.5 Identificatie van de programmaprioriteiten

Om deze doelstellingen te bereiken wordt binnen het programma gewerkt met drie prioriteiten, met het zwaartepunt op concurrentievermogen, milieu en goede leefomstandigheden, door :

- **Het ondersteunen van een economisch concurrerend, aantrekkelijk en toegankelijk gebied;**
- **Het bevorderen en versterken van een veilig en gezond milieu;**
- **Het verbeteren van de leefbaarheid.**

De keuze voor deze prioriteiten is afgeleid van de thematische oriëntatie vastgelegd in de EFRO-verordening (artikel 6.3.a), de communautaire strategische richtlijnen en de SWOT analyse. Zij komen ook overeen met de gekozen strategische visie.
Om het programma optimaal te benutten, ligt het zwaartepunt binnen deze prioriteiten op onderwerpen waar het gemeenschappelijk belang het grootst is, de verwachte opbrengst het hoogst en de kans op het realiseren van de strategische visie het gunstigst.

Met dit grensoverschrijdende maritieme aspect wordt rekening gehouden door een indicatief percentage van het budget voor elk van de centrale prioriteiten te bestemmen voor projecten met het zwaartepunt op maritieme vraagstukken.

Deze maritieme dimensie wordt in hoofdstuk 4 verder uitgewerkt met concrete voorbeelden van samenwerkingsactiviteiten die binnen elk der prioriteiten kunnen worden ondersteund.

Het monitoringsysteem van het programma stelt de programma-instituten in staat deze doelen te halen gedurende de gehele programmaperiode. De programma-instituten kunnen indien noodzakelijk interventies starten, bijvoorbeeld door gebruik te maken van specifieke/gerichte oproepen tot voorstellen om projecten te genereren die bepaalde grensoverschrijdende maritieme vraagstukken betreffen, in geval van geringe voortgang bij het behalen van de doelen.

Op de thematische prioriteiten van dit programma wordt nader ingegaan in het volgende hoofdstuk, waarin ook de prioriteit Technische bijstand wordt beschreven. In aanvulling hierop is een gezamenlijke prioriteit

opgenomen van dit OP en het Kanaal/Manche OP, gezamenlijk opgesteld door de beide programma's. In de volgende tabel wordt de toewijzing van de financiële middelen uit het EFRO voor de respectievelijke centrale prioriteiten weergegeven.

Prioriteit	Deel van budget
Prioriteit 1: Het ondersteunen van een economisch competitief, aantrekkelijk en toegankelijk gebied	*35,3%*
Prioriteit 2: Een gezonde en veilige omgeving bevorderen en ontwikkelen	*24,41%*
Prioriteit 3: Het verbeteren van de leefkwaliteit	*26,81%*
Prioriteit 4: Gemeenschappelijke prioriteit met het Frans-Engels Kanaal programma	*7,6%*
Prioriteit 5: Technische Bijstand	*5,88%*
Totaal	**100%**

De financiële allocatie die is overgeheveld van het Frankrijk-Engeland (Kanaal) Programma naar dit programma is meegenomen bij het vaststellen van het budget aandeel van de gezamenlijke prioriteit. De financiering en het beheer van de projecten onder deze prioriteit zijn namelijk de verantwoordelijkheid van de programma instanties van dit OP.

3.6 Soorten samenwerkingsprojecten

Om de doeleinden van dit programma te realiseren moeten verschillende vormen van samenwerkingsprojecten worden ondersteund. Dit levert de noodzakelijke flexibiliteit op om in te spelen op de verschillende behoeften en uitdagingen van de doelgroepen in het programmagebied. Zoals eerder aangegeven geldt voor alle typen projecten als basis vereiste dat ten minste één partner uit Engeland komt en één partner uit één van de drie landen uit het continentale deel van het programma gebied (zie paragraaf 3.3.3)

In de eerste plaats kunnen de ***reguliere Grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten*** die met deelnemers uit verschillende landen in het programmagebied samenwerken om een gemeenschappelijke grensoverschrijdende kwestie te ontwikkelen of op te lossen, in overeenstemming met de in het volgende hoofdstuk beschreven doeleinden van de programmaprioriteiten, rekenen op ondersteuning. Deze projecten zullen worden opgezet door de betrokkenen zelf (de z.g. 'bottom-up' aanpak). Een vereiste voor zulke projecten is dat er minimaal twee partners zijn die uit twee verschillende landen komen.

In aanvulling hierop kunnen de programmaorganen nog ***Strategische grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten aanwijzen.*** Dit zijn projecten die essentieel zijn voor de realisering van de programmadoeleinden en relevant zijn voor het programmagebied in zijn geheel. Deze projecten kunnen op verschillende manieren opgezet worden. Het Comité van Toezicht van het programma kan thema's voor deze projecten vaststellen en samenwerkingsverbanden in een open '*call for proposals'* uitnodigen om met voorstellen te komen. De vertegenwoordigers op nationaal en regionaal niveau in de programma organen kunnen ook kiezen voor een actieve rol in de ontwikkeling van deze projecten of een geselecteerde groep van spelers uitnodigen om hieraan deel te nemen.

De exacte specificaties voor deze typen projecten (b.v. met betrekking tot het budget, de samenwerking, inschrijfprocedure en andere vereisten) worden vastgesteld in het programmahandboek en kunnen tijdens de duur van het programma aangepast worden. Voor elk van de projecten geldt de basisvoorwaarde dat tenminste één deelnemer afkomstig is van het VK en één van het Europese continent (zoals gespecificeerd in 3.3.3).

De programma instanties zullen de mogelijke deelnemers informeren over de criteria voor het beorodelen van de verschillende samenwerkingsvormen. Verdere informatie wordt opgenomen in het programma handboek (Programme Manual).

3.7 Bevindingen van de ex-ante evaluatie

De ontwikkeling van dit operationele programma wordt constant geëvalueerd door een ex-ante evaluatieteam. Het evaluatieteam heeft het programmeringsproces ondersteund door inhoudgerelateerde aanbevelingen te doen en specifieke aanpassingen aan de context voor te stellen betreffende de bewerking en revisie van de opeenvolgend ontwerpversies van de OP.
Het interactieproces tussen de bewerking van het programma en de ex-ante evaluatie is vruchtbaar gebleken. De meeste aanbevelingen en tekstaanpassingen die door het team werden aangedragen zijn opgenomen in het OP. Een samenvatting van de belangrijkste bevindingen is bijgesloten in **Bijlage E** van dit programmadocument.

3.8 Integratie van de SMEB-resultaten in de programmastrategie

De strategische milieueffectbeoordeling (SMEB) is ontworpen om garanderen dat de 'mogelijke belangrijke effecten die de implementatie van dit INTERREG IV A programma kan hebben op het milieu en de redelijke alternatieven worden geïdentificeerd, omschreven, geëvalueerd en beschouwd voordat het programma wordt aangenomen.' De SMEB-richtlijn vereist ook dat 'lidstaten toezicht houden op de substantiële milieueffecten van de uitvoering van de plannen en programma's om, inter alia, in een vroeg stadium een onvoorzien averechts effect te identificeren….'

De belangrijkste conclusies van de opstellers van dit rapport zijn:

- Het Operationele Programma heeft een integrale benadering van het milieu.
- Om de werkelijke milieu impact van het programma te beoordelen, moet meer bekend zijn over de feitelijke implementatie. De geplande activiteiten zijn echter voornamelijk immaterieel en zouden daarom beperkte milieu-effecten moeten hebben
- De belangrijke uitdagingen op milieugebied voor het programma gebied zijn allemaal opgenomen in de programma prioriteiten (vooral in prioriteit 2). Deze activiteiten zullen naar verwachting een positief effect hebben op het milieu.
- Het advies is om de milieu effecten ook op te nemen in de selectiecriteria voor projecten.

Een samenvatting van de belangrijkste bevindingen van de SMEB is opgenomen in **Bijlage E.**

De autoriteit die verantwoordelijk is voor het programma zal rekening houden met deze bevindingen, met name tijdens het selectieproces van de grensoverschrijdende projecten en tijdens vergaderingen van het toezichtcomité waarin de strategische inzet en richting van het programma besproken worden, alsook in het kader van de evaluatie in itinere zoals deze gedurende de gehele periode van het programma toegepast wordt.

Hoofdstuk 4. Prioriteiten

4.1 Inleiding

Zoals aangegeven in het vorige hoofdstuk werkt het grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma langs drie thematische prioriteiten, gekozen vanwege hun specifieke bijdrage aan de belangrijkste beleidsdoelstellingen van de EU, met name die van Lissabon en Göteborg en met inachtneming van de kansen en bedreigingen die zijn vastgesteld voor het gebied. Bovendien ondersteunt het programma een gemeenschappelijke prioriteit die wordt gedeeld met het grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma Kanaal Frans-Engels kanaal. Naast deze thematische prioriteiten is een laatste prioriteit, technische bijstand (TB), toegewezen aan management en implementatie van het programma.

Dit hoofdstuk geeft een gedetailleerdere beschrijving van elke prioriteit en beschrijft het doel, de operationele doelstellingen en de doelgroepen. Het voorziet ook in een indicatieve lijst van samenwerkingsactiviteiten voor elke prioriteit als een duidelijke richtlijn voor de promotors van het project.

4.2 Algemene uitgangspunten

Voordat wij dieper ingaan op de individuele prioriteiten, worden hier eerst een paar algemene principes beschreven die op het hele programma van toepassing zijn.

4.2.1 Geïntegreerde benadering

De drie thematische prioriteiten leveren een raamwerk waarin de belangrijkste thema's en kwesties zijn gegroepeerd die door dit programma ondersteund worden. Het is belangrijk te weten dat zij niet bedoeld zijn als beperkende categorieën, in de zin dat een project in één prioriteit zich niet kan richten op kwesties die ondergebracht zijn onder een andere prioriteit. In tegendeel, de prioriteiten zijn nauw met elkaar verbonden en projecten kunnen inspelen op kwesties die onder meerdere prioriteiten vallen. Het programma stimuleert projecten en activiteiten met een geïntegreerd karakter die bevorderlijk zijn voor aspecten van economische, milieugerelateerde en maatschappelijke aard (de eerder genoemde driehoek "business-geography-people").

4.2.2 Horizontale principes

Alle projecten die door dit programma ondersteund worden moeten in overeenstemming zijn met de horizontale principes van duurzame ontwikkeling en gelijke kansen.

Het principe van *duurzame ontwikkeling* wordt gedefinieerd in de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling (zie ook paragraaf 1.2.4). Alle activiteiten die door dit programma worden ondersteund moeten aantonen dat zij de kansen voor toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien niet negatief beïnvloeden. Kwesties betreffende economische ontwikkeling, maatschappelijke en territoriale cohesie, bescherming van het milieu en de culturele diversiteit staan in nauw verband met elkaar en vormen allen even belangrijke elementen van de duurzame ontwikkeling van het programmagebied. De projecten worden verwacht deze notie op te nemen bij de planning en uitvoering van hun activiteiten.

Het selectiemechanisme van de projecten zal ervoor zorgen dat de eventuele negatieve gevolgen voor het milieu vermeden worden of, als er geen alternatieven zijn, dat deze beperkt en gecompenseerd worden. Met name de kwaliteit van lucht, water, grond, natuur en biodiversiteit mag niet benadeeld worden door de uitvoering van dit programma. Neutraliteit ten aanzien van CO2 zal één van de criteria zijn voor de analyse van de projecten. Daarnaast zullen de systemen van selectie van de projecten, de follow-up, de evaluatie en de diagnostiek de werkelijke gevolgen van het programma voor het milieu bestuderen.

Het principe van *gelijke kansen* is een andere horizontaal principe voor het programma. Projecten moeten aantonen dat zij handelen volgens het principe van non-discriminatie. Er zouden activiteiten ontplooid

moeten worden die de positie van bepaalde maatschappelijk zwakkere groepen versterken, of op zijn minst in stand houden.

In operationele termen betekent dit dat alle subsidieaanvragen beoordeeld moeten worden op hun bijdrage aan duurzame ontwikkeling en het bevorderen van gelijke kansen.
Deze elementen zullen actief gevolgd worden als onderdeel van de monitoringsactiviteiten op zowel programma- als projectniveau.

4.2.3 Begunstigden

De uiteindelijke EFRO begunstigden die in aanmerking komen voor financiering middels dit operationele programma kunnen zijn: overheidsinstanties, publieke instellingen of spelers uit de private sector die van belang zijn voor de centrale prioriteiten van het programma. De specifieke doelgroepen verschillen per prioriteit en worden vermeld in de onderstaande alinea's waarin de verschillende centrale prioriteiten worden beschreven.

Aangaande de betrokkenheid van spelers uit de private sector zal de Managing Authority, bijgestaan door het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat, de noodzakelijke acties ondernemen om te garanderen dat hun deelname in overeenstemming is met de regels voor staatssteun en andere relevante wetgeving. Dit betekent dat het voldoen aan deze regels nauwgezet zal worden gecontroleerd gedurende de toepassings- en implementatiefasen van de projecten.

4.3 Prioriteit 1 : Het ondersteunen van een economisch competitief, aantrekkelijk en toegankelijk gebied

4.3.1 Algemeen doel

Deze prioriteit richt zich op het versterken van de algehele economische ontwikkeling en het concurrentievermogen van het programmagebied. Dit geschiedt door samenwerkingverbanden te ondersteunen met betrekking tot economische activiteiten die het concurrentievermogen van het programmagebied versterken en door de economische ontwikkeling in de verschillende delen van het programmagebied verbeteren. Hieronder vallen samenwerkingsverbanden die te maken hebben met aspecten van de maritieme economie, zoals havenontwikkeling, samenwerking in logistieke diensten, etc..

In het gehele programmagebied is vastgesteld dat er een behoefte bestaat om de ondernemingsgeest, als een belangrijke bijdrage aan de verbetering van de economische prestatie, te versterken. Het programma ondersteunt dit door het promoten van ontwikkelingen op het gebied van zakelijke initiatieven op grensoverschrijdend niveau die bijdragen aan de economische prestatie van het gebied. Een evenzo belangrijk element voor de regionale economieën is het vermogen om vernieuwingen door te voeren en infrastructuren te ondersteunen voor research en samenwerking tussen universiteiten, kenniscentra en ondernemingen. Deze aspecten van de regionale economie zijn belangrijke bouwstenen voor de ontwikkeling van de kenniseconomie in het gebied en zij zullen veel baat hebben bij grensoverschrijdende samenwerking.

Een economische sector die bijzonder belangrijk is voor het programmagebied is de toeristische sector. Het programma ondersteunt grensoverschrijdende activiteiten die gericht zijn op het versterken van deze sector door nieuwe mogelijkheden te identificeren om bezoekers aan te trekken en vast te houden en door producten en diensten te verbeteren, waarbij de duurzaamheid van het toerisme wordt gegarandeerd. In het hele gebied zijn de kust en maritieme locaties gebieden van grote waarde waarvan het potentieel door grensoverschrijdende samenwerking worden gekapitaliseerd.

Het niveau van opleiding en vaardigheden is een hoeksteen van de structurele economische ontwikkeling van de regio. Dit heeft betrekking op kennis en bekwaamheden in zowel de hogere kennissegmenten als in de uitvoerende beroepen, waar vaak een ongelijkheid bestaat tussen de beschikbare en de vereiste deskundigheid. Er zijn veel werkzoekenden, terwijl tegelijkertijd veel werkgevers op zoek zijn naar

personeel. Dit programma richt zich op de aanpak van deze kwesties door te investeren in meer werkgelegenheid en het menselijk kapitaal in grensoverschrijdende context.

Tot slot richt deze prioriteit zich op kwesties met betrekking tot de toegankelijkheid van het programmagebied. Het gebied staat voor uitdagingen in termen van congestie, transport gerelateerde druk op infrastructuur, milieu en gemeenschappen aan de ene kant en slechte verbindingen met de hoofdinfrastructuur in delen van het gebied aan de andere kant. Met de (maritieme) logistieke sector als een belangrijke sector voor de economie van de regio , wordt de noodzaak om deze kwesties aan te pakken zelfs nog groter.

4.3.2 Operationele doelstellingen

Op basis van de bevindingen uit de analyse (hoofdstuk 2) en de strategische doelstellingen van dit programma (hoofdstuk 3) kunnen de volgende operationele doelstellingen voor de implementatie van deze prioriteit worden vastgesteld.

Binnen deze prioriteit wordt ondersteuning geboden aan grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten die bijdragen aan het :

1. De ontwikkeling van gemeenschappelijke economische activiteiten ondersteunen, inclusief de maritieme economie
2. De ondernemersgeest bevorderen en stimuleren, evenals het ontwikkelen van handelsinitiatieven op grensoverschrijdend niveau
3. Innovatie, onderzoek en samenwerking steunen tussen de universiteiten, kenniscentra en bedrijven
4. De toeristische sector ondersteunen en het duurzaam toerisme bevorderen
5. De ondernemersgeest bevorderen en de ontwikkeling van werkgelegenheid en het menselijk kapitaal vereenvoudigen
6. Het ondersteunen van de toegankelijkheid van het programmagebied, met name het gebruik en uitwisseling van bestaande infrastructuren.

4.3.3 Begunstigden en doelgroepen

De volgende lijst geeft een indicatie van de doelgroepen die worden aangemoedigd deel te nemen aan grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten binnen deze prioriteit:

- Nationale, regionale en plaatselijke overheden
- Havens en overheden die verantwoordelijk zijn voor havenontwikkeling
- Universiteiten, kennis- en researchcentra en onderwijsinstellingen
- Regionale ontwikkelingsmaatschappijen
- Bedrijfsleven, incubators en innovatiecentra
- Organisaties die het bedrijfsleven vertegenwoordigen, vooral met betrekking tot het MKB/KMO
- Exploitanten en overheden die verantwoordelijk zijn voor toegangswegen, centra voor vervoer en logistieke systemen
- Andere spelers die van belang zijn voor de duurzame economische ontwikkeling van het gebied

4.3.4 Indicatie van ondersteunde activiteiten/onderwerpen

Op basis van de analyse en de operationele doelstellingen vastgesteld in dit hoofdstuk, geeft het volgende overzicht inzicht in een aantal **mogelijke voorbeelden** van grensoverschrijdende samenwerking, samengebracht door de operationele doelstellingen van deze prioriteit.

De voorbeelden zijn bedoeld ter illustratie van welke soort activiteiten het programma ondersteunt. Dit is geen exclusieve lijst, noch garantie van honorering van een aanvraag die een opgesomde activiteit dekt.

Prioriteit 1: Voorbeelden van samenwerkingsactiviteiten die voor ondersteuning in aanmerking komen

De ontwikkeling van gemeenschappelijke economische activiteiten ondersteunen, inclusief de maritieme economie

- Samenwerken in het ondersteunen van de economische verscheidenheid van de economische sectoren in verval (industrie, landbouw, visserij...)
- Organiseren van grensoverschrijdende handelsbeurzen die zich richten op economische sectoren van wederzijds belang
- Gezamenlijke ontwikkeling van tools voor duurzaam management van bedrijventerreinen
- Grensoverschrijdende samenwerking tussen havens, havensteden en logistieke centra, bijvoorbeeld door het verbeteren van het beheer van vervoersstromen of het faciliteren van inter modaal vervoer
- Verbetering van de omgang met de natuurlijke hulpbronnen bij bedrijven
- Gezamenlijke ontwikkeling van faciliteiten die verband houden met de haveninfrastructuren, inclusief de ex-ante evaluatie van de milieueffecten en van de mogelijke alternatieven

Innovatie, onderzoek en samenwerking steunen tussen de universiteiten, kenniscentra en bedrijven

- Ontwikkeling van grensoverschrijdende zakelijke netwerken en platforms waarbij ondernemingen, onderwijsinstellingen en trainingscentra betrokken zijn
- Grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van innovatieve systemen, clusterontwikkeling en clusternetwerken
- Grensoverschrijdende samenwerking ter ondersteuning van eco-innovaties
- Samenwerking tussen 'poles of excellence' en expertise in het grensoverschrijdende gebied
- Proefprojecten voor het testen van eco-innovaties
- Ondersteuning van grensoverschrijdende samenwerking in research, met gebruikmaking van elkaar aanvullende expertise
- Bevorden van de overdracht van innovatie en technologie in grensoverschrijdende context

De toeristische sector ondersteunen en het duurzaam toerisme bevorderen

- Gezamenlijke ontwikkeling van toeristische producten en promotie van culturele en historische plaatsen
- Samenwerking om de kwaliteit van de toeristische diensten te verbeteren en een hoger professioneel niveau te ontwikkelen
- Samenwerking om de capaciteit van de toeristenbusiness te vergroten, om zo aan te passen aan de beste implementatie
- Renovatie van de in verval geraakte handelshavens tot een netwerk van jachthavens
- Gezamenlijk onderzoek naar nieuwe vormen van toerisme en ontwikkeling van innovatieve toeristische producten
- Investeren in gezamenlijke faciliteiten voor kust- en duiktoerisme (b.v. een netwerk van jachthavens)

De ondernemersgeest bevorderen en de ontwikkeling van werkgelegenheid en het menselijk kapitaal vereenvoudigen

- Grensoverschrijdende samenwerking die tot doel heeft het MKB/KMO te betrekken bij de kenniseconomie
- Grensoverschrijdende samenwerking om ondernemerschap te bevorderen
- Grensoverschrijdende samenwerking bij innovatieve methoden voor het creëren van banen
- Gezamenlijke ontwikkeling van innovatie methoden voor de deelname van kwetsbare groepen aan de arbeidsmarkt
- Gezamenlijke aanpak van de problemen met betrekking tot het werven van personeel en mogelijkheden in de maritieme sector
- Grensoverschrijdende opleidings- en begeleidingsprogramma's ter verbetering van management- en ondernemersvaardigheden
- Ontwikkeling van gezamenlijke onderwijsprogramma's om te voorzien in geschoold personeel dat aan de door het bedrijfsleven gestelde eisen voldoet

Het ondersteunen van de toegankelijkheid van het programmagebied, met name het gebruik en uitwisseling van bestaande infrastructuren

- Het promoten van de ontwikkeling van duurzaam transport en logistieke diensten
- Gezamenlijke ontwikkeling en bevordering van internetdiensten en grensoverschrijdende ICT- netwerken
- Gezamenlijke activiteiten om de toegang en het gebruik van ICT te bevorderen in afgelegen gebieden en bij het MKB/KMO
- Ontwikkeling en uitvoering van standaarden en communicatiemiddelen voor het gebruik van vaarroutes door commercieel en recreatief verkeer
- Gezamenlijke vaststelling en prioriteitsverlening aan grote infrastructurele investeringen en corridors
- Het gebruik van binnenlandse waterwegen voor grensoverschrijdend transport optimaliseren
- Studies en pilots op het gebied van multimodale ontwikkelingen in het programmagebied
- Grensoverschrijdende samenwerking om digitale ontsluiting en telewerken te promoten

4.4 Prioriteit 2 : Een gezonde en veilige omgeving bevorderen en ontwikkelen

4.4.1 Algemeen doel

Deze prioriteit richt zich op het beschermen en verbeteren van het milieu in het programma gebied met een speciale focus op het Kanaal en de Noordzee. In overeenstemming met de Lissabon en Gothenburgstrategieën ondersteunt de prioriteit een duurzame ontwikkeling van het milieu van het programma gebied, om het aantrekkelijk te maken voor inwoners en bezoekers. Het milieu betreft in deze ook de omgeving in de zin van natuur en fysieke omgeving.

De toestand van het milieu van de zee is een gemeenschappelijke zorg die speciale aandacht verdient. De toestand van de zee treft alle regio's die er aan grenzen, en het meest direct de mensen die de kustgebieden bewonen of bezoeken. Belangentegenstellingen dreigen omdat vele spelers deze gedeelde voorziening willen gebruiken voor verschillende doelen, van afval opslag, visserij en toerisme tot transport.
Het is cruciaal om samen te werken aan een duurzame ontwikkeling van het milieu van het hele programma gebied, om het aantrekkelijker te maken voor inwoners en bezoekers. Dit betekent enerzijds verbeteren van de situatie in probleemgebieden, bijvoorbeeld door verkenningen en investeringen om de impact te verminderen van toenemend verkeer, eutrofiëring, gevaarlijke stoffen, en vervuiling en te zorgen voor een goede infrastructuur voor afvalverwerking en afvalwaterzuivering. Anderzijds betekent dit ook preventie van toekomstige problemen door bijvoorbeeld systemen voor risicopreventie, en door het vergroten van bewustwording en verantwoordelijkheid. Het overnemen van 'best practices' op het gebied van milieu, samenwerking en kennis kan zich zo ontwikkelen tot een toekomstig concurrentievoordeel van het gebied.
Gezien de kenmerken van het gebied, zal de Europese richtlijn inzake de strategie voor het mariene milieu in acht genomen worden, welke richtlijn ten doel heeft om tegen 2020 te komen tot ecologisch gezonde zeewateren, met name door de vorming van mariene regio's en subregio's die integraal beheerd worden door de lidstaten en door uit te gaan van milieucriteria.
Alle activiteiten onder deze prioriteit zullen zoweel directe als indirecte effecten hebben op het milieu. Doel is de duurzame ontwikkeling te steunen en de toestand van natuur en milieu te verbeteren

4.4.2 Operationele doelstellingen

Op basis van de bevindingen uit de analyse (hoofdstuk 2) en de strategische doelstellingen van dit programma (hoofdstuk 3) kunnen de volgende operationele doelstellingen voor de implementatie van deze prioriteit worden vastgesteld.

Binnen deze prioriteit wordt ondersteuning geboden aan grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten die bijdragen tot het:

1. De ontwikkeling bevorderen en verbeteren van activiteiten inzake geïntegreerd beheer van kustgebieden, maritieme rijkdommen en estuaria
2. Activiteiten ontwikkelen om natuurlijke, technologische en menselijke risico's te vermijden en te verhelpen, en om de kwaliteit van de omgeving te vrijwaren
3. Energie efficiëntie en de ontwikkeling van hernieuwbare energieën bevorderen
4. Beschermen, versterken en beheren van natuur en landschap, waaronder het natuurlijk erfgoed, en de relatie tussen stedelijke, peri-urbane en landelijke gebieden
5. Goede praktijken bevorderen bij het beheer van water, rijkdommen en afval, en een duurzaam gebruik van de natuurlijke rijkdommen

4.4.3 Begunstigden en doelgroepen

De volgende lijst geeft een indicatie van de doelgroepen die worden aangemoedigd deel te nemen aan grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten binnen deze prioriteit :

- onderzoeksinstellingen

- universiteiten
- ontwikkelingsmaatschappijen
- milieuagentschappen
- maritieme instellingen
- energieagentschappen
- economische spelers
- kustagentschappen
- logistieke en transportdeelnemers
- nationale, regionale en plaatselijke overheden
- andere spelers die van belang zijn voor het bevorderen en versterken van een veilig en gezond milieu

4.4.4 Indicatie van ondersteunde activiteiten/onderwerpen

Op basis van de analyse en de operationele doelstellingen vastgesteld in dit hoofdstuk, geeft het volgende overzicht inzicht in een aantal mogelijke voorbeelden van grensoverschrijdende samenwerking, samengebracht op de operationele doelstellingen van deze prioriteit.

De voorbeelden zijn bedoeld ter illustratie van welke soort activiteiten het programma ondersteunt. Dit is geen exclusieve lijst, noch een garantie van honorering van een aanvraag die een opgesomde activiteit dekt

Prioriteit 2 Voorbeelden van samenwerkingsactiviteiten die voor ondersteuning in aanmerking komen

De ontwikkeling bevorderen en verbeteren van activiteiten inzake geïntegreerd beheer van kustgebieden, maritieme rijkdommen en estuaria

- *Grensoverschrijdende samenwerking ter ontwikkeling van methodes om de verdediging van de kustlijn te integreren met toerisme en natuur*
- *Grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van management van de kustzones en riviermondingen en de ontwikkeling van de relevante kenniscentra*
- *Gemeenschappelijke acties met betrekking tot de gevormde mariene regio's en subregio's: evaluatie van de toestand van het milieu en van de belangrijkste spanningen, te ontwikkelen soorten actieplannen, inwerkingstelling van tools voor follow-up, bewustmaking van de bevolking, etc.*

Activiteiten ontwikkelen om natuurlijke, technologische en menselijke risico's te vermijden en te verhelpen, en om de kwaliteit van de omgeving te vrijwaren

- *Gezamenlijke acties ter verbetering van de maritieme veiligheid en de veiligheid in de havens en havengebieden in ontwikkeling*
- *Gezamenlijk bewustwordingsactiviteiten/-campagnes over mogelijke risicos*
- *Grensoverschrijdende samenwerking in risicopreventie, inclusief het ontwikkelen van relevante kenniscentra*
- *Inwerkingstelling van gemeenschappelijke plannen en strategieën in verband met het beheer van de milieurisico's*
- *Grensoverschrijdende samenwerking gericht op sociale-, economische- en milieu-effecten van klimaatverandering, op het coordineren van plannen en beleid ten aanzien van het klimaat, en op de aanpassing van bestaande milieu- en sociaal-economische structuren*

Energie efficiëntie en de ontwikkeling van hernieuwbare energieën bevorderen

- *Gezamenlijke actie om het gebruik van hernieuwde energiebronnen te stimuleren, waaronder bronnen uit de zee en de ontwikkeling van relevante technologieën, evenals toepassingen van deze technologieën in de relevante sectoren, zoals logistiek en bouw*
- *Grensoverschrijdende initiatieven in onderzoek en ontwikkeling om energie-efficiëntie te bevorderen, met inbegrip van hernieuwbare energie*

Beschermen, versterken en beheren van natuur en landschap, waaronder het natuurlijk erfgoed, en de relatie tussen stedelijke, peri-urbane en landelijke gebieden

- *Grensoverschrijdende samenwerking in het beheer van waardevolle landschappen en natuurlijk erfgoed*
- *Gezamenlijke ontwikkeling en uitwisseling van milieugerelateerde knowhow en expertise, waaronder onderwijs, training en research*
- *Grensoverschrijdende samenwerking gericht op de reductie van de belasting op het milieu en de risico's die het toenemende verkeer met zich meebrengt, maar ook op eutrofiëring, gevaarlijke stoffen en verontreiniging*
- *Grensoverschrijdende samenwerking gericht op stedelijke, peri-urbane en landelijke milieu-aspecten (lucht, lawaai, verkeersopstoppingen, hernieuwing, stedelijke expansie)*

Goede praktijken bevorderen bij het beheer van water, rijkdommen en afval, en een duurzaam gebruik van de natuurlijke rijkdommen

- *Grensoverschrijdende samenwerking met betrekking tot de verbetering van de kwalitatieve en kwantitatieve hulpmiddelen voor het waterbeheer*

- *Gezamenlijke acties om verontreiniging van lucht, water en bodem te voorkomen en te bestrijden*
- *Gezamenlijke vaststelling en beoordeling van de impact die wetgeving, strategieën en beleid hebben op het milieu, bijvoorbeeld de implementatie van het Kader Richtlijn Water en Natura 2000*
- *Gezamenlijke acties om de omgevingsvervuiling te reduceren en te beheren door geïntegreerd afvalbeheer (incl. recycling en reductie), waaronder havenafval, alsook gecoördineerde begeleiding van het vervoer van afval*
- *Grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van fysieke en milieuplanning (bijv. gezamenlijke milieu initiatieven in de stad)*
- *Grensoverschrijdende samenwerking voor bodembeheer en landindeling*
- *Het promoten van ecologische landbouw en milieuvriendelijke technologieën*

4.5 Prioriteit 3 : Verbetering van de leefkwaliteit

4.5.1 Algemeen doel

Een gevoel van identiteit en eenheid kan een belangrijk tegenwicht vormen voor de ontwikkelingen van de globalisering. Deze prioriteit richt zich op het scheppen van een betere leefomgeving voor de bewoners van het programma gebied, als een belangrijke bouwsteen voor het concurrentievermogen en de aantrekkelijkheid van de regio. De ontwikkeling van dit aspect draagt daarom bij aan het realiseren van de doelstellingen van de Lissabon-Gothenburg strategieën Het is daarom belangrijk aandacht te besteden aan gezondheid, welzijn en veiligheid, evenals aan samenwerking gericht op versterking van de culturele uitwisseling en de saamhorigheid in het programma gebied. Verbeteren van de kwaliteit van leven van de burgers is een belangrijk aspect van duurzame ontwikkeling, in het bijzonder in kustgebieden en op het platteland, waar economische activiteit en werkgelegenheid beperkt zijn of seizoensgebonden. Deze prioriteit richt zich op het scheppen van een regio met gelijke kansen voor verschillende bevolkingsgroepen en het ondersteunen van hun actieve participatie in de samenleving. Het Lissabon doel om een '*Inclusive Europe'* te bouwen is een element in het bereiken van de strategische doelstelling van duurzame economische groei, meer en betere banen en meer sociale cohesie.

Dit programma richt zich op veiligheid in brede zin. Sociale veiligheid omvat zowel gezondheid, sociale voorzieningen als misdaadbestrijding. Leefbaarheid omvat ook culturele activiteiten en samenwerking van mens tot mens, gericht op zowel de creatieve krachten binnen de maatschappij als op de bevordering en de versterking van het gezamenlijke erfgoed.
Met deze prioriteit wil het programma ook bestaande culturele en historische banden binnen het programma gebied versterken. Als resultaat hiervan kan het imago en de identiteit van het gebied versterkt worden, waaraan ook samenwerking op het gebied van de lokale en regionale media in de vier landen zal bijdragen. Het programma promoot daarom een rijk cultureel leven in het programma gebied.

4.5.2 Operationele doelstellingen

Op basis van de bevindingen uit de analyse (hoofdstuk 2) en de strategische doelstellingen van dit programma (hoofdstuk 3) kunnen de volgende operationele doelstellingen voor de implementatie van deze prioriteit worden vastgesteld.

Binnen deze prioriteit wordt ondersteuning geboden aan grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten die bijdragen tot het:

1. Bevorderen en verbeteren van de sociale inclusie en het welzijn van de verschillende groepen in de maatschappij
2. Kwalitatieve publieke diensten blijven aanbieden aan de bevolking, inclusief mobiliteit en gezondheidsvoorzieningen
3. De samenwerking inzake onderwijs en opleiding ondersteunen, in het kader van levenslang leren en het aanleren van nieuwe talen
4. Bevordering, opwaardering en behoud van het collectieve erfgoed en culturele goederen, evenals de ontwikkeling van de creativiteit en design en samenwerking tussen de media.
5. Actieve vrijetijdsbesteding ontwikkelen, inclusief het bevorderen en opwaarderen van de infrastructuren en het sociale toerisme

4.5.3 Begunstigden en doelgroepen

De volgende lijst geeft een indicatie van de doelgroepen die worden aangemoedigd deel te nemen aan grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten binnen deze prioriteit :

- nationale, regionale en plaatselijke overheden
- onderwijsinstellingen en trainingcentra
- media
- vrijetijdsorganisaties
- economische spelers
- gezondheidsorganisaties
- organisaties op cultuurgebied
- maatschappelijke organisaties
- mobiliteitsinstellingen
- voedsel organisaties
- onderzoekscentra
- creatieve sector
- ontwikkelingsmaatschappijen
- andere spelers die van belang zijn bij het verbeteren van de leefbaarheid

4.5.4 Indicatie van ondersteunde activiteiten/onderwerpen

Op basis van de analyse en de operationele doelstellingen vastgesteld in dit hoofdstuk, geeft het volgende overzicht inzicht in een aantal mogelijke voorbeelden van grensoverschrijdende samenwerking, gegroepeerd op de operationele doelstellingen van deze prioriteit.

De voorbeelden zijn bedoeld ter illustratie van welke soort activiteiten het programma ondersteunt. Dit is geen exclusieve lijst, noch een garantie van honorering van een aanvraag die een opgesomde activiteit dekt

Prioriteit 3: Voorbeelden van samenwerkingsactiviteiten die voor ondersteuning in aanmerking komen

Bevorderen en verbeteren van de sociale inclusie en het welzijn van de verschillende groepen in de maatschappij

- *Grensoverschrijdende samenwerking in het actief ouder worden en onafhankelijk wonen*
- *Grensoverschrijdende samenwerking in innovatieve methodes binnen de gezondheidssectoren en bij de voedselveiligheid*
- *Grensoverschrijdende samenwerking in het ontwikkelen van methodologieën gerelateerd aan ziektepreventie en levensstijl*
- *Grensoverschrijdende samenwerking in het ontwikkelen van innovatieve methodes voor een op integratie gerichte samenleving, met inbegrip van sociaal ondernemerschap en de integratie van immigranten*
- *Grensoverschrijdende samenwerking in specifieke stedelijke kwesties, zoals integratie van minderheden, drugsbestrijding, georganiseerde misdaad en sociale insluiting*
- *Grensoverschrijdende samenwerking in specifieke landelijke kwesties, zoals mobiliteit, isolement, marginalisering van dienstverlening*

Kwalitatieve publieke diensten blijven aanbieden aan de bevolking, inclusief mobiliteit en gezondheidsvoorzieningen

- *Grensoverschrijdende samenwerking om actieve maatschappelijke participatie te verhogen d.m.v. nieuwe technologieën*
- *Grensoverschrijdende samenwerking om goede voorbeelden uit te wisselen gerelateerd aan e-overheid en e-participatie*
- *Bevorderen van grensoverschrijdende uitwisseling van ervaringen betreffende goede voorbeelden van sociale diensten tussen gemeentes*
- *Gezamenlijke acties om jongeren te verleiden in landelijke en kustgebieden te blijven*

De samenwerking inzake onderwijs en opleiding ondersteunen, in het kader van levenslang leren en het aanleren van nieuwe talen

- *Gezamenlijke acties om technieken te ontwikkelen voor levenslang leren en het bevorderen van deelname hieraan*
- *Steun aan grensoverschrijdende netwerken en uitwisseling in onderwijs en tussen openbare instellingen bijvoorbeeld door uitwisseling van personeel of studenten*
- *Grensoverschrijdendeprogramma's voor opvoeding en onderwijs voor mensen die op dit moment niet deelnemen aan onderwijs, werk of opleiding*

- *Gecoordineerde activiteiten voor het aanpakken van ontwikkelingen in het onderwijs, zoals schooluitval*

Bevordering, opwaardering en behoud van het collectieve erfgoed en culturele goederen, evenals de ontwikkeling van de creativiteit en design en samenwerking tussen de media.

- *Gezamenlijke culturele samenwerking gericht op het versterken van culturele uitwisselingen en het tot elkaar komen van de gebieden*
- *Grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van traditionele culturen en ambachten en het promoten van lokale voedseltradities*
- *Grensoverschrijdende samenwerking om het gebruik van nieuwe technologieën te stimuleren op het gebied van cultureel management en culturele productontwikkeling*
- *Grensoverschrijdende samenwerking om creatieve clusters en netwerken op te zetten*
- *Gezamenlijke spelers voor culturele interactie en onderzoek naar een gemeenschappelijke Europese identiteit en de impact daarvan op de lokale identiteit*
- *Grensoverschrijdende samenwerking tussen regionale en lokale media om de band met betrekking tot het werkgebied te promoten*

Actieve vrijetijdsbesteding ontwikkelen, inclusief het bevorderen en opwaarderen van de infrastructuren en het sociale toerisme

- *Uitwisseling van ervaringen en het opbouwen van netwerken om de diversiteit aan vrijetijdsactiviteiten te promoten en zo tegemoet te komen aan de behoeften van zowe mannen als vrouwen en verschillende leeftijdsgroepen*
- *Grensoverschrijdende samenwerking ter verbetering van de economische, maatschappelijke en gezondheidsimpact door sport en de valorisatie van de sportinfrastructuur*

4.6 Prioriteit 4 : Gemeenschappelijke prioriteit met het Frans-Engels Kanaal programma

4.6.1 Algemeen doel

Door de introductie van een nieuwe regel voor de subsidiabele maritieme gebieden in de programmaperiode 2007-2013, komt het maritieme gebied tussen Frankrijk, Engeland, Nederland en Vlaanderen hiervoor in aanmerking komt van het zuiden van de Noordzee tot het zuiden van het Kanaal. Om rekening te houden met de diversiteit van dit maritieme gebied en om er zeker van te zijn dat de thema's op grensoverschrijdende schaal ontwikkeld konden blijven, besloten de vier lidstaten om dit grote gebied op te splitsen als onderdeel van twee verschillende operationele programma's (OP's), als beschreven in paragraaf 1.4.Er werd echter overeengekomen een gemeenschappelijke prioriteit op te zetten die betrekking heeft op zowel dit operationele programma als het Kanaal – programma tussen Frankrijk en Engeland.

Enkele van de sleutelprincipes van deze prioriteit zijn :

- De projecten van grensoverschrijdende samenwerking die voorgesteld zijn in het kader van de gemeenschappelijke prioriteit zijn de projecten waarvan de **thema's strategisch moeten zijn voor de gehele maritieme zone** om de dekking van een **uitgebreide geografische zone** te rechtvaardigen ;

- Deze samenwerkingsprojecten worden specifiek of cumulatief gekenmerkt door :
    1. De **ontwikkeling van problemen van gemeenschappelijk belang**, met name die die een duidelijke maritieme grensoverschrijdende dimensie hebben
    2. De **kapitalisatie van goede praktijken** die voor elk OP in werking gesteld zijn ;
    3. De **ontwikkeling van specifieke strategische projecten** op voorstel van de instanties van beide OP's.

- Er moet rekening gehouden worden met **de verschillende ervaringsniveaus van de partners :** sommige partners van het Frans-Engels Kanaal programma hebben geen ervaring in grensoverschrijdende samenwerking en kunnen desalniettemin willen deelnemen aan een project betreffende het gehele geografische gebied in het kader van de gemeenschappelijke prioriteit, vooral als zij reeds betrokken zijn bij de problemen op transnationale schaal en onder voorbehoud dat de inhoud van hun project goed aansluit op de grensoverschrijdende logica. In dat geval moet beoordeeld worden in hoeverre deze uitgebreide samenwerking gerechtvaardigd is ;**- Activiteiten met een duidelijk grensoverschrijdende dimensie**

moeten voorrang krijgen en onderscheiden worden van de activiteiten die uitgevoerd worden in het kader van de transnationale of interregionale samenwerking ;

- Gezien het bestaan van enkele transnationale samenwerkingsprogramma's die de deelnemende gebieden geheel of gedeeltelijk beslaan (in het bijzonder transnationale programma's voor Noordwest-Europa en het Noordzeegebied), is het essentieel om mogelijke overlappingen tussen de beide soorten programma's te vermijden, met name bij thema's waar de transnationale benadering meer relevant lijkt te zijn ;
- Hetzelfde geldt voor het interregionale samenwerkingsprogramma INTERREG IVC, voor zover de harmonisatie van goede praktijken met betrekking tot de tools van regionale ontwikkeling één van de operationele doelstellingen is van de uitgebreide geografische zone

De grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten die voorgesteld zijn in het kader van de gemeenschappelijke prioriteit moeten derhalve hun 'onderscheid' aantonen ten aanzien van de projecten van transnationale en interregionale samenwerking. De grensoverschrijdende dimensie moet de prioriteit blijven en de projecten moeten voorrang geven aan economische, sociale en culturele ontwikkeling met het doel om concrete en zichtbare resultaten te boeken op de betreffende grondgebieden.

- Participatie van deelnemers uit beide in aanmerking komende gebieden; gezien het geografische bereik van dit programma, is het essentieel om ervoor te zorgen dat de deelnemers aan beide programma's betrokken worden bij deze gemeenschappelijke prioriteit om de medefinanciering te rechtvaardigen ; dat betekent duidelijk dat alle projecten ten minste drie partners moeten bevatten, waarbij de één behoort tot het 2 zees programma en de andere van Franse zijde tot het Frans-Engels Kanaal programma.

4.6.2 Operationele doelstellingen

1. De grensoverschrijdende samenwerking verbeteren en gezamenlijke acties op touw zetten over de gemeenschappelijke belangen van de zone, in hoofdzaak die met een maritiem karakter;
2. De kapitalisatie en het delen van goede praktijken bevorderen en de activiteiten stimuleren om de projecten uit elk programma met elkaar in een netwerk te verbinden met betrekking tot strategische thema's voor het geografische gebied;
3. Op voorstel van de verantwoordelijke instanties van de programma's specifieke, strategische projecten ontwikkelen, die door dezen als prioritair worden beschouwd.

4.6.3 Doelgroepen en partnerschap

De doelgroepen voor potentiële begunstigden zijn die welke onder de thematische prioriteiten van de twee operationele programma's vallen.

Aangezien deze prioriteit deel uit maakt van twee programma's , moeten projecten die binnen deze prioriteit steun aanvragen een partnerschap hebben dat beide programmagebieden omvat. In praktische termen betekent dit dat elk project tenminste één partner afkomstig uit het VK moet hebben, één partner uit het Franse gebied van het Kanaal Frans-Engels programma en één uit het continentaal gebied van het Noord prorgamma (het Franse, Vlaamse of Nederlandse deel).

4.6.4 Indicatie van ondersteunde activiteiten en thema's

Het zwaartepunt van deze gemeenschappelijke prioriteit ligt bij de implementatie van de volgende activiteiten tussen beide deelnemende gebieden :

Prioriteit 4: Voorbeelden van samenwerkingsactiviteiten die ondersteund kunnen worden

De grensoverschrijdende samenwerking verbeteren en gezamenlijke acties op touw zetten over de gemeenschappelijke belangen van de zone, in hoofdzaak die met een maritiem karakter

- *Ontwikkeling van gemeenschappelijke informatiemiddelen en -systemen ten gunste van beide programma's;*
- *Actieplan, programma's voor toezicht, activiteiten ter bewustmaking van de bevolking, etc. over de problemen van gemeenschappelijk belang zoals het geïntegreerde beheer van de kustzones en van de mariene gebieden, de preventie van natuurlijke risico's, de optimalisering van de maritieme transportstromen, etc.*

De kapitalisatie en het delen van goede praktijken bevorderen en de activiteiten stimuleren om de projecten uit elk programma met elkaar in een netwerk te verbinden met betrekking tot strategische thema's voor het geografische gebied

- *Uitwisseling van ervaringen op basis van vooral de resultaten van de grensoverschrijdende projecten van de voorafgaande periode;*
- *Netwerkactiviteiten waardoor het mogelijk is om het partnerschap uit te breiden voor de in het kader van beide programma's reeds in werking gestelde projecten, of waardoor projectdragers die onafhankelijk projecten hebben ontwikkeld in elk van de programma's over een identiek of een gelijksoortig thema met elkaar kunnen samenwerken ten einde de verkregen resultaten uit te wisselen ten gunste van het gehele gebied.*
- *Uitwisseling van goede praktijken op het niveau van lokale beleidslijnen voor economische, sociale en culturele ontwikkeling met betrekking tot gouvernance, methodes, ingestelde tools, etc.*

Op voorstel van de verantwoordelijke instanties van de programma's specifieke, strategische projecten ontwikkelen, die door dezen als prioritair worden beschouwd

- Organisatie van seminars gewijd aan de thema's die geïdentificeerd zijn als strategisch door de instanties die verantwoordelijk zijn voor beide programma's, waardoor belangrijke deelnemers elkaar kunnen ontmoeten en samen kunnen werken aan projecten die voldoen aan de eisen met betrekking tot het gehele gebied
Te besluiten door de instanties die verantwoordelijk zijn voor beide programma's.

Alle soorten onderwerpen die onder de thematische prioriteiten van de twee operationele programma's vallen komen in aanmerking. Het Comité van Toezicht kan zo nodig in overleg met de programma instanties van het OP Frankrijk-Engeland, thema's aanwijzen die met voorrang worden ondersteund binnen deze gezamenlijke prioriteit (specifieke strategische projecten).

Meer gedetailleerde informatie over de procedures voor implementatie van projecten onder deze prioriteit (zoals begeleiding en instructie, selectie, opvolging, 2^{e} lijns controles, communicatie en evaluatie) worden opgenomen in het programma handboek (Programme Manual)

4.7 Prioriteit 5 : Technische Bijstand

4.7.1 Algemeen doel

Deze prioriteit adresseert de activiteiten die nodig zijn voor een effectief en probleemloos management en implementatie van het programma. Dit komt neer op het ondersteunen van een competente en efficiënte implementatiestructuur die de informatiestroom tussen de betrokken organen beheert, de besluitvormingen voorbereidt, toezicht houdt over de verzamelde informatie en haar toepassing in het programma beheert. De technische bijstand begeleidt de Managing Authority en de Joint Technical Secretariat (JTS) bij de uitvoering van haar taken en de gedecentraliseerde ondersteuningsstructuur van het programma.

4.7.2 Operationele doelstellingen

De operationele doelstellingen van deze prioriteit zijn :

1. te zorgen voor een probleemloos en effectief management en implementatie van het programma
2. aanvragers en projecten te voorzien van informatie en ondersteuning
3. de resultaten van het programma te monitoren en te verspreiden

4.7.3 Ondersteunde activiteiten

De activiteiten die door deze prioriteit worden ondersteund zijn :

- *Projectontwikkeling en het adviseren aanvragers;*
- *Het evalueren van de aanvragen, het voorbereiden van de besluitvorming en het contracteren van de aangenomen projecten*
- *Het monitoren en controleren van projecten en het programma in zijn geheel*
- *Het kapitaliseren en verspreiden van de programmaresultaten*
- *Het implementeren van het financiële management van het programma*
- *Het voorbereiden en ondersteunen van het Comité van Toezicht*
- *Het organiseren van bijeenkomsten en evenementen voor aanvragers, partners, auditors, deskundigen, lidstaten en anderen, om hen te voorzien van informatie en uitwisseling over aspecten van het programma*
- *Studies en evaluaties met betrekking tot het programma*
- *Rapporteren aan de lidstaten en de Europese Commissie.*

De implementatie van deze taken omvat de kosten voor het personeel, werkplaatsen, kantoorruimtes, externe uitgaven, apparatuur, ICT, print en vertalingen.

4.8 Indicatoren

Om het succes van de doelstellingen van het programma te meten is een lijst met indicatoren ontwikkeld die gedurende de looptijd van het programma zullen worden gecontroleerd.
Voor elk van de programmaprioriteiten zijn indicatoren gekozen die de operationele doelstellingen voor de respectievelijke prioriteit, zoals beschreven in dit hoofdstuk, omvatten. Bovendien is een aantal algemene indicatoren opgenomen die de doelstellingen van het programma als geheel omvatten, met inbegrip van de horizontale doelstellingen van het OP. De complete lijst met indicatoren staat in bijlage E van dit document.

Hoofdstuk 5. Organisatie en implementatie

Dit hoofdstuk stelt de verschillende structuren voor die in het kader van dit programma worden toegepast. Het beschrijft eveneens de relaties die onderling bestaan op het niveau van de verschillende mechanismen die nodig zijn voor de uitvoering van het programma.

Meer gedetailleerde elementen zullen voorkomen in het interne Reglement van het Comité van Toezicht van het programma, in de beschrijving van de beheer- en controlesystemen krachtens artikel 71 § 1 van Verordening nr.1083/2006 en in verschillende handleidingen (bijvoorbeeld de handleiding voor de uitvoering, de audithandleiding, de handleiding ter attentie van de projectverantwoordelijken) voorbereid door de beheersautoriteit met de steun van het gemeenschappelijk technisch secretariaat en goedgekeurd door het Comité van Toezicht.

5.1 Van INTERREG IIIA tot INTERREG IVA : naar een versterking van het uitvoeringssysteem

Het uitvoeringssysteem van het operationeel Programma INTERREG IV A Frankrijk – Engeland – Vlaanderen – Nederland werd ontwikkeld overeenkomstig de EFRO-Verordeningen en het steunt op de ervaring verzameld door de Région Nord-Pas de Calais in de verschillende programma's voor Europese territoriale samenwerking.

De bevoegdheden van de beheersinstellingen worden geëxpliciteerd in de EFRO-Verordeningen die van toepassing zijn op de grensoverschrijdende samenwerking[1]. Artikel 14 van Verordening (EC) 1080/2006 stelt met name dat er slechts 1 Beheersautoriteit is, 1 Certificeringsautoriteit en 1 Audit autoriteit en dat deze laatste zich bevindt in de Lidstaat van de Beheersautoriteit.

5.2 De Autoriteiten verantwoordelijk voor het 2 Zeeën INTERREG IV A programma

5.2.1 De rol van de Région Nord-Pas de Calais als Beheersautoriteit van het programma

a) <u>De opdrachten van de Beheersautoriteit</u>

Naast de taken voorbehouden aan de Beheersautoriteit op basis van de Verordening 1083/2006 (artikel 60), 1080/2006 en 1828/2006, zal de Beheersautoriteit van het programma instaan voor het mandaat in het kader van een filosofie rond de vier volgende hoofdprincipes:

- Het respecteren van de territoriale en institutionele specificiteiten, met het oog op de complexiteit van de betrokken grens, de socio-economische heterogeniteit en de veelheid van de institutionele actoren;
- Partnerschap, met inbegrip van een door allen aanvaarde werkmethode;
- De efficiëntie, met het oog op een verbetering van de termijnen voor de administratieve behandeling en de betaling van de dossiers;
- De capitalisatie van de verworvenheden verzameld door de Région in de INTERREG III-programma's luiken A, B en C.

b) <u>Adresgegevens van de Beheersautoriteit</u>

Région Nord-Pas de Calais
Hôtel de Région - Centre Rihour
F 59555 RIJSEL Cedex

[1] Verordeningen (EC) 1083/2006 van 5 juli 2006, 1080/2006 van 5 juli 2006 en 1828/2006 van 8 december 2006.

5.2.2 Certificeringsautoriteit

De Certificeringsautoriteit van het Programma is de **Caisse des Dépôts et Consignations**, een Franse openbare financiële instelling. Het is de enige betalingsinstelling voor het volledige programma, ongeacht de nationaliteit van de begunstigde.

a) De opdrachten van de Certificeringsautoriteit

Al naargelang de opdrachten gedefinieerd in de Verordeningen 1083/2006 (artikel 61), 1080/2006 en 1828/2006, dient de certificeringsautoriteit, die optreedt onder het gezag van de Beheersautoriteit :

a. de gecertificeerde staten van de uitgaven en de betalingsaanvragen op te maken en over te maken aan de Commissie;
b. te certificeren dat:
   i) de staat van de uitgaven correct is, gebaseerd is op betrouwbare boekhoudkundige systemen en op bewijsdocumenten die kunnen gecontroleerd worden;
   ii) de aangegeven uitgaven overeenstemmen met de communautaire en nationale regels die van toepassing zijn en werden gedaan in het kader van geselecteerde operaties voor de financiering overeenkomstig de criteria die van toepassing zijn op het programma en op de communautaire en nationale regels die van toepassing zijn;
c. ervoor in te staan dat zij met het oog op de certificering de adequate informatie heeft ontvangen vanwege de beheersautoriteit over de gevolgde procedures en de controles die werden uitgevoerd inzake de uitgaven die voorkomen in de uitgavenstaten;
d. om met het oog op de certificering rekening te houden met de resultaten van alle audits en controles die werden uitgevoerd door de auditautoriteit of onder haar verantwoordelijkheid;
e. een geïnformatiseerde boekhouding bij te houden van de uitgaven die werden aangegeven aan de Commissie;
f. om een boekhouding bij te houden van de te dekken bedragen en van de ingehouden bedragen ingevolge alle of een deel van de bijdrage voor een operatie. De gedekte bedragen worden bij het budget gevoegd van de Europese Unie, voor de afsluiting van het operationeel programma, door boeking op de volgende uitgavenstaat;
g. de fondsen te ontvangen gestort door de Commissie;
h. om de financiële hulp te storten aan de begunstigden van de operaties

b) Adresgegevens

Caisse des Dépôts et Consignations
Département Gestion Sous Mandat
15 Quai Anatole France
75356 Paris 07 SP – Frankrijk

5.2.3 Auditautoriteit

Indien de beheersautoriteit gelegen is in Frankrijk, dan wordt de functie **van Auditautoriteit uitgeoefend door de Interministeriële Commissie die de controles coördineert (CICC).**

a) De opdrachten van de Auditautoriteit

De opdrachten van de Auditautoriteit worden bepaald in de Verordeningen 1083/2006 (artikel 62), 1080/2006 en 1828/2006 en zullen door deze integraal worden uitgevoerd.

Voor haar opdrachten zal de Auditautoriteit worden bijgestaan door een groep onafhankelijke auditoren die elke Lidstaat van het programma vertegenwoordigen, overeenkomstig de auditoren zoals bepaald in het artikel 14 § 2 van de Verordening 1080/2006.

Deze auditoren mogen niet dezelfde personen zijn als de controleurs die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van controles zoals bedoeld in artikel 16 van de Verordening 1080/2006 en moeten behoren tot een afdeling die functioneel onafhankelijk is van die van laatstgenoemden.

De Auditautoriteit zal toegang hebben tot de auditwerkzaamheden die uitgevoerd zijn door de groep auditoren die direct onder de controle daarvan valt.

Deze groep zal bijeenkomen onder het voorzitterschap van de Auditautoriteit, en zal haar eigen reglement van interne orde en werkwijze bepalen. Het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat zal instaan voor het secretariaat.

De Auditautoriteit zal een verslag opstellen dat de resultaten presenteert van de evaluatie met betrekking tot de ingevoerde systemen en die een oordeel inhoudt over de bepalingen van de artikels 58 tot 62 van het Verordening (EG) 1083/2006.

b) Adresgegevens

Commission Interministérielle de Coordination des Contrôles – Fonds structurels
5 Place des Vins de France
75012 PARIS – Frankrijk

5.3 Technische assistentie

5.3.1 Het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat

De Conseil régional van Nord-Pas-de-Calais is voor de nieuwe planningsperiode van 2007-2013 de Beheersautoriteit van 3 programma's van territoriale samenwerking, in drie grensoverschrijdende (2 zees grensoverschrijdend programma – Interreg IV A), transnationale (transnationale programma ENO – Interreg IV B) en interregionale (Interreg IV C) onderdelen.
Het beheer van het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat (GTS) van deze 3 programma's is in handen van een Europese groep van economisch belang (GEIE), die GECOTTI genoemd wordt (Groupement Européen de Coopération Transfrontalière, Transnationale et Interrégionale), een semi-overheidsinstelling naar Frans recht, gevormd vanaf 2004 door de Conseil régional Nord-Pas-de-Calais en de Regio Wallonië.

De onafhankelijke rechtspersoon van de Conseil régional Nord-Pas-de-Calais, GEIE-GECOTTI, is de wettelijke werkgever van de teams die het GTS uitmaken.

De verantwoordelijkheden van de GEIE - GECOTTI

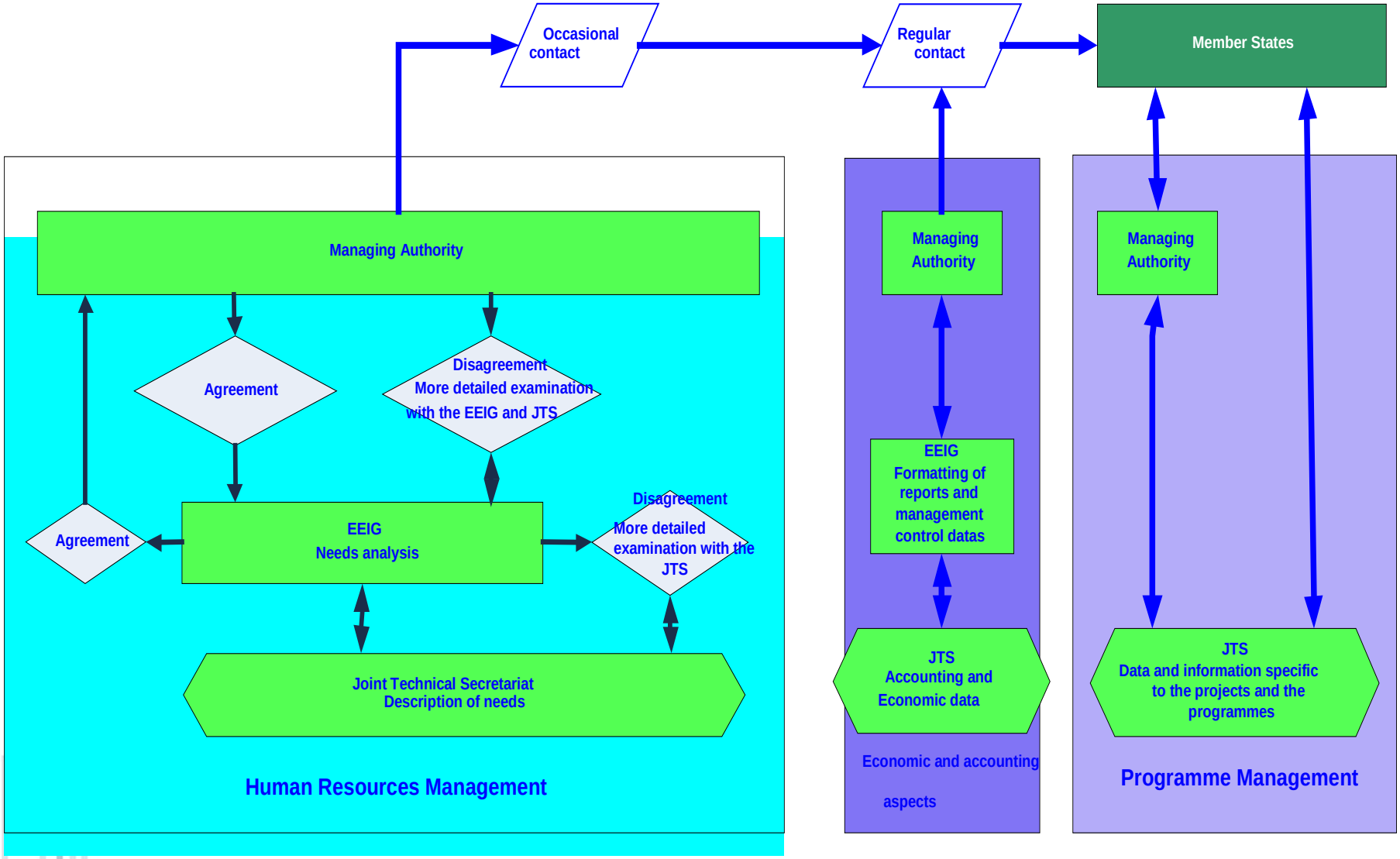

Het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat van het 2 zees grensoverschrijdende programma is verbonden met de Beheersautoriteit en valt onder de GEIE-GECOTI. Haar opdracht in dit verband bestaat erin in te staan voor het operationeel beheer van het programma in de interventiedomeinen van de Beheersautoriteit, met name de coördinatie van de animatie van het programma, de ontwikkeling van de projecten, alsook de opvolging en het administratief beheer van het programma.

Daartoe zal het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat:

- instaan voor de coördinatie van alle territoriale animatie;
- samenwerken met de Beheersautoriteit en met alle partners van het programma, voor het definiëren van een communicatie- en promotieplan voor het programma dat moet worden voorgelegd aan het Comité van Toezicht;
- instaan voor het secretariaat van het Comité van Toezicht, van de Stuurgroep, van de Auditoren groep, alsook van de verschillende werkgroepen opgericht door de Beheersautoriteit of het Comité van Toezicht van het programma;
- ingediende projecten in ontvangst nemen en controleren, de ontvangst bevestigen en instaan voor de behandeling door er de evaluerende diensten van de partners van het programma bij te betrekken;
- overeenkomsten opstellen inzake de vastlegging van de Europese bijdrage, ondertekend door de Beheersautoriteit, en instaan voor de administratieve opvolging van de aanvaarde projecten;
- de halfjaarlijkse activiteitenrapporten ontvangen van de eindbegunstigden en een typefiche opstellen met de monitoring-, uitvoerings- en impactindicatoren, en een fysische synthese van de stand van zaken opstellen in het kader van de opmaak van het jaarlijks verslag of het uiteindelijk uitvoeringsverslag;
- een systeem uitwerken voor het verzamelen van gegevens over de stand van zaken van het programma nodig voor het beheer van het operationeel programma;
- het geïnformatiseerd beheersysteem voor de gegevens actualiseren en de elementen coderen die nodig zijn voor de opvolging van de projecten;
- de fysieke stand van zaken van het jaarlijks en het uiteindelijk uitvoeringsrapport consolideren en het financieel gedeelte van de voornoemde rapporten opstellen die moeten overgemaakt worden aan het Comité van Toezicht;
- controleert de conformiteit van de dossiers inzake het betalen van het Europese aandeel alvorens deze over te maken aan de Beheersautoriteit en aan de Certificeringsautoriteit

5.3.2 Grensoverschrijdende facilitatoren

Het succes van het grensoverschrijdend samenwerkingsprogramma zal op kwantitatief en kwalitatief vlak afhangen van de mogelijkheid van de partners van het programma om te beschikken over een efficiënt informatie-, facilitering- en bijstandsysteem om projecten voor te bereiden. Dit systeem zal steunen op een netwerk van grensoverschrijdende facilitatoren die ten dienste staan van de projectleiders van de in aanmerking komende zone.
De grensoverschrijdende facilitatoren zullen vanuit operationeel opzicht gecoördineerd worden doorhet Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat en ze zullen een beroep doen op hun terreinkennis.

Frankrijk	Verenigd Koninkrijk	Vlaanderen	Nederland
2 VTE in Nord-Pas-Calais : • **Regio Nord Pas de Calais**: Lille (Competentie departement van het noorden naast SMCO) • **Departement Pas de Calais**: Arras Competentie **Pas de Calais** (naast SMCO) • **SMCO en Departement Pas de Calais**:	1,5 VTE • **Regio Oost** • **Regio Zuidoost** • **Regio Zuidwest**	1 VTE **Provincie West-Vlaanderen**, Brugge	1 VTE **Provincie Zeeland :** Middelburg

Samen met de partners van het programma moeten de Beheersautoriteit en het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat en de grensoverschrijdende facilitatoren instaan voor de volgende opdrachten:

- Het ontstaan van projecten over het ganse samenwerkingsgebied stimuleren, met name door de partners van de oude en de nieuwe zones met elkaar in contact te brengen en door ze te helpen in hun stappen om een project uit te bouwen :
  - Ondersteuning en advies aan de uiteindelijke begunstigden tijdens hun zoektocht naar partners in andere Lidstaten van de programmazone, en ondersteuning van de uitbouw van de samenwerkingsverbanden
  - De potentiële begunstigden adviseren over de voorwaarden inzake het programma en het project, zoals de ontvankelijkheid van het project, inclusief de voorwaarde om een partner van een andere Lidstaat te hebben.
- Sensibiliseren omtrent de rol van de projectleiders en een bemiddelende rol spelen tussen deze laatste en de programma partners ;
- Zich vergewissen van de grensoverschrijdende inhoud van de projecten en hun goede uitvoering, op basis van een permanent contact tussen de projectleiders, de partners van het programma, en het Gezamenlijk Technisch Secretariaat ;
- Zorgen voor een goed operationeel verloop, onder de coördinatie van het GTS , inzake de aanvaarde projecten, en dit in samenwerking met de partners autoriteiten, via eventuele begeleidingscomités;
- De kennis van het programma en de eventuele steunmodaliteiten promoten :
  - De voordelen van het programma promoten en de rol van de grensoverschrijdende facilitatoren voor potentiële begunstigden in een specifieke regio binnen de eligibele zone, overeenkomstig de richtlijnen van de Beheersautoriteit

5.4 De beslissings- en programmeringsinstanties

5.4.1 Het Comité van Toezicht

Het Comité van Toezicht bestaat uit de partnerautoriteiten van het programma.

Het Comité zal voor het eerst bijeenkomen ten laatste binnen de drie maanden vanaf de datum van bekendmaking aan de Lidstaten van de beslissing dat het operationeel programma werd goedgekeurd. Vervolgens zal het Comité van Toezicht minstens een keer per jaar bijeenkomen of meer indien nodig.

Het Comité van Toezicht stelt z'n intern reglement op in het institutioneel, juridisch en financieel kader van de autoriteiten van het programma.

a) <u>De opdrachten van het Comité van Toezicht</u>

Het Comité van Toezicht staat in voor de efficiëntie en de kwaliteit van de uitvoering van het operationeel programma, overeenkomstig de Verordeningen 1083/2006 (artikel 65), 1080/2006 en 1828/2006 :

- het comité onderzoekt en keurt binnen de 6 maanden die volgen op de goedkeuring van het operationeel programma de selectiecriteria van de gefinancierde operaties goed en het keurt de revisie van deze criteria goed overeenkomstig de vereisten van de programmering;
- het evalueert periodiek de gerealiseerde vooruitgang om de specifieke doelstellingen van het operationeel programma te bereiken op basis van de documenten die worden voorgelegd door de beheersautoriteit;
- het comité onderzoekt de resultaten voor de uitvoering, met name het realiseren van de beoogde doelstellingen voor elke hoofdlijn, alsook de evaluaties;
- het comité onderzoekt het jaarlijks uitvoeringsrapport en het finaal uitvoeringsrapport;
- het comité wordt geïnformeerd over het jaarlijkse controlerapport, of het deel van het rapport dat verwijst naar het betrokken operationeel programma en de eventuele observaties van de Commissie ingevolge het onderzoek van dit rapport of met betrekking tot dit deel van het rapport;

- het comité kan aan de beheersautoriteit eender welke aanpassing of revisie van het operationeel programma voorstellen dat de mogelijkheid biedt om de doelstellingen van de Fondsen te bereiken gedefinieerd in artikel 3, of om het beheer te verbeteren, inclusief het financieel beheer;
- het comité onderzoekt en keurt elk voorstel goed dat bedoeld is om de inhoud van de beslissing van de Commissie met betrekking tot de Fondsenparticipatie te wijzigen
- het comité keurt de communicatie- en publiciteitsstrategie goed

b) Samenstelling van het Comité van Toezicht

Het Comité van Toezicht groepeert op behoorlijke wijze de mandaten van de volgende partners:

Voor Frankrijk :
- De Prefect van de Région Nord-Pas de Calais, als Prefect coördinator van het programma, of de vertegenwoordiger
- De Voorzitter van de Conseil régional du Nord-Pas de Calais of de vertegenwoordiger;
- De Voorzitter van de Conseil général du Nord of de vertegenwoordiger
- De Voorzitter van de Conseil Général du Pas de Calais of de vertegenwoordiger;
- De Voorzitter van het Syndicat mixte van de Côte d'Opale of de vertegenwoordiger;

Voor Engeland :
- Een vertegenwoordiger van het 'Communities and Local Government' (CLG) ;
- Vier vertegenwoordigers van elk van de drie regio's (South West, South East, East of England) op regionaal en lokaal niveau;

Voor Vlaanderen :
- Drie vertegenwoordigers waarvan één vertegenwoordiger van het Vlaamse Gewest,
- één vertegenwoordiger van de drie Vlaamse Provincies in het programma en één vertegenwoordiger die gezamenlijk door het Vlaams Gewest en de drie provincies aangeduid zal worden.

Voor Nederland:
- Een vertegenwoordiger van het Nederlands Ministerie van Economie ;
- Een vertegenwoordiger van de drie Provincies;

En zijn eveneens lid:
- Een vertegenwoordiger van de Certificeringsautoriteit;
- De Beheersautoriteit.

De raad wordt tevens voorgezeten door de Voorzitter van de Région Nord-Pas de Calais, de Beheersautoriteit, alsook de vertegenwoordigers van de Britse, Vlaamse en Nederlandse overheden.

Zetelen ook in het Comité van Toezicht als waarnemers of raadgevers en zijn daartoe behoorlijk gemandateerd:
- Een Vertegenwoordiger van de DIACT;
- Een vertegenwoordiger van de Auditautoriteit;
- De vertegenwoordigers van het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat;
- Vertegenwoordigers van de universitaire sector, de milieusector en de socio-economische sector (elke Lidstaat zal de meest representatieve partners in de economische, sociale, milieukundige en andere sectoren aanduiden, overeenkomstig de nationale regels en praktijken) ;
- Een vertegenwoordiger van de Europese Commissie, aan raadgevende titel.

c) Beslissingen nemen

Beslissingen worden genomen door alle partners overeenkomstig de consensusregel en onder de coördinatie van de Beheersautoriteit.

5.4.2 De Stuurgroep

De Stuurgroep zal worden opgericht binnen de drie maanden vanaf de aankondigingsdatum aan de Lidstaten van de beslissing die het operationeel programma goedkeurt. Het comité zal bijeenkomen overeenkomstig de data die worden afgekondigd tijdens de eerste vergadering.

a) De opdrachten van de Stuurgroep

De Stuurgroep moet :

- instaan voor het onderzoek en de evaluatie van de operaties die worden voorgesteld voor een financiering, op basis van de beoordeling door het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat;
- De projecten selecteren die worden voorgesteld in het kader van de Doelstelling 3 financiering;
- De beslissingen van het Comité van Toezicht uitvoeren

b) Samenstelling van de Stuurgroep

De Stuurgroep bestaat uit de behoorlijk gemandateerde vertegenwoordigers van de volgende partners:

Voor Frankrijk :

- De Prefect van de Région Nord-Pas de Calais, als Prefect coördinator van het programma, of zijn vertegenwoordiger;
- De Voorzitter van de Conseil régional du Nord-Pas de Calais of zijn vertegenwoordiger;
- De Voorzitter van de Conseil Général du Nord of zijn vertegenwoordiger;
- De Voorzitter van de Conseil Général van le Pas de Calais of zijn vertegenwoordiger;
- De Voorzitter van het gemengde Syndicaat van de Côte d'Opale of zijn vertegenwoordiger;

Voor Engeland :

- Een vertegenwoordiger van de 'Communities and Local Government' (CLG);
- Vier vertegenwoordigers van elk van de drie grote regio's (South West, South East, East of England) op regionaal en lokaal niveau;

Voor Vlaanderen :

- Drie vertegenwoordigers waarvan één vertegenwoordiger van het Vlaamse Gewest, één vertegenwoordiger van de drie Vlaamse Provincies in het programma en één vertegenwoordiger die gezamenlijk door het Vlaams Gewest en de drie provincies aangeduid zal worden.

Voor Nederland :

- Een vertegenwoordiger van het Nederlandse ministerie van Economie;
- Een vertegenwoordiger van de drie Provincies;

De Beheersautoriteit

Het comité wordt ook voorgezeten door de Voorzitter van de Région Nord-Pas de Calais, de Beheersautoriteit alsook de vertegenwoordigers van de Britse, Vlaamse en Nederlandse regeringen.

In de Stuurgroep zetelen als waarnemers of daartoe behoorlijk gemandateerde waarnemers of raadgevers:

- De vertegenwoordigers van het Gezamenlijk Technisch Secretariaat;
- Een vertegenwoordiger van de Certificeringsautoriteit;
- De grensoverschrijdende facilitatoren;
- De vertegenwoordigers van de Gezamenlijke Technische Secretariaten van de andere programma's voor territoriale samenwerking van de zone;
- Vertegenwoordigers van de universitaire, milieu- en socio-economische sectoren (elke Lidstaat zal de meest representatieve partners aanduiden in de economische, sociale, milieukundige en andere sectoren, overeenkomstig de nationale regels en praktijken) ;
- Een vertegenwoordiger van de Europese Commissie, aan raadgevende titel.

c) Het nemen van beslissingen

De beslissingen worden genomen door alle partners volgens de consensusregel en onder de coördinatie van de Beheersautoriteit.

5.5 Functioneringsmodaliteiten van het programma

5.5.1 Algemene uitvoering van het 2 zees operationele programma

Het uitvoeringsmechanisme van het programma is geïnspireerd op de mechanismen voor de Europese territoriale samenwerking, waarvan de Région Nord-Pas de Calais de Beheersautoriteit of de Nationale Autoriteit is.

De hoofdpunten van dit mechanisme zijn:

- Het principe van een gemeenschappelijke, objectieve en onafhankelijke beoordeling van de projecten: het gaat erom de middelen die alle partners nodig hebben op een grensoverschrijdende wijze te gebruiken voor alle partners. Het gaat er ook om om dezelfde eisen te formuleren aan elke zijde, en een gemeenschappelijk analyseschema aan te houden dat de mogelijkheid biedt te komen tot een gemeenschappelijk en eenvormig oordeel per project;
- Het gebruik van de drietaligheid (Engels, Nederlands en Frans) voor alle documenten die worden overgemaakt en die worden gebruikt voor de uitvoering van het programma;
- Begeleiding van het programma door het oprichten, indien nodig, van specifieke grensoverschrijdende werkgroepen geleid door het GTS: voor elk punt dat regelmatige opvolging vereist: bijvoorbeeld een werkgroep over de opvolging van de regel N+2, een werkgroep over de uitvoering van het communicatieplan van het programma, en een werkgroep over de coördinatie van de technische assistentie.
- Het beheer en de uitvoering van de gemeenschappelijke prioriteit van beide programma's: het OP Frankrijk-Engeland (Kanaal) (waarvan de regio Nord-Pas-de-Calais de Beheersautoriteit is) en het 2 zees OP, verondersteld dat er een specifiek mechanisme wordt ingesteld voor instructie en begeleiding tussen de twee instanties die belast zijn met beide OP's. Aan de andere kant doen het beheer en de uitvoering van de gemeenschappelijke prioriteit eveneens een specifiek mechanisme vermoeden voor de uitwisseling van informatie tussen de instantie die belast is met de gemeenschappelijke prioriteit voor beide grensoverschrijdende programma's en de instanties die belast zijn met de transnationale en interregionale programma's, waaronder hetzelfde geografische gebied voor een gedeelte valt. Bij aanvang van het programma zal bijzondere aandacht geschonken worden aan de inwerkingstelling van deze mechanismen.

5.5.2 Het beheer en de uitvoering van de gemeenschappelijke prioriteit

De hoofdpunten :

De gemeenschappelijke prioriteit voor de twee maritieme samenwerkingsprogramma's (« 2 zeeën » en « Frankrijk (Kanaal) - Engeland ») zal worden uitgevoerd door de Région Nord-pas de Calais, de Beheersautoriteit van het Programma « Frankrijk-Engeland-Vlaanderen-Nederland ».

Het GTS van het Programma (« Frankrijk-Engeland-Vlaanderen-Nederland » zal instaan voor de beoordeling van de ingediende projecten in het kader van deze prioriteit. Deze zal in het kader van de beoordeilngsprocedure advies inwinnen bij het GTS van het Programma Frankrijk (Kanaal) – Engeland.

De Stuurgroep van het Programma « Frankrijk-Engeland-Vlaanderen-Nederland » zal de Beheersautoriteit van het Programma en de partners van het Programma Frankrijk (Kanaal) – Engeland met elkaar in contact brengen (en in voorkomend geval de betreffende overige partners) uitsluitend met betrekking tot deze gemeenschappelijke prioriteit.

Het Comité van Toezicht van het Programma « Frankrijk-Engeland-Vlaanderen-Nederland » zal de Beheersautoriteit en de betrokken partners van het Kanaalprogramma omtrent deze gemeenschappelijke prioriteit bijeenbrengen.

Beoogde operationele benadering :

De drie operationele doelstellingen zoals deze aangehouden worden in het kader van de gemeenschappelijke prioriteit brengen al heel duidelijk de specifieke kenmerken tot uiting die verband houden met deze prioriteit, opdat deze prioriteit niet eenvoudigweg geïnterpreteerd wordt als een mogelijkheid om te werken in een uitgebreide geografische zone, en zulks zonder tegenprestatie.

Aangezien deze gemeenschappelijke prioriteit een sterke strategische dimensie heeft, hebben beide instanties die de twee OP's vertegenwoordigen echter de prioriteit om exact de specifieke selectiecriteria te definiëren voor de projecten die voor de gemeenschappelijke prioriteit voorgesteld worden, en zulks in aanvulling op de criteria die toegekend zijn aan de overige prioriteiten.

Deze moeten het mogelijk maken om de relevantie van de presentatie van een project binnen deze as (in plaats van een andere as) te beoordelen ten aanzien van de "inhoud" van het project van het voorgestelde "partnerschap".

Voor de twee eerste operationele doelstellingen geldt dat er een duidelijke gemeenschappelijke positie ingenomen moet worden, zodat toekomstige kandidaten dezelfde interpretatie zullen hebben van de in aanmerking komende activiteiten binnen de gemeenschappelijke prioriteit, ongeacht hun oorspronkelijke geografische gebied. De derde operationele doelstelling, die gaat over strategische projecten, is eerder een "top down" doelstelling waarbij beide voor de OP's verantwoordelijke instanties gezamenlijk strategische thema's moeten bestuderen en voorstellen voor de projecten, en zulks ten gunste van de gehele uitgebreide geografische zone.

In het stadium van de lancering van het programma, zal de informatie met betrekking tot de gemeenschappelijke prioriteit op dezelfde manier overgenomen moeten worden door de instanties die belast zijn met beide programma's via de informatiesystemen waarover zij beschikken (website, brochures, etc.). Hetzelfde geldt voor de lancering van het verzoek tot inschrijving op projecten dat specifiek is voor de gemeenschappelijke prioriteit en voor alle overige informatie met betrekking tot de selectie en de uitvoering van de projecten.

In het stadium van de selectie van de projecten, zal een gezamenlijke studie van de kandidaatstellingen verricht worden: de instructie blijft de verantwoordelijkheid van de Beheersautoriteit die belast is met de gemeenschappelijke prioriteit, maar de instantie die belast is met het Programma Frankrijk (Kanaal) – Engeland zal systematisch geraadpleegd worden voor advies. Indien nodig worden werkoverleggen georganiseerd.

De Beheersautoriteit die belast is met het 2 zees OP zal een specifieke periode besteden aan de bestudering van de voor de gemeenschappelijke as voorgestelde projecten binnen haar Stuurgroep en Comité van Toezicht in aanwezigheid van de instantie die belast is met het Programma Frankrijk (Kanaal) – Engeland en van de partners die zij daarbij nuttig acht. Deze overleggen zullen het eveneens mogelijk maken om eventuele in te stellen corrigerende maatregelen te bepalen en strategische thema's voor te stellen van waaruit strategische projecten voorgesteld zouden kunnen worden.

Met betrekking tot de uitvoering van de gemeenschappelijke prioriteit zal de instantie die belast is met het 2 zees OP de verplichtingen op zich nemen zoals deze behoren tot haar verantwoordelijkheid als Beheersautoriteit, zoals ook voor de overige prioriteiten met betrekking tot begeleiding en controle. Op die grond is deze instantie volledig verantwoordelijk voor de begeleiding en controle van de binnen deze prioriteit voorgestelde projecten. Zoals duidelijk beschreven is hierboven, worden de coördinatiemodaliteiten daarentegen vastgesteld tussen de twee programma's en zullen deze indien nodig versterkt worden en aangepast worden in hun format aan de te behandelen kwesties (bijv: organisatie van een bijeenkomst van alle territoriale deelnemers; uitvoering van een gemeenschappelijke publicatie, etc.).

5.5.3 De beoordeling en selectie van de projecten

Het GTS lanceert op regelmatige basis en volgens de data die werden vastgelegd tijdens de eerste vergadering van de Stuurgroep projectoproepen voor alle prioriteiten van het programma, teneinde samenwerkingsprojecten te selecteren.

Alle projectdossiers worden gericht aan het GTS dat instaat voor de behandeling.

Het GTS onderzoekt de ontvankelijkheid van de dossiers (met name de conformiteit met de Verordeningen en de conformiteit ten aanzien van het operationeel programma).

Indien nodig wordt een beroep gedaan op de deskundigheid van de partners van het programma om de technische aspecten van de voorgelegde dossiers te ontwikkelen en te evalueren en beoordelen.

De evaluatie geeft aanleiding tot het opmaken van een uniek evaluatierapport dat een voorstel omvat over de mogelijkheid voor co-financiering.

Het uniek evaluatierapport wordt voor beoordeling voorgelegd aan de Stuurgroep dat beslist over het aanvaarden of het afwijzen van een project.

De criteria waarmee moet worden rekening gehouden om te bepalen of een project kan genieten van een financiering via het programma vormen een belangrijk instrument om het programma te sturen en om zich ervan te vergewissen dat de behaalde doelstellingen worden bereikt.

De evaluatie en de selectie van de projecten met betrekking tot de gemeenschappelijke prioriteit zullen een specifieke handeling vormen die nauw in verband staat met de Beheersautoriteit van het Programma Frankrijk (Kanaal) – Engeland.

a) De selectiecriteria voor de projecten

Op dat vlak is het mogelijk om drie criterianiveaus te onderscheiden :

- Formele basiscriteria, gebaseerd op het Verordening (EG) nr. 1083/2006. Bijvoorbeeld de geografische en tijdelijke eligibiliteit, de eligibiliteit in functie van het soort uitgaven, het respecteren van de gelijke kansen tussen mannen en vrouwen, enz.
- Aanvullende formele criteria die het Comité van Toezicht kan hanteren indien men van mening is dat deze nodig of nuttig zijn om de doelstellingen van het programma te bereiken en om een efficiënte en correcte uitvoering van het programma mogelijk te maken (het bepalen van een minimaal of maximaal subsidiebedrag, het bepalen van de subsidieduur, uitsluiting van bepaalde soorten subsidieuitgaven enz.)
- Objectieve criteria gebaseerd op de prioriteiten of de transversale doelstellingen.
- Aan deze basiscriteria moeten de criteria toegevoegd worden die specifiek gelden voor een bepaalde prioriteit (de gemeenschappelijke prioriteit) en voor specifieke projecten zoals gedefinieerd in het OP (strategische projecten, microprojecten).

Deze vier soorten selectiecriteria voor de projecten zullen in detail worden voorgesteld op een afzonderlijk document, en ze zullen worden goedgekeurd door het Comité van Toezicht. Ze zullen deel uitmaken van de informatiedocumenten die worden overgemaakt aan de potentiële projectleiders, en ook van de aanvraagdocumenten voor subsidies, en ze zullen worden geïntegreerd in het opvolgings- en evaluatiesysteem.

In elk geval zal rekening gehouden worden met de resultaten van de strategische milieukundige beoordeling bij de selectie- en opvolgingsprocedures van de projecten.

b) De beslissingsprocedure

De beslissing door de Stuurgroep om het project goed te keuren betekent dat Europese cofinanciering een feit is.

5.5.4 Controlesysteem en beschrijving van de financiële stromen

Overeenkomstig artikel 16 van het Verordening (EG) 1080/2006, voert elke Lidstaat een controlesysteem in dat de mogelijkheid biedt om de levering van producten en diensten te controleren die het voorwerp uitmaken van cofinanciering, de geldigheid van de aangegeven uitgaven voor de operaties of een deel van de operaties die worden uitgevoerd op het grondgebied, en de conformiteit van deze uitgaven en van de handelingen of van een deel van de handelingen met de communautaire en nationale regels.

Daartoe stelt elke Lidstaat controleurs aan die belast zijn met het controleren van de wettelijkheid en de regelmatigheid van de uitgaven die worden aangegeven door elke begunstigde die meewerkt aan de operatie. De Lidstaten kunnen beslissen om één controleur aan te stellen voor het hele grondgebied dat wordt gedekt door het programma.

Indien de controle van de levering van de producten en van de diensten die het voorwerp uitmaken van cofinanciering enkel kan gebeuren voor de hele operatie, dan wordt deze controle uitgevoerd door de controleur van de Lidstaat waar de hoofdbegunstigde is gevestigd, of door de Beheersautoriteit.

De bijdragen van de Europese Unie zullen worden gestort op een rekening bij de Certificeringsautoriteit.

De Certificeringsautoriteit, stort op uitdrukkelijk bevel van de Beheersautoriteit aan de projectleiders van de verschillende operaties de bijdragen die aan hen verschuldigd zijn.

De nationale co-financieringen worden rechtstreeks gestort door elk van de financierders van de operaties aan hun respectieve projectleiders.

Voor elk project zal een contract of een overeenkomst worden opgesteld tussen de Beheersautoriteit en de hoofdbegunstigde, opgesteld in de drie talen van het programma (Frans, Engels en Nederlands), waarin de modaliteiten zullen worden bepaald voor het toekennen van EFRO-hulp. In dit contract of in deze overeenkomst zal minstens een financieringsplan per partner en voor het hele project moeten voorkomen, alsook de data voor de aanvang en de beëindiging van het project, en de data van de aanvang en de beëindiging van de periode van de eligibiliteit van de uitgaven.

Elk project zal worden gecoördineerd door een projectleider die verantwoordelijk zal zijn voor de taken van de uiteindelijke begunstigden. De verplichtingen en verantwoordelijkheden van de partners in het kader van de uitvoering van de operatie zullen moeten worden gedefinieerd in een intern contract of een interne overeenkomst tussen de partners.

Elke begunstigde verbindt zich ertoe om afzonderlijke rekeningen bij te houden overeenkomstig de communautaire Verordeningen.

In het kader van deze overeenkomst wordt een controleorganisme belast met de validatie van de uitgaven aangeduid voor elke begunstigde.

Het is deze instelling die instaat voor de controle op het eerste niveau en die in dit opzicht erop toeziet dat de aangiften van de uitgaven van de begunstigden enkel uitgaven omvatten :

- die daadwerkelijk zijn gedaan tijdens de eligibele periode zoals gedefinieerd in de beslissing en die overeenkomen met uitgaven betaald door de uiteindelijke begunstigden;
- die worden gerechtvaardigd door ontvangen facturen of boekhoudkundige documenten die een gelijkwaardige bewijskracht hebben;
- die betrekking hebben op operaties geselecteerd voor een cofinanciering in het kader van de betrokken interventie, overeenkomstig de criteria en de ontwikkelde selectieprocedures, die vallen onder de communautaire regels gedurende de volledige periode tijdens dewelke deze uitgaven werden opgelopen en die vallen onder maatregelen waarvoor elke Staatshulp desgevallend formeel werd goedgekeurd door de Commissie.

Nadat deze controles werden uitgevoerd stellen de controleurs een controlerapport op inzake de uitgaven en overhandigen zij het boekhoudkundig dossier aan de begunstigde projectleider.

De begunstigde projectleider consolideert alle controlerapporten die worden overgemaakt door de controleurs, en controleert of alle uitgaven die worden voorgelegd door de begunstigden werden gevalideerd, en hij maakt aan het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat van de Beheersautoriteit een geconsolideerde uitgavenstaat over van de partners die meewerken aan de operatie.

Het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat staat in voor een conformiteitscontrole van het overgemaakte dossier en controleert of alle vereiste stukken voor de vereffening van de EFRO steun werden voorgelegd.

Het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat gaat vervolgens over tot het coderen van de informatie in het beheersysteem van het programma, en het maakt de aanvraag voor de storting van de EFRO steun over aan de Beheersautoriteit van het programma.

De Beheersautoriteit valideert en maakt de betaalaanvraag over op basis van het dossier dat vooraf werd gecontroleerd bij de Certificeringsautoriteit.

Op basis van de valideringen van de uitgaven geïnventariseerd door de Beheersautoriteit, zal de Certificeringsautoriteit betalingsopdrachten opmaken ten gunste van de projectleider, overeenkomstig artikel 20, paragraaf 1, van het Verordening 1080/2006.

Overeenkomstig artikel 78 van het Verordening 1083/2006 zal op de certificeringen van de uitgaven het totale bedrag voorkomen van de te financieren uitgaven, per prioritaire as, overeenkomstig artikel 56 van het Verordening nr. 1083/2006 die werden betaald door de uiteindelijke begunstigden in het kader van de realisatie van de activiteiten zoals voorzien in de goedgekeurde projecten.

Minstens drie keer per jaar, en indien nodig meer, zal de Certificeringsautoriteit overgaan tot het consolideren van de gecertificeerde uitgaven, en de autoriteit zal een certificering van de uitgaven en een EFRO-betalingsaanvraag aan de Europese Commissie overhandigen. Om dit te doen controleert de Certificeringsautoriteit de gecodeerde gegevens in de gegevensbank van het programma, alvorens het certificaat over te maken aan de Commissie.

Bij de afsluiting van het project moet de controleur het volledig project controleren en een oordeel vellen, alsook een volledig rapport overmaken over de rekeningen en de algemene resultaten van het project.

5.6 De werkwijzen en instrumenten van het programma

5.6.1 Middelen om het programma op te volgen

a) Het geïnformatiseerd beheersysteem van de gegevens

Overeenkomstig het Verordening (EG) 1083/2006 (Art. 66 et 76), moeten computersystemen worden geïnstalleerd, in werking gesteld en onderling worden verbonden. Deze databank moet voldoen aan specifieke behoeften.

Om dit te doen moet de Beheersautoriteit een middel invoeren om financiële en statistische gegevens te verzamelen die betrouwbaar zijn voor het beheer van het programma.

Dit systeem zal regelmatig moeten worden geactualiseerd door het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat en de Certificeringsautoriteit, in functie van de programmering van nieuwe projecten en de stand van zaken van de reeds aanvaarde projecten.

Het systeem zal de mogelijkheid moeten bieden om informatie op te slaan en ter beschikking te stellen bij de Europese Commissie en bij de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor het programma, dit teneinde snel informatie te leveren over de stand van zaken van alle projecten.

De databank zal moeten worden voorbereid om gegevens in te geven en om de volgende gegevens te verwerken inzake de projecten en de projectpartners:

a. Project nummer, titel, prioriteit en maatregel;
b. Resultaat van beoordeling van de aanvraag;
c. Goedkeuringsdatum, contract datum, startdatum en looptijd van het project;
d. Eligibele uitgaven en EFRO co-financiering voor het project;
e. Adresinformatie van de Lead partner en alle andere project partners inclusief naam en adres van de instelling en de contact persoon, telefoon, fax, e-mail end doelstelling;
f. Bankgegevens van de Lead partner.

Verder moet de database geschikt zijn voor het invoeren en verwerken van informatie uit de activiteiten- en financiële rapporten van de Lead partner. De volgende elementen kennen daarvan deel uitmaken :

a. voorziening voor het monitoren van deadlines voor oplevering van rapportages;
b. voor elk rapport een afzonderlijk invoerblad voor het beoordelen van de gerapporteerde activiteiten en de gerapporteerde uitgaven in de afzonderlijke begrotingsposten;
c. automatisch berekenen van het cumulatieve gebruikte budget en indicatie van overschrijdingen van begrotingsposten;
d. informatie over betalingen.

Om het secretariaat te ondersteunen bij het bereiken van de monitoring en rapportagetaken moet de database rapportage bladen opleveren, inclusief :

a. toezeggingen en betalingen op projectniveau;
b. rapportage status;
c. project budget overzicht;
d. overzicht van activiteiten- en financiële rapporten;
e. financiële status van het project en de partners;
f. geografische status (land, regio) per partner.

De database levert de vorm en inhoud voor accountinginformatie zoals verzocht in Artikel 14 van Annex III van Verordening (EC) No 1828/2006. Er zal ook gebruik worden gemaakt van de code voor “Categorisatie van assistentie uit fondsen” zoals beschreven in Annex II in de genoemde Verordening.

Om de overdracht van digitale bestanden aan de Commissie mogelijk te maken zal het database systeem interface bestanden kunnen maken in lijn met Artikel 14 van Verordening (EC) No 1828/2006.

Er worden beheerinformatiesystemen ontworpen ten einde de uitwisseling van de gegevens over de projecten met de overige programma's mogelijk te maken. Het beheersysteem dat door het GTS wordt gebruikt, is een systeem dat reeds gebruikt werd bij twee andere programma’s waarvoor de Beheersautoriteit verantwoordelijk is: transnationale samenwerking NWE en interregionale samenwerking.

Bovendien wordt dit systeem eveneens gebruikt bij andere transnationale of grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's in Europa en is het specifiek ontwikkeld voor de INTERREG programma’s. De onderlinge werkgroepen van INTERREG komen regelmatig bijeen om het systeem te verbeteren door ervaringen uit te wisselen en technologieën over te dragen.

Het bovengenoemde systeem zal operationeel worden zodra het programma is aangenomen.

b) Jaarlijks uitvoeringsrapport en eindrapport

De Beheersautoriteit zal vanaf 2008 ten laatste op 30 juni van elk jaar een jaarverslag overleggen aan de Commissie. De jaarverslagen worden opgemaakt door het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat overeenkomstig de bepalingen van artikel 67 van het Verordening (EG) 1083/2006. Er zal in het bijzonder aandacht besteed worden aan de opname in deze verslagen van een kwantificatie van de indicatoren op jaarbasis.
De verslagen zullen worden goedgekeurd door het Comité van Toezicht alvorens te worden overlegd aan de Commissie.
Een einduitvoeringsrapport zal worden voorgelegd aan de Commissie ten laatste op 31 maart 2017 overeenkomstig dezelfde regels als de jaarverslagen.

5.6.2 Afstemming van de uitvoering met andere Europese programma’s

De Beheersautoriteit zal instaan voor een goede onderlinge samenhang tussen de verschillende Europese programma’s die betrekking hebben op de grensoverschrijdende samenwerkingszone, met name de andere programma’s voor grensoverschrijdende samenwerking van de zone, de grensoverschrijdende programma’s Frankrijk – Wallonië – Vlaanderen, Vlaanderen – Nederland, en meer in het bijzonder het grensoverschrijdend programma Frankrijk – Engeland, via het beheer van een gemeenschappelijke prioriteit voor beide programma’s.

De Beheersautoriteit zal ook instaan voor een goede afstemming op de transnationale samenwerkingsprogramma's Noord-West-Europa, Noordzee en Atlantic Area, meer bepaald wegens hun specifieke expertise op het maritieme vlak.

De geringe afstand tussen de Gezamenlijke Technische Secretariaten van het transnationaal programma IV B NWE en van het grensoverschrijdend programma IV A zal bijdragen tot een efficiëntere transnationale en grensoverschrijdende aanpak van de ontwikkelde projecten, met name via de transversale gemeenschappelijke prioriteit voor de twee grensoverschrijdende programma's. Het zal aan de partners toekomen om op voorstel van de twee Beheersautoriteiten de beheersmodaliteiten te definiëren, en de uitvoering van deze gemeenschappelijke prioriteit.

De nabijheid van de drie Secretariaten « IV B », « IV B »« IV C » en « IV A » vormt tevens een meerwaarde voor de ontwikkeling van de projecten in samenwerkingszones die elkaar, hoewel ze verschillende thema's en doelen hebben, ook deels overlappen. De beheersautoriteit wil garant staan bij de partners van het programma, voor een goede opbouw van de samenwerking alsook voor het respect voor de eigen identiteit van elk van de programma's volgens de aanbevelingen van de Europese Commissie.

Ten slotte werden als nationale strategische referentiekaders van de deelnemende Lidstaten verschillende EFRO-programma's goedgekeurd op regionaal niveau voor de Doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid. Dit programma zal ook rekening houden met deze doelstellingen en is van toepassing in de mate dat een erkend grensoverschrijdend element werd bepaald in het project.

5.6.3 Evaluatie van het programma

Het programma zal regelmatig worden geëvalueerd zoals de Verordeningen het voorzien, waarbij als uitgangspunt het werkdocument nr. 5 van de Commissie genomen wordt betreffende indicatieve strategieën voor de evaluatie gedurende de planningsperiode : in deze paragraaf worden de hoofdlijnen van het evaluatieproces in itinere beschreven zoals deze ingesteld zullen worden.
De evaluatie in itinere is een flexibel proces dat bestaat uit een reeks evaluaties. De hoofddoelstelling hiervan is de voortdurende opvolging van de inwerkingstelling en uitvoering van dit operationele programma en van de veranderingen in de externe omgeving, ten einde de uitvoering en de verkregen resultaten, alsook de vooruitgang op lange termijn inzake milieueffecten beter te begrijpen en te analyseren en indien nodig corrigerende maatregelen te kunnen voorstellen.
Op deze manier heeft de evaluatieprocedure in itinere een dubbele strekking :

- Een strategische strekking om verbeteringen aan te brengen in het programma inzake het beheer, de opvolgings- en controlesystemen, de afstemming van de geselecteerde operaties op de doelstelling van de EFRO en de communautaire prioriteiten;
- Een operationele strekking om tijdens de ontwikkeling van het project eventuele leemtes op het vlak van financiële of fysische realisaties te identificeren. Correcte informatie met betrekking tot de indicatoren zal in dit opzicht onontbeerlijk zijn.

De autoriteit die verantwoordelijk is voor het programma zal een sturende rol spelen in de coördinatie van het evaluatieproces en zal op die grond een evaluatieplan voorstellen aan het grensoverschrijdende samenwerkingsverband aan het begin van de planningsperiode, dat in hoofdzaak erop gericht is om een algemeen kader te geven voor de evaluatie in itinere en om te garanderen dat dit doeltreffend gebruikt wordt als een geïntegreerd beheermiddel gedurende de uitvoeringsfase.
In dit plan zal de autoriteit die verantwoordelijk is voor het programma erop letten een nauw verband te vormen tussen de opvolging en de evaluatie, waarbij de regelmaat/periodiciteit van deze handelingen gedefinieerd wordt opdat gegarandeerd wordt dat gegevens en analyses die gebruikt zouden kunnen worden voor het beheer voortdurend verkregen worden. Om dit te vergemakkelijken zal de autoriteit zorgen voor een goede raadpleging van de indicatoren van uitvoering en van resultaat zoals opgenomen in bijlage D.
Indien nodig zal de autoriteit ter ondersteuning van deze procedure een stuurgroep instellen voor de evaluatie die bestaat uit vertegenwoordigers van de verschillende lidstaten die partners zijn van het programma.
Tenslotte wordt de evaluatie van de gemeenschappelijke prioriteit verricht in directe samenwerking met de autoriteit die belast is met het beheer van het programma Frankrijk (Kanaal) – Engeland volgens de modaliteiten zoals deze opgesteld worden door beide partijen.

In overeenstemming met Artikel 48 (3) van de Verordening (EG) 1083/2006, zullen de resultaten van de evaluaties overlegd worden aan het Comité van Toezicht en aan de Commissie. Zij zullen uitgenodigd worden om actief deel te nemen aan de analyse van de resultaten van de evaluatie en van de geformuleerde aanbevelingen, en om deze op doeltreffende wijze te gebruiken bij hun besluitvorming.

5.6.4 Het communicatieplan

De Beheersautoriteit en het Gezamenlijk Technisch Secretariaat zullen in overleg met alle partners van het programma een actie- en communicatieplan ontwikkelen waarvan de doelstellingen en de inhoud hierna worden gedefinieerd.

a) Doelstellingen en doelpublieken

Het actieplan voor informatieverstrekking en publiciteit voor het programma beoogt een driedubbele doelstelling :

1.1 De potentiële en eindbegunstigden informeren, alsook:
- de bevoegde, regionale of lokale openbare autoriteiten;
- de professionele organisaties en de economische milieus;
- de economische en sociale partners;
- de niet-gouvernementele organisaties, in het bijzonder de instellingen die instaan voor de bevordering van de gelijke kansen tussen mannen en vrouwen, en de instellingen die ijveren voor de bescherming en de verbetering van het milieu;

1.2 De publieke opinie informeren over de rol die wordt gespeeld door de Europese Unie, in samenwerking met de Lidstaten, ten gunste van de desbetreffende interventies en de resultaten hiervan.

1.3 De bevolkingen van de betrokken zones informeren opdat de opbouw van Europa een dagelijkse realiteit zou zijn.

b) Inhoud

Rekening houdende met de beoogde doelstellingen en de waaier aan doelpublieken is het nodig om de promotie en de sensibilisering op te splitsen in twee fasen:
- 1ste fase : algemene promotie van het programma en sensibilisering van de potentiële actoren, ter ondersteuning van de projectoproepen.
- 2de fase: promotie van de acties die worden gefinancierd in het kader van het programma, en die een dubbele doelstelling van valorisatie van de actie beogen die wordt geleid door de Europese Commissie en de programma partners enerzijds, en anderzijds steun aan de uitbouw van nieuwe projecten.

Eerste fase: algemene promotie van het programma en sensibilisering van de potentiële actoren

De Beheersautoriteit en het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat stellen in overleg met alle partners van het programma voor om het programma te promoten via bijvoorbeeld:
- *Het verspreiden van folders en een toolbox ;*
- *Het op INTERNET zetten van alle programma partners, van de digitale versies van het oproepdocument en van de toolbox. Er zal een specifieke website voor het programma worden opgebouwd;*
- *het houden van grensoverschrijdende thematische seminaries bedoeld voor de uiteindelijke begunstigden op het terrein;*
- *de verspreiding van een grensoverschrijdende newsletter die aan de operatoren de mogelijkheid biedt om geïnformeerd te worden over de data voor het indienen van de projecten;*

Het houden van persconferenties om uitleg te geven over het programma, de kansen, en de te volgen stappen om een project in te dienen.

De papieren middelen zullen worden uitgedeeld aan alle potentiële actoren door de verschillende betrokken partnerautoriteiten.

Tweede fase : promotie van de acties die worden gefinancierd in het kader van het programma

De Beheersautoriteit en het Secretariaat zullen, in overleg met alle programma partners een communicatieplan invoeren dat de concrete realisaties van het programma moet valoriseren. Dit communicatieplan steunt op de volgende elementen:

- *strategische begeleiding van de programma partners;*
- *realisatie van een nieuwe brochure om het programma voor te stellen;*
- *institutionele persacties;*
- *jaarlijkse ontmoeting pers per regio/gebied;*
- *omkadering samenwerkingsacties operatoren/media;*
- *opmaak van een grensoverschrijdend persoverzicht;*

Er zullen verschillende acties worden ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld :

- *Het opbouwen van een gemeenschappelijke website voor alle partners teneinde het grote publiek en de potentiële uiteindelijke begunstigden te informeren over de stand van zaken van het programma, maar ook om de praktische informatie door te sturen met betrekking tot het indienen van nieuwe projecten (uiterlijke datum om te antwoorden op de projectoproepen, vademecum, projectfiche, beknopte voorstelling van de reeds aanvaarde projecten, …);*
- *het samenstellen van een digitale nieuwsbrief, verspreid via mail;*
- *het opmaken van een drietalige promotiefolder met enkele opmerkelijke uitgewerkte projectvoorbeelden;*
- *de eindbegunstigden ertoe aanzetten om in te staan voor de promotie van het programma door 'acties' te organiseren om de bevolking te informeren over de acties die zij ondernemen;*
- *het invoeren van regionale persconferenties, teneinde de projecten kenbaar te maken bij het grote publiek;*

c) Evaluatiecriteria

Teneinde de impact te controleren van de communicatieacties zal een specifieke rubriek « hoe werd u op de hoogte gebracht van het programma » opgenomen worden op de projectfiche in te dienen door de uiteindelijke begunstigden. Deze rubriek zal de mogelijkheid bieden om de communicatievector te identificeren die de mogelijkheid heeft geboden aan de uiteindelijke begunstigde om het programma te kennen.

Een tweede soort indicator betreft het tellen van de mensen die de website van het programma hebben bezocht.

Bovendien zullen specifieke indicatoren voor de communicatie worden gebruikt om de impact van het communicatieplan na te gaan en de uitvoering van de projecten inzake de bekendheid van het programma, zijnde:

- aantal gerealiseerde persacties;
- aantal gepubliceerde persartikels;
- aantal gecreëerde of bijgehouden websites;
- aantal bezoekers op gecreëerde/bijgehouden websites;
- aantal TV- of radioreportages;
- aantal verspreide brochures bestemd voor het grote publiek.

d) Verantwoordelijke autoriteit

De coördinatie en het beheer voor het werkplan van het kaderplan voor de communicatie en de promotie van het programma zullen worden gedefinieerd door de Beheersautoriteit en het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat, in overleg met alle partners van het programma, die aan het Comité van Toezicht een gecoördineerd actieplan zullen voorleggen. De uitvoering zal gebeuren op basis van de budgetten die worden toegekend aan het Gemeenschappelijk Technisch Secretariaat voor communicatie.

Hoofdstuk 6. Financieel plan

6.1 Inleiding

Dit hoofdstuk schetst het financieel plan van dit grensoverschrijdende programma. In lijn met de vereisten van Verordening 1080/2006, artikel 12.6, kent dit programma één enkel financieel plan, dat niet is onderverdeeld naar de deelnemende Lidstaten. Dit financieel plan word gepresenteerd in de vorm van twee tabellen. De eerste tabel geeft de verdeling weer van de bijdrage ui thet EFRO voor elk jaar van de programmaperiode 2007 – 2013. De tweede tabel specificeert het totale programma budget (EFRO en nationale bijdrage) voor elke prioriteit, evenals de cofinancierings percentages.

In principe bedraagt de cofinanciering door het EFRO aan een project 50% van de totale subsidiabele kosten van de activiteiten die door begunstigden worden uitgevoerd, tenzij het Comité van Toezicht van het programma anders beslist. De cofinancieringspercentages weergegeven in tabel 6.3 zullen op prioriteitniveau in acht worden genomen.

6.2 De bijdrage van het EFRO

De jaarlijkse bijdrage van het EFRO aan het programma is opgebouwd als volgt (in euro):

	ERDF
2007	**- €**
2008	**47,320,544 €**
2009	**22,958,021 €**
2010	**23,225,137 €**
2011	**24,297,957 €**
2012	**23,716,199 €**
2013	**24,713,820 €**
Totaal 2007-2013	**166,231,678.00 €**

6.3 Gedetailleerd financieel plan per prioriteit en EFRO cofinancieringspercentage

De onderstaande tabel geeft een overzicht van het totale programma budget voor de periode 2007-2013. Het budget bestaat uit een EFRO bijdrage en een nationale bijdrage. De nationale bijdrage bestaat uit zowel pubieke als private bijdragen[2].

	EFRO aandeel per prioriteit	Communautaire bijdrage (EFRO)	indicatieveuitsplitsing van de nationale bijdrage			Totaal buget	Cofinancing s-percentage
			Totaal	Nationaal Publiek	Nationaal privaat		
		(a)	(b) = (c) + (d)	(c)	(d)	(e) = (a) + (b)	(f) = (a) / (e)
Prioriteit 1: Het ondersteunen van een economisch concurrenrend aatrekkelijk entoegankelijk gebied	35,30%	58 678 012 €	48 009 283 €	43 208 355 €	4 800 929 €	106 687 296 €	55,00%
Prioriteit 2: Het promoten en versterken van een veilig en gezond milieu	24,41%	40 581 694 €	33 203 203 €	31 543 043 €	1 660 160 €	73 784 898 €	55,00%
Prioriteit 3: Het verbeteren van de levenskwaliteit	26,81%	44 569 277 €	29 712 852 €	28 227 209 €	1 485 643 €	74 282 129 €	60,00%
Prioriteit 4: Gemeenschappelojke prioriteit met het Kanaal/Manche programma	7,56%	12 630 429 €	10 333 988 €	10 230 648 €	103 340 €	22 964 417 €	55,00%
Prioiriteit 5: Technische Bijstand	5,85%	9 772 266 €	6 216 045 €	6 216 045 €	- €	15 988 311 €	61,12%
Totaal	**100%**	**166 231 678 €**	**127 475 372 €**	**119 425 300 €**	**8 050 072 €**	**293 707 050 €**	**56,60%**

[2] *Er is geen bijdrage van de Europese Investeringsbank (EIB) voorzien binnen dit programma budget*

Hoofdstuk 7: Samenhang en complementariteit met andere EU programma's

In het kader van de Europese cohesie is het belangrijk dat dit grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma kan werken aan elementaire, elkaar versterkende effecten en aanvullingen op andere communautaire en nationale programma's en beleid. Daarmee wordt het strategisch effect in de betrokken maritieme grensoverschrijdende samenwerkingsgebieden tot het uiterste vergroot. Het is belangrijk dat de onderscheidende kenmerken van elk van de betrokken programma's worden vastgesteld, teneinde de respectievelijke doeleinden zoals gedefinieerd door de programma-instanties te versterken. Daarmee wordt voorkomen dat de EU identieke activiteiten en initiatieven dubbel financiert.

7.1 Samenhang met en aanvulling op EU-beleid

Binnen het kader van de ontwikkeling van het maritieme grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma in het zuidelijk deel van de Noordzee zijn verscheidene beleidsregels van belang voor de implementatie van de gekozen prioriteiten en de verwezenlijking van de algemene doelstelling van het programma.
Binnen het raamwerk van doelstelling 3 van de Structuurfondsen (Europese territoriale samenwerking, Interreg IV), wil dit programma het beleid ten aanzien van innovatie, groei en concurrentievermogen versterken (Lissabon strategie, de communautaire strategische richtlijnen voor cohesie).
Ook staat de duurzame ontwikkelingsstrategie centraal in het programma. Voorts wil dit programma ook bijdragen aan de uitvoering van het Bristol akkoord (akkoord duurzame gemeenschappen) en het EU maritiem beleid. Het Europese vervoerbeleid heeft rechtstreeks invloed op het gebied. Ook innovatie- en MKB beleid zijn cruciaal in het gebied, waar de economische structuren permanent worden vernieuwd en geherstructureerd. Tenslotte zullen alle projecten die binnen dit grensoverschrijdend programma worden opgezet, bijdragen aan de realisering van gelijke kansen voor mannen en vrouwen, en aan de bevordering van sociale insluiting. Het Comité van Toezicht is verantwoordelijk voor de garantie dat aan deze eisen wordt voldaan.
Ten aanzien van deelname door particuliere spelers die winstoogmerk hebben zal duidelijk zijn, dat welke overheidssteun dan ook die binnen dit programma verleend zou worden in overeenstemming zal zijn met de de minimis-regel of de relevante hulpprogramma's, zoals door de Commissie vastgesteld.

7.2 Samenhang met en aanvulling op andere structuurfondsprogramma's

Binnen het grensoverschrijdend programmagebied worden verscheidene programma's gefinancierd door structuurfondsen. Het is daarom belangrijk duidelijkheid te verschaffen omtrent de onderscheidende kenmerken van elk soort relevant programma.

Binnen de Nationale strategische referentiekaders van de deelnemende lidstaten zijn verscheidene regionale EFRO-programma's goedgekeurd. Deze programma's hebben als doel het concurrentievermogen van de betreffende regio's te versterken door middel van het ontwikkelen van concrete projecten op het terrein van innovatie, kenniseconomie en duurzaamheid. Het onderhavige grensoverschrijdende programma houdt ook rekening met deze doelstellingen, en is van toepassing voor zover een duidelijk grensoverschrijdend element binnen het project kan worden vastgesteld.

Voorts zijn ook verscheidene grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's in het gebied van toepassing. Het Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen Programma en het Vlaanderen-Nederland Programma zijn hierbij essentieel. Deze programma's richten zich ook op thema's zoals economische ontwikkeling, milieu en gemeenschapsontwikkeling. De onderlinge afstemming en de uitvoering van gezamenlijke projecten kunnen het effect van grensoverschrijdende samenwerking vergroten. Anderzijds richt het programma zich in het bijzonder op die projecten die tot doel hebben de maritieme grens te overbruggen. De eis dat deelnemers afkomstig moeten zijn van beide zijden van het Kanaal of de Noordzee onderscheidt dit programma van de andere grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's. Tussen de betreffende managers van deze grensoverschrijdende programma's moet structurele uitwisseling tot stand worden gebracht om toe te zien op de elkaar versterkende effecten van de programma's en de optimale benutting ervan.

Zoals beschreven in hoofdstuk 5 (5.6.2, zal de Beheersautoriteit zorgen voor de goede coördinatie en koppeling tussen de verschillende Europese programma's met betrekking tot het gebied van grensoverschrijdende samenwerking, vooral met de overige programma's van grensoverschrijdende samenwerking binnen het gebied, de grensoverschrijdende programma's Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen, Vlaanderen-Nederland en meer in het bijzonder het grensoverschrijdende programma Frankrijk-Engeland, via het beheer van een gemeenschappelijke prioriteit voor beide programma's.
Er zullen werkoverleggen plaatsvinden om de uitwisseling van ervaringen en kennis met andere grensoverschrijdende programma's binnen het gebied mogelijk te maken inzake elk onderwerp met betrekking tot de opvolging en het beheer van de samenwerkingsprojecten, inclusief de selectie van de projecten en de controle.
Zoals beschreven in hoofdstuk 4/4.6: prioriteit 4, zijn specifieke coördinatiemodaliteiten en een specifiek opvolgingsmechanisme voorzien voor de gemeenschappelijke prioriteit.

Naast de grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's zijn er drie transnationale programma's, Noordwest-Europa en Noordzee en Atlantic Area, die het gebied geheel of gedeeltelijk overlappen[3]. De transnationale programma's hebben vergelijkbare thema's als het maritieme grensoverschrijdende programma: toegankelijkheid, innovatie en duurzame gemeenschappen staan centraal in deze programma's. Deze kwesties worden echter beschouwd binnen een groter geografisch kader en in het algemeen hebben deze programma's een meer strategische aanpak. Ook worden er in operationele termen andere eisen gesteld aan de samenstelling en het soort partnerschap (groter, multilateraal voor de transnationale programma's).

Ten aanzien van het interregionale programma Interreg IV C geldt dat het programma zich richt op de samenwerking tussen alle regio's in Europa en uitwisseling van kennis en ervaring op het gebied van innovatie, kenniseconomie, milieu en risicopreventie organiseert. Deze activiteiten zijn vergelijkbaar met die van prioriteit 4 van dit programma (algemene prioriteit in het Frans-Engels Kanaal programma). In de context van dit operationele programma is echter gekozen voor nadruk op uitwisseling van grensoverschrijdende ervaring, terwijl het Interreg IV C programma zich richt op regionaal beleid in het algemeen met de nadruk op de beïnvloeding van programma's voor regionaal concurrentievermogen.
De Beheersautoriteit zal eveneens zorgen voor een goede koppeling met de programma's van transnationale samenwerking Noordwest-Europa, Noordzee en Atlantic Area, vooral gezien hun maritieme dimensie.

De nabijheid tussen de Gemeenschappelijke Technische Secretariaten van het transnationale programma IV B ENO en van het grensoverschrijdende programma IV A onder de verantwoordelijkheid van dezelfde Beheersautoriteit zal bijdragen aan een duidelijke afbakening en een aanvulling vormen op de transnationale en grensoverschrijdende benaderingen van de ontwikkelde projecten; bijzondere aandacht zal gevestigd worden op de gemeenschappelijke prioriteit waarbij naast de voorafgaande complementariteiten de complementariteit van de voorgestelde grensoverschrijdende benaderingen eveneens gemeten zal moeten worden ten opzichte van de interregionale benadering, waarbij het met name gaat om de kapitalisatie van de goede praktijken.

De nabijheid van de drie Secretariaten "IV B", "IV C" en "IV A" vormt zo een meerwaarde voor de ontwikkeling van de projecten die geïntegreerd worden in de samenwerkingsgebieden. De Beheersautoriteit staat garant ten aanzien van de partners van het programma voor een goede koppeling van de samenwerking, alsook voor het respect voor de identiteit van elk van deze programma's volgens de aanbevelingen van de Europese Commissie.
Daartoe zullen, onder de coördinatie van de Beheersautoriteit, werkoverleggen tussen de Secretariaten georganiseerd worden die ten doel hebben om de grenslijnen tussen de programma's te verduidelijken en hun complementariteit te versterken.
Er zijn en worden geleidelijk aan verschillende mechanismen in werking gesteld, waaronder: gezamenlijke activiteiten betreffende de selectiecriteria, onderlinge uitwisseling van informatie over de ontvangen kandidaatstellingen en eventueel heroriëntering in de richting van een meer aangepast programma.
Opgemerkt dient te worden dat het beheerinformatiesysteem dat gebruikt wordt voor het 2 zees OP hetzelfde systeem is als dat dat gebruikt is voor IVB NWE en IVC, waardoor de uitwisseling van informatie aanzienlijk vereenvoudigd wordt.

[3] Het Atlantic Area programma omvat delen van Zuid-West Engeland die subsidiabel zijn in dit grensoverschrijdende programma en enkele Franse regio's uit het programmagebied Frankrijk (Kanaal) Engeland, die subsidiabel zijn in de Gezamenlijke Prioriteit (Prioriteit 4)

Tenslotte wordt, om het begrip van toekomstige projectdragers te bevorderen, voorzien dat er snel een gemeenschappelijk pedagogisch bestand gerealiseerd wordt waarin de verschillen tussen de drie programma's IVA, IVB en IVC duidelijk gedefinieerd zijn, waardoor het mogelijk wordt om het programma te kiezen dat het beste afgestemd is op hetgeen zij willen realiseren.

Speciale aandacht zal worden gegeeven aan de diensten van het INTERACT II programma. Dit EU brede programma richt zich op goede 'governance' van territoriale samenwerking en biedt vraag gestuurde ondersteuning aan belanghebbenden die betrokken zijn bij het implementeren van programma's voor Europese Territoriale Samenwerking. De doelgroepen van INTERACT zijn met name de autoriteiten die worden ingesteld op basis van de verordeningen 1083/2006 en 1080/2006 en andere instanties betrokken bij programma implementatie. Om optimaal te profiteren van INTERACT zal het gebruik van zijn diensten en documentatie en deelname aan INTERACT seminars worden bevorderd. Kosten zijn subsidiabel binnnen de technische bijstand.

Tenslotte richten acties en projecten binnen het Europees sociaal fonds (ESF) zich op de kwalitatieve verbetering van het aanbod op de arbeidsmarkt en de werkvloer, en op de reïntegratie van bepaalde groepen werklozen. Deze thema's kunnen binnen dit grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma vallen voor zover een duidelijk grensoverschrijdend element te onderscheiden is of voor zover acties worden ondernomen die het scheppen van een grensoverschrijdende arbeidsmarkt bevorderen.

7.3 Samenhang en complementariteit met andere EU-programma's en -fondsen

Gekoppeld aan divers Europees beleid zijn verscheidene andere programma's en fondsen ingesteld, die rechtstreeks effect kunnen hebben op het maritieme grensoverschrijdende gebied.

Het European Agricultural Fund for Rural Development EAFRD (Europees landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling) zal activiteiten mede-financieren die gekoppeld zijn aan plattelandsontwikkelingsfondsen ten einde het concurrentievermogen van de land- en bosbouwsector te verbeteren én de leefbaarheid in landelijke gebieden te vergroten. Het belang van landelijk gebied in peri-urbane zones aan beide zijden van de maritieme grens in aanmerking nemende, kunnen een aantal projecten binnen de reikwijdte van de plattelandsontwikkeling versterkt worden op grensoverschrijdend niveau, voor zover aan de voorwaarde van maritieme grensoverschrijding is voldaan en werkelijke grensoverschrijdende samenwerking wordt opgezet.

In de regio's van het programmagebied bezetten de visserij en de visindustrie een belangrijke plaats in de sector van de voedingsindustrie. Niettemin staan deze sectoren onder hoge druk ten gevolge van de nieuwe quotaverordeningen van de Europese Commissie, en de betrokken gebieden worden geconfronteerd met achteruitgang. Daarom kunnen acties uitgevoerd binnen het kader van het Europees Visserijfonds (EVF) gesteund worden door projecten binnen de maritieme grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's, voor zover zij gekoppeld zijn aan duurzame visserij en voldoen aan de maritieme voorwaarde en de voorwaarde van grensoverschrijding.

Aangezien het programmagebied een belangrijke Europese en mondiale maritieme verbindingsweg vormt waar verscheidene grote logistieke spelers bij zijn betrokken, is het van strategisch belang de noodzakelijke toegankelijkheid binnen het zuidelijk deel van de Noordzee garant te stellen. Activiteiten opgezet in het kader van programma's zoals Motorways of the North Sea, TEN-T en Marco POLO II tezamen met het Europese vervoerbeleid, kunnen worden gesteund door projecten opgezet binnen maritieme grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's.

7.4 Coordinatie mechanismen tussen de verschillende EU programma's

De management Autoriteit van het OP is voornemens om diverse coordinatie mechanismen in te stellen om de complementariteit te garanderen met de verschillende andere EU programma's in het gebied, in het bijzonder de programma's voor Europese Territoriale Samenwerking. Deze mechanismen zijn meer gedetailleerd beschreven in hoofdstuk 5.

De mechanismen voor coördinatie en de systemen voor de uitwisseling van informatie zijn reeds gelanceerd met betrekking tot deze INTERREG programma's. Deze zullen aangevuld worden voor de overige programma's die gefinancierd worden door Europese fondsen in de relevante zone en zulks in overeenstemming met alle partners.
Op deze manier zullen de mechanismen voor coördinatie en de systemen voor de uitwisseling van informatie ingesteld worden voor de overige programma's die medegefinancierd worden door de Europese fondsen, en zulks via de twee Gemeenschappelijke Technische Secretariaten van het programma IV A van het 2 zees OP en van het IV B ENO. De partners van het programma zullen namelijk bijzondere aandacht schenken aan de complementariteit van de subsidies van EFRO op grond van de verschillende onderdelen van de territoriale samenwerking.
De complementariteit met de Europese middelen die krachtens „Mainstream" worden gemobiliseerd (EFRO, ESF, ELFPO, EVF) zal, voor elke staat, door elke Nationale Instantie gecontroleerd worden teneinde te vermijden, in het proces van instructie en programmering van de projecten die onder het 2 Zeeën programma vallen, elk risico van dubbele financiering. De Instantie van Beleid en STC zullen een bijzondere aandacht brengen opdat de vereiste mechanismen en de antwoorden over dit onderwerp beschikbaar met het oog op Comité van besturing zijn.

Annex A : Lijst van eligibele en aangrenzende NUTS III gebieden

	Programma gebied	Aangrenzend gebied
FRANKRIJK		
	Nord	Somme
	Pas-de-Calais	Aisne
ENGELAND		
	Norfolk	Surrey
	Suffolk	Somerset
	Southend-on-Sea	Wiltshire CC
	Thurrock	Cambridgeshire CC
	Essex CC	
	Brighton and Hove	
	East Sussex CC	
	West Sussex	
	Portsmouth	
	Southampton	
	Hampshire CC	
	Isle of Wight	
	Medway Towns	
	Kent CC	
	Bournemouth and Poole	
	Dorset CC	
	Cornwall and Isles of Scilly	
	Plymouth	
	Torbay	
	Devon CC	
VLAANDEREN		
	Arr. Antwerpen	Mechelen
		Turnhout
	Arr. Brugge	Diksmuide
	Arr. Oostende	Ieper
	Arr. Veurne	Kortrijk
		Roeselare
		Tielt
	Arr. Eeklo	Aalst
	Arr. Gent	Dendermonde
	Arr. Sint-Niklaas	Oudenaarde
NEDERLAND		
	Delft en Westland	Zuid-Oost Zuid-Holland
	Groot-Rijnmond	
	Zeeuwsch-Vlaanderen	
	Overig Zeeland	
	West-Noord-Brabant	

Rechtvaardiging van de aangrenzende gebieden

Artikel 21 van de EFRO Verordening stelt*: "In de context van grensoverschrijdende samenwerking kan het EFRO in deugdelijk gemotiveerde gevallen uitgaven die zijn gedaan bij de uitvoering van concrete acties of delen van concrete acties, financieren tot 20 % van het bedrag van zijn bijdrage aan het betreffende operationele programma in NUTS III-gebieden grenzend aan de gebieden die voor dat programma subsidiabel zijn zoals bedoeld in artikel 7, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1083/2006, of omringd door zulke gebieden. In uitzonderlijke gevallen zoals overeengekomen tussen de Commissie en de lidstaten, kan deze flexibiliteit ook gelden voor NUTS II-gebieden waar de gebieden bedoeld in artikel 7, lid 1, van Verordening (EG) nr. 1083/2006, gelegen zijn.*

De aangrenzende gebieden die hierboven zijn genoemd, zijn geselecteerd om de maximale impact van dit maritieme grensoverschrijdende programma te garanderen. De keuze van deze gebieden betekent niet dat 20% van het programma budget gereserveerd is voor partners uit deze gebieden. De grensoverschrijdende meerwaarde van deelname van deze partners zalper project bekeken worden. De selectie van aangrenzende gebieden wordt alsvolgt beargumenteerd

Frankrijk

Het Franse departement **Aisne** werkt nauw samen met de regio Nord-Pas de Calais in meerdere "pôles de compétitivité"onder meer op het gebied van transport en textiel.
Hun deelname als aangrenzend gebied ontsluit belangrijke grensoverschrijdende samenwerkingsmogelijkheden op deze terreinen tussen Franse partners en actoren in de andere landen.
Het departement **Somme** is toegevoegd in verband met zijn sterke maritieme profiel, zowel qua locatie als qua economische en touristische activiteiten, welke een belangrijke toegevoegde waarde kunnen hebben voor samenwerking met vergelijkbare gebieden in de andere deelnemende landen in het Noord programma. Bovendien is het departement Somme ook onderdeel van het Frankrijk-Engeland programma, waarmee een goede aansluiting tussen bijde programma's wordt bereikt.

Engeland

Surrey heeft verschillende relevante karakteristieken en een sterk network met peri-urbane region, waaronder Zuid-Holland en Haute Normandie, dat verder kan worden uitgebouwd onder dit programma
Er zijn veel ondernemingen die ICT toepassen of ontwikkelen om bedrijfsefficientie en creativiteit te vergroten, door programmas als 'Connected Surrey' dat kan worden overgedragen naar andere landen. Surrey heeft een sterke evrtegenwoordiging van ondernemerschap en business start ups, waarmee de RES prioriteit "Smart Growth" wordt gehaald. Ook de ervaringen op het gebied van innovatie kunnen worden overgedragen. Specifieke uitdagingen voor Surrey betreffende lucht en wegvervoer netwerken hebben geleid tot successvolle transnationale uitwisselingen en onderzoeksinitiatieven.
Cambridgeshire heeft innovatieve oplossingen in duurzaam transport die verder ontwikkeld kunnen worden onder dit programma. Het wil graag een 'corridor' naar de kust ontwikkelen voor grote stromen van transport, mensen en informatie. Cambridgeshire kan bijdragen aan "axes of excellence"op het gebied van de "low carbon economy". Cambridgeshire kan bijdragen aan het programme op het gebied van het stimuleren van ondernemerschap, commercialisering, business support aan MKB/KMO en vernindingen met innovatie centra. Ondersteuning van duurzame groei in de bouw, als bijdrage aan regionale groeidoelen. Het verzekeren dat de vaardigheden van de lokale arbeidspopulatie beter aansluiten bij de behoeften van werkgevers en bedrijven in staat stellen om te groeien. Zorgen voor duurzaamheid en hoge kwaliteit van ontwikkelingen, als bijdrage aan neiwe tendenzen bij EEDA op het gebied van milieu technologie en de algemene klimaat agenda.
Somerset en **Wiltshire** ontwikkelen een project om waterwegen te ontsluiten, dat van belang kna zijn voor dit programma. Ze hebben ook twinning programmas met Frankrijk. Ze bezitten belangrijke weg en spoorverbindingen met kustgebieden binnen het programma gebied, bijvoorbeeld Southampton and Portsmouth. Ze beschikken over innovatieve en successvolle breedband partnerschappen die verder kunnen ontwikkelen binnen dit programma. Er is potentieel voor gezamenlijke projecten rond klimaat verandering en het geburik van biofuels, evenals ervaring met wetlands en 'chalk downland management', dat kan worden overgedragen in dit programma. Andere elementen van hun toegevoegde waarde als aangrenzend gebied zijn de sterke transport verbindingen met de havens aan het Kanaal, wat de ruimtelijke en strategische aspecten van projecten kan versterken en overeenkomsten en banden heeft met andere delen van het programma gebied in het bijzonder in relatie tot verzorginsgebieden en economische structuren.

Vlaanderen

Vlaanderen heeft te kampen met een territoriaal-administratieve handicap betreffende NUTS III gebieden. Door historische oorzaken kent Vlaanderen vele kleine NUTSIII gebieden van bescheiden omvang. Ze hebben een functie als electorale districten en – tot op zekere hoogte – juridische eenheden. Ze corresponderen niet met een concreet niveau van planning en spelen een vrij kunstmatige statistische rol. Het opnemen van deze aangrenzende gebieden garandeert dat de samenwerkingsgebieden in de evrschillende lidtstaten een min of meer vergelijkbare omvang hebben met voldoende "kritische massa" aan de Vlaamse kant.

De volgende NUTS III aangrenzende gebieden zijn aangewezen in Vlaanderen: **Mechelen, Turnhout** (Provincie Antwerp)**, Diksmuide, Ieper, Kortrijk, Roeselare, Tielt** (Provincie West-Vlaanderen)**, Aalst, Dendermonde, Oudenaarde** (Provincie Oost-Vlaanderen).

Deze selectie is gebaseerd op de volgende criteria :

- Territoriale kenmerken: invloed van de zee op het betreffende gebied en vice versa;
- Ruimtelijk-economische structuur: maritieme functies van een gebied;
- Inter-modale verbindingen met zeehavens of waterwegen verbonden met de zee;
- Milieu effecten van zee-gebonden activititeiten in het gebied (logistiek, short sea shipping, toerisme…);
- Culturale banden met de zee: aanwezigheid van maritiem erfgoed in het gebied;
- Geografische aansluiting met het programmagebied in andere Lidstaten.

Het geselecteerde gebied is vergelijkbaar aan het gebied dat deel uit maakt van het North Sea Region programma. Hierdoor is grensoverschrijdende samenwerking aan maritieme issues mogelijk, afzonderlijk van het transnationale perspectief van het North Sea Region programma. Het maakt ook samenwerking mogelijk met een andere groep partners dan in het North Sea Region programma.

Nederland

De NUTS III gebieden in Nederland zin van beperkte omvang. Om de dekking van het programma gebied in Nederland te verbeteren is 1 aangrenzend gebied in de Provincie Zuid-Holland geselecteerd; het **Zuid-Oost Zuid-Holland** NUTS III gebied (Drechtsteden) met de zeehaven Dordrecht.

Dit gebied is belangrijk om dat het ligt ingesloten tussen de verschillende Nederlandse delen van het programma gebied: Zeeland, Moerdijk area (Noord-Brabant), Zuid-Oost Zuid-Holland, Groot Rijnmond, Delft and Westland zin geopgrafisch aansluitende aangrenzende gebieden. Het gebied heeft een sterk maritiem profile, met onder andere intermodale verbindingen, binnenvaart en een distributiefunctie. Rotterdam en Dordrecht (Drechtsteden) maken deel uit van één haven management gebied. Het gebied is ook van belang voor de regio Rotterdam area wat betreft milieuzaken, zoals water kwaliteit en aangewezen als natuur compensatie gebied voor havenontwikkelingen in de haven van Rotterdam (Maasvlakte 2). Er zijn sterke banden met Delft Westland op het gebied van 'foodport', 'greenery' en ondergronds transport van CO2.

Annex B : Bronnen van informatie en statistiek

Documenten en programma's voor Territoriale Samenwerking

- *Council Decision on Community strategic guidelines on Cohesion* 2007-2013, COM(2006) 386 final of 13 July 2006 ;

- Council Regulation (EC) No 1O83/2006 of 11 July 2006 laying down *general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund* and repealing Regulation (EC) No 1260/1999;

- Regulation (EC) No 1080/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on the *European Regional Development Fund* and repealing Regulation (EC) No 1783/1999.

- *Cross-border cooperation programme France-Wallonie-Vlaanderen* - Objective 3 "European Territorial Cooperation" (Draft - 28 februari 2007)

- *Update MTE Interreg IIIA France-UK*, MC2 Consultants December 2005.

- *Operationeel Programma (OP) INTERREG IV Grensregio Vlaanderen-Nederland* 2007-2013, 11 April 2007.

- *Operational Programme Transnational Territorial Cooperation (Interreg IV) North West Europe* 2007-2013 (final draft), February 2007.

- *Maritime cooperation in the Southern North Sea. Towards a joint cooperation strategy. Final report of the Time 2C project* 6 October 2006

- *A strategic vision for the Channel area" Interreg IIIB EMDI***,** (Espace Manche Development Initiative, October 2006,

- *Europese Commissie – Werkdocument 2 : Indicatoren voor toezicht en evaluatie (2006)*

- *Europese Commissie – Aide mémoire voor desk officers: Europese territoriale samenwerking (2006)*

Nationale en regionale documenten en programma's

- *Cadre de refrence strategique national France*. Programmes de la politique europeéne de cohésion économique et sociale 2007-2013, 31 Octobre 2006.

- Regional European Fund Directorate, Department of Trade and Industry, *United Kingdom National Strategic Reference Framework. European Structural Funds Programmes: 2007-2013*, 23 October 2006.

- *Nationaal Strategisch Referentiekader Structuurfondsen 2007-2013*, Nederland, 29 september 2006.

- *National Strategic Reference Framework Flanders* (summary), April 2006.

- *Operational Programme Competitiveness Nord-pas-de-Calais* 2007-2013, final draft.

- *Operationeel Programma Doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid Vlaanderen 2007-2013*.

- *Operationeel Programma voor Zuid-Nederland. Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling* 2007-2013 (Concept eindversie), 28 Juli 2006.

- *East of England Competitiveness Operational Programme 2007-13*. Draft for consultation, January 2007.

- *South East England Competitiveness Operational Programme 2007-13*. Draft for consultation.

- *The South West Competitiveness Operational Programme*. May 2007
- *Convergence programme Cornwall and the Isles of Scilly-* Operational Programme 2007 – 13. May 2007
- *The regional economic strategy 2006-2016 – A framework for sustainable prosperity,* SEEDA,
- East of England: State of the Regional Economy, East of England Development Agency, October 2006
- A Shared Vision: The regional economic strategy for the East of England Development Agency, November 2004
- *South East Plan,* SEERA, March 2006,
- *East of England Plan,* Government Office for the East of England, December 2006,
- *"Sustainable Futures" The Integrated Regional Strategy for the East of England,* E.E.R.A., October 2005,
- *"Just Connect SW" The Integrated Regional Strategy (IRS) for the South West 2004-2026*, South West Regional Agency, November 2004,
- *Regional Economic Strategy (RES) for South West England 2006-2015,* South West of England Regional Development Agency, May 2006,
- *State of the South West 2006,* South West Regional Observatory, 2007,

Overige bronnen :

- EUROSTAT, website: http://epp.eurostat.ec.europa.eu.
- ESPON, website: www.espon.eu.
- Global Entrepreneurship Monitor, website: www.gemconsortium.org
- Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques, website: www.insee.fr
- I&DeA Knowledge, Improvement and Development Agency, website: www.idea-knowledge.gov.uk
- Government Office for the South East , website: www.go-se.gov.uk
- Government Office for the South East: www.go-se.gov.uk
- Government Office for the South West: www.gosw.gov.uk/gosw/OurRegion
- East of England Development Agency E.E.D.A., website: www.eeda.org.uk
- NOMIS official labour market statistics, website: www.nomisweb.co.uk
- Studiedienst van de Vlaamse Regering, website: http://aps.vlaanderen.be/
- Innotek Business and Innovation Center, website www.innotekbic.be
- Arbeidsmarkt vraag en aanbod statistieken, website http://arvastat.vdab.be
- Centraal Bureau voor de Statistiek, website: www.cbs.nl
- Stad Rotterdam, website: www.rotterdam.nl
- Provincie Zeeland, website: www.zeeland.nl
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: www.minlnv.nl
- Sociaal en Cultureel Planbureau, website: www.scp.nl
- AME Research, website: www.ame.nl

Annex C : Geconsulteerde belanghebbenden

Als onderdeel van het consultatieproces met betrekking tot dit programma werden belanghebbenden gevraagd deel te nemen in twee rondes van overlegbijeenkomsten in elk van de deelnemende landen. De lijst hieronder geeft een overzicht van alle organisaties die bij deze bijeenkomsten waren betrokken.

United Kingdom		
1st round 9 May 2007	**2nd round 26 June 2007**	**Public Consultation 10 August – 2 November 2007**
– Department of communities and local government (DCLG) – East of England Regional Assembly – East of England Development Agency – South East England Regional Assembly – Government Office for the South East – Government Office for the South West – South West of England Regional Development Agency	Brighton and Hove Business Link Kent Canterbury Christchurch University Culture South East East Sussex Environment Agency Forestry Commission Hampshire Isle of Wight Kent Medway Portsmouth RAISE South East England Development Agency Small Business Service Government Office South East Southampton University University of Brighton University of Kent West Sussex Southampton South West Regional Development Agency Government Office South West SWUKBO Cornwall Enterprise Cornwall Somerset Plymouth Dorset	Zie annex E voor de bijdragen aan de publieke consultatie

	Suffolk Thurrock TG UDC Government Office East Norfolk Norwich Greater Essex Prosperity Forum Essex Southend on Sea BC	
Netherlands		
1st round **3 May 2007**	**2nd round** **19 June 2007**	**Public Consultation** **10 August – 2 November 2007**
Province of Zeeland Province of South Holland Province of North Brabant (telephone) City of Rotterdam Port of Rotterdam Ministry of Economic Affairs Ministry of Housing, Spatial Planning and the Environment (telephone) Ministry of Transport, Public Works and Water Management (telephone)	Province of Zeeland Province of South Holland Province of North Brabant Ministry of Economic Affairs Ministry of Transport, Public Works and Water Management Port of Rotterdam Waterboard Delfland	Zie annex E voor de bijdragen aan de publieke consultatie
France		
1st round **2 May 2007**	**2nd round** **19 June 2007**	**Public Consultation** **10 August – 2 November 2007**
Syndicat Mixte Côte d'Opale (SMCO) Conseil général du Nord Prefecture de Région Nord-Pas de Calais Conseil régional Nord-Pas de Calais	Région Nord-Pas de Calais Département Pas de Calais Diren NPDC Ademe NPDC DRAC Rectorat Lille Région Nord-Pas de Calais DDT Délégation Régionale du Tourisme CA d'agglomération du Douaisis Espaces Naturelles Régionaux Pôle universitaire Boulogne-développement CA de Calais DRE Région Nord-Pas de Calais CROSS – Affaires maritimes Pas de Calais	Zie annex E voor de bijdragen aan de publieke consultatie

	Université du Littoral Syndicat Mixte Côte d'Opale (SMCO) Département du Nord CUD Région Nord-Pas de Calais Recherche ADITEC Secrétariat Général pour les Affaires Régionales (SGAR) Nord-Pas de Calais Communauté urbaine d'Arras Département Pas de Calais Sports	
Flanders		
1st round 4 May 2007	**2nd round 26 June 2007**	**Public Consultation 10 August – 2 November 2007**
Flemish Community Province of Antwerp Province of West Flanders Province of East Flanders	Coordination Centre for Sustainable Coastal Management Flemish Government, Department Environment, Nature and Energy Innotek Province of West Flanders, department Economy Flemish Government, department Economy Province of West Flanders, department Territorial Activities Province of West Flanders, Development Agency Province of Antwerp, department External Relations Tourism organisation of Antwerp province Tourism East Flanders Autonomous province company for Tourism and Recreation "Westtoer" Province of East Flanders, department Economy Province of East Flanders, department External Relations	Zie annex E voor de bijdragen aan de publieke consultatie

Annex D: Indicatoren

Om het succes van de doelstellingen van het programma te meten is een lijst met indicatoren geselecteerd die gedurende de looptijd van het programma zullen worden bewaakt.

Voor elke programmaprioriteit zijn indicatoren geselecteerd die de operationele doelstellingen voor de respectievelijke prioriteit omvatten. Bovendien zijn een aantal algemene indicatoren opgenomen die de doelstellingen van het programma als geheel omvatten, met inbegrip van de horizontale doelstellingen van het OP. De lijst met indicatoren is ontwikkeld op basis van het werkdocument van de Europese Commissie: *Índicators for monitoring and evaluation* (2006). Waar van toepassing zijn de zogenaamde 'kernindicatoren' voor Europese territoriale samenwerking opgenomen in de lijst met indicatoren.

In overeenstemming met de eisen van de NSRF verordening (EC 1080/2006, art 12.4) is onderscheid gemaakt tussen output- en resultaatindicatoren. Outputindicatoren meten de activiteiten die ontwikkeld zijn binnen het programma. Resultaatindicatoren meten het profijt dat de begunstigden hebben gehad van de activiteiten die binnen het programma werden gegenereerd.

De Managing Authority van het programma, bijgestaan door het technisch secretariaat, zal verslag uitbrengen over de voortgang met betrekking tot deze indicatoren aan de Europese Commissie in het jaarverslag van het programma.

Er moet benadrukt worden dat indien de doelstellingen niet elk jaar in het stadium van de voorbereiding van het OP zijn gekwantificeerd, daar bijzondere aandacht aan geschonken zal worden tijdens de samenstelling van de jaarverslagen die aan de Europese Commissie overlegd worden.

De opvolgingsindicatoren zullen geïntegreerd worden in het ingestelde bewakingssysteem zoals ook de milieuonderdelen die bleken tijdens de strategische milieubeoordeling.

Prioriteit 1: Ondersteuning van een economisch concurrerend, aantrekkelijk en toegankelijk gebied			
Indicator	**Commentaar**	**Streefwaarde 2015**	**Bron**
Output indicatoren			
1.1. *Aantal projecten ter ondersteuning van de ontwikkeling van economische activiteit, de maritieme economie inbegrepen*	23% van de projecten in prioriteit 1	7	Projecttoepassing/eindrapport
1.2 *Aantal projecten ter ondersteuning van innovatie, onderzoek en samenwerking tussen universiteiten, kenniscentra en bedrijven*	18% van de projecten in prioriteit 1	4	Projecttoepassing/eindrapport
1.3 *Aantal projecten ter ondersteuning van de toeristische sector en ter bevordering van duurzaam toerisme*	7,7% van de projecten in prioriteit 1	2	Projecttoepassing/eindrapport
1.4 *Aantal projecten ter bevordering van ondernemerschap en ter ondersteuning van de ontwikkeling van werkgelegenheid en menselijk potentieel*	7,7% van de projecten in prioriteit 1	2	Projecttoepassing/eindrapport
1.5 *Aantal projecten ter bespoediging van nieuwe grensoverschrijdende commerciële initiatieven*	5,2% van de projecten in prioriteit 1	2	Projecttoepassing/eindrapport
1.6 Aantal projecten ter verbetering van de toegankelijkheid van het Programmagebied door middel van het optimaliseren van het gebruik van bestaande infrastructuur als een prioriteit	38,4% van de projecten in prioriteit 1	11	Projecttoepassing/eindrapport
Resultaat indicatoren			
1.1 Aantal ontwikkelde gezamenlijke economische activiteiten	Gemiddeld 6.5 voor elk project corresponderend met output indicatoren 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 en 1.5 in prioriteit 1	110	Eindrapport van projecten
1.2 Aantal nieuwe grensoverschrijdende samenwerkingsstructuren tussen bedrijven en kennisinstituten	Gemiddeld 2 voor elk project corresponderend met output indicator 1.2 in prioriteit 1	8	Eindrapport van projecten
1.3 Aantal nieuwe grensoverschrijdende toeristische producten gegenereerd door ondersteunde projecten	Gemiddeld 5 voor elk project corresponderend met output indicator 1.3 in prioriteit 1	10	Eindrapport van projecten
1.4 Aantal bedrijven wiens ontwikkeling is vergezeld door ondersteunende projecten	Gemiddeld 50 voor elk project corresponderend met output indicatoren 1.4 in prioriteit 1	100	Eindrapport van projecten
1.5 Aantal gezamenlijke producten en diensten gegenereerd door nieuwe commerciële initiatieven	Gemiddeld 2 voor elk project corresponderend met output indicator 1.5 in prioriteit 1	4	Eindrapport van projecten
1.6 Aantal maatregelen ter verbetering van de toegankelijkheid van het gebied door optimalisering van het gebruik van bestaande infrastructuur als prioriteit (geografisch, ICT, netwerken, ...)	Gemiddeld 4 voor elk project corresponderend met output indicator 1.5 in prioriteit 1	44	Eindrapport van projecten

Prioriteit 2: Bevorderen en verbeteren van een gezond en veilig milieu			
Indicator	**Commentaar**	**Streefwaarde 2015**	**Bron**
Output indicatoren			
2.1 Aantal projecten bestemd voor geïntegreerd beheer van de kustzone, beheer van maritieme hulpbronnen en het beheer van riviermondingen	14,3% van de projecten in prioriteit 2	3	Projecttoepassing/eindrapport
2.2 Aantal projecten voor het beheer en de preventie van natuurlijke, technologische en menselijke risico's en ter garantie van de kwaliteit van het milieu	10,7% van de projecten in prioriteit 2	2	Projecttoepassing/eindrapport
2.3 Aantal projecten gerelateerd aan efficiënt energiegebruik en hernieuwbare energie	32,2% van de projecten in prioriteit 2	6	Projecttoepassing/eindrapport
2.4 Aantal projecten gerelateerd aan het beheer van natuur, landschap, natuurlijk erfgoed en relaties tussen steden en platteland	35,7% van de projecten in prioriteit 2	7	Projecttoepassing/eindrapport
2.5 Aantal projecten gerelateerd aan waterbeheer, afvalbeheer en duurzaam gebruik van hulpbronnen	7,3% van de projecten in prioriteit 2	2	Projecttoepassing/eindrapport
Resultaat indicatoren			
2.1 Aantal nieuwe grensoverschrijdende plannen of instrumenten voor het beheer van kust- en maritieme zones of riviermondingen	Gemiddeld 4 voor elk project corresponderend met output indicator 2.1 in prioriteit 2	12	Eindrapport van projecten
2.2 Aantal nieuwe grensoverschrijdende plannen of structuren voor risicomanagement	Gemiddeld 4 voor elk project corresponderend met output indicator 2.2 in prioriteit 2	8	Eindrapport van projecten
2.3 Aantal geïmplementeerde maatregelen voor hernieuwbare energie en efficiënt energiegebruik	Gemiddeld 2,5 voor elk project corresponderend met output indicator 2.3 in prioriteit 2	15	Eindrapport van projecten
2.4 Totale omvang van het gebied aan natuur en landschap ontwikkeld en beschermd door het programma	Bruto totaal areaal in km2 Gemiddeld 135 km2 per project	945 km2	Eindrapport van projecten
2.5 Aantal nieuwe grensoverschrijdende instrumenten voor beheer van water, afval en hulpbronnen	Gemiddeld 5 voor elk project corresponderend met output indicator 2.5 in prioriteit 2	10	Eindrapport van projecten
2.6 Aantal mensen dat direct baat heeft bij het project	Deze indicator zal worden gebruikt om de resultaten, door middel van een analyse van de verkregen waarde, te illustreren. Het is echter niet mogelijk een accurate streefwaarde te definiëren.	n.v.t.	Eindrapport van projecten

Prioriteit 3: Verbetering van de leefbaarheid			
Indicator	**Commentaar**	**Streefwaarde**	**Bron**
Output indicatoren			
3.1 Aantal projecten gerelateerd aan leefbaarheid van de gemeenschap, sociale insluiting en welzijn van verschillende maatschappelijke groeperingen	25,8% van de projecten in prioriteit 3	12	Projecttoepassing/eindrapport
3.2 Aantal projecten ter ontwikkeling van samenwerking op het terrrein van openbare dienstverlening	19% van de projecten in prioriteit 3	9	Projecttoepassing/eindrapport
3.3 Aantal projecten ter ondersteuning van samenwerking in onderwijs en opleiding	18,4% van de projecten in prioriteit 3	8	Projecttoepassing/eindrapport
3.4 Aantal projecten gerelateerd aan erfgoed en culturele waarden	29,3% van de projecten in prioriteit 3	13	Projecttoepassing/eindrapport
3.5 Aantal projecten die zich bezighouden met vrije tijd activiteiten en toerisme	7,5% van de projecten in prioriteit 3	4	Projecttoepassing/eindrapport
Resultaat indicatoren			
3.1 Aantal nieuwe gezamenlijk geïmplementeerde maatregelen ter verbetering van de leefbaarheid, sociale insluiting en welzijn	Gemiddeld 8 per project	96	Eindrapport van projecten
3.2 Aantal ontwikkelde gezamenlijke openbare faciliteiten en diensten	Gemiddeld 4 per project	36	Eindrapport van projecten
3.3 Aantal mensen die deelnemen in gezamenlijke onderwijs en opleidingsactiviteiten	Gemiddeld 100 per project	800	Eindrapport van projecten
3.4 Aantal nieuwe gezamenlijke maatregelen ontwikkeld ter versterking van het erfgoed en culturele waarden	Gemiddeld 8 per project voor elk project corresponderend met output indicator 3.4 in prioriteit 3	104	Eindrapport van projecten
3.5 Aantal nieuwe initiativen ter ondersteuning van vrije tijd activiteiten en sociaal toerisme	Gemiddeld 3 per project voor elk project corresponderend met output indicator 3.5 in prioriteit 3	12	Eindrapport van projecten
3.6 Aantal mensen dat direct baat heeft van het project	Deze indicator zal worden gebruikt om de resultaten, door middel van een analyse van de verkregen waarde, te illustreren. Het is echter niet mogelijk een accurate streefwaarde te definiëren.	n.v.t.	

Prioriteit 4: "Gezamenlijke prioriteit met het Frankrijk (Kanaal)-Engeland OP"			
Indicator	**Commentaar**	**Streefwaarde 2015**	**Bron**
Output indicatoren			
4.1 Aantal projecten ondersteund op grond van de gezamenlijke prioriteit	100% van de projecten in prioriteit 4	6	Projectaanvraagformulier/ Eindrapport
Resultaat indicatoren			
4.1 Aantal nieuwe grootschalige benaderingen, gezamenlijke instrumenten, initiatieven of acties met een grensoverschrijdende maritieme dimensie	Gemiddeld 2 per project voor elk project corresponderend met output indicator 4.1 in prioriteit 4	12	Eindrapport van de projecten
4.2 Aantal gedeelde goede praktijken van beide OPs of overgedragen van een OP naar het andere	Gemiddeld 0.5 per project voor elk project corresponderend met output indicator 4.1 in prioriteit 4	3	Eindrapport van de projecten
4.3 Aantal grootschalige netwerken op duurzame wijze opgezet (met behulp van een formele verplichting)	Gemiddeld 1 per project voor elk project corresponderend met output indicator 4.1 in prioriteit 4	6	Eindrapport van de projecten

Prioriteit 5: Technische bijstand			
Indicator	**Commentaar**	**Streefwaarde 2015**	**Bron**
Output indicatoren			
5.1 Aantal projecten dat wordt ondersteund	Aanname: goedkeuringspercentage van 40%	100	Jaar- en eindrapporten van het programmabeheer
5.2 Aantal beoordeelde aanmeldingen	Totaal aantal projecten in alle prioriteiten	250	Jaar- en eindrapporten van het programmabeheer
5.3 Aantal promotie- en publiciteitsacties op Programmaniveau (jaarlijkse evenementen, seminaries voor projectpromotoren, thematische seminaries, regionale seminaries)	Gemiddeld 7 evenementen per jaar (2008 – 2014) door Secretariaat en contactpunten	50	Jaar- en eindrapporten van het programmabeheer
Resultaat indicatoren			
5.1 Aantal banen geschapen voor het programmabeheer (inclusief territoriale facilitatoren)	In full time equivalents (fte) – GTS personeel en contactpunten	21	Jaar- en eindrapporten van het programmabeheer
5.2 EFRO bedrag automatische decommitering (N+2)	In euro's	0 €	Jaar- en eindrapporten van het programmabeheer
5.3 Aantal jaar- en eindrapporten goedgekeurd door de Europese Commissie	Voor de periode 2008 - 2015	8	Jaar- en eindrapporten van het programmabeheer

Algemene programma indicatoren			
Indicator	**Commentaar**	**Streefwaarde 2015**	**Bron**
Mate van samenwerking			
Aantal projecten dat voldoet aan viervan de volgende criteria:gezamenlijke ontwikkeling, gezamenlijke implementatie, gezamenlijke personeelsvoorziening, gezamenlijke financiering	Kernindicator 44 - EC Werkdocument over indicatoren	80	Projecttoepassing/eindrapport
Aantal Lidstaten vertegenwoordigd in project partnerschappen (prioriteit 1, 2 & 3 / Gezamenlijke prioriteit)		2,5 / 3,5	Projecttoepassing/eindrapport
Aantal organisaties betrokken als partner bij de projecten	Gemiddeld 4 per project	400	Projecttoepassing/eindrapport
Horizontale kwesties			
Aantal duurzame geschapen banen (vaste contracten, fte)		136	Eindrapport van projecten
Aantal tijdelijke geschapen banen (van tijdelijke aard, fte)		273	Eindrapport van projecten
Aandeel van vrouwen		50%	Eindrapport van projecten
Aandeel van projecten die bijdragen aan duurzame ontwikkeling als neutrale, positieve of belangrijkste doelstelling		30% / 40% / 30%	Eindrapport van projecten
Aandeel van projecten die bijdragen aan gelijke kansen als neutrale, positieve of belangrijkste doelstelling		50% / 40% / 10%	Eindrapport van projecten

Annex E: Ex ante evaluatie en SMB

Hieronder zijn samenvattingen gegeven van de conculsies van de Ex Ante evaluaite en Strategische Milieu Beoordeling. De volledige rapporten zijn verkrijgbaar **via www……**

Belangrijkste conclusies van de Ex Ante evaluatie

1 - De context van de ex-ante evaluatie

A- Een ex-ante evaluatie over twee programma's voor grensoverschrijdende samenwerking

De ex-ante evaluatie van het programma voor grensoverschrijdende samenwerking '2 zeeën' liep parallel aan die van het programma voor grensoverschrijdende samenwerking 'Frans – Engels Kanaal '. Beide programma's werden geëvalueerd over een periode van zeven maanden, van april tot november 2007. Om de kwaliteit van beide programma's aan te passen en te verbeteren ging Deloitte met de beheersautoriteiten en de opstellers interactief en iteratief te werk. Er zijn vier verschillende versies van het voorlopige Operationeel Programma '2 zeeën' aan de beoordelaar voorgelegd. Naar aanleiding hiervan zijn veel aanbevelingen gedaan.

B- De vier belangrijkste onderdelen van de ex-ante evaluatie

De ex-ante evaluatie bestond uit vier onderdelen:

- Beoordeling van de degelijkheid van de diagnose van het gebied
- Beoordeling van de relevantie en de samenhang van het programma
- Beoordeling van de verwachte resultaten en de effecten hiervan
- Analyse van de uitvoeringsprocedures

Voor elk van deze onderdelen heeft de beoordelaar getracht zijn analyses te verduidelijken met lessen uit de ervaringen die bij eerdere INTERREG-programma's zijn opgedaan, ofschoon het OP '2 zeeën' als zodanig een nieuw programma is met als specifieke eigenschap dat het een groot gebied bestrijkt.

C- De werkzaamheden van de beoordelaar

De belangrijkste werkzaamheden waren:

- een analyse van de kenmerken van het gebied dat voor het programma '2 zeeën' in aanmerking komt;
- een analyse van het OP in het licht van de geldende regelgeving van de Europese Commissie;
- een reeks gesprekken met leden van het evaluatiecomité en van de DIACT en de Europese Commissie;
- een schriftelijke raadpleging van de leden van het evaluatiecomité, in de vorm van een online vragenlijst waarop 8 reacties kwamen. Aanvankelijk had de beoordelaar een groot aantal sociaal-economisch betrokkenen via een vragenlijst willen raadplegen, maar omdat de partners hiertegen bedenkingen hadden is uiteindelijk besloten de vragenlijst alleen te verspreiden onder de leden van het evaluatiecomité.

2 - De bijdrage van de voorafgaande evaluatie

In de hierna volgende paragrafen wordt de bijdrage van de ex-ante evaluatie per thema beschreven.

A- Inbreng van de beoordelaar met betrekking tot de beschrijving van de door de opstellers gebruikte methoden

De fasen waarin het operationeel programma tot stand is gekomen worden in een afzonderlijk deel gepresenteerd. In overeenstemming met de aanbeveling van de beoordelaar hebben de opstellers de lijst met geraadpleegde instanties in een bijlage opgenomen. De bijdrage van de partners was echter in het OP van 3 augustus 2007, dat ter openbare raadpleging is aangeboden, nog niet nader omschreven.

B- De inbreng van de beoordelaar met betrekking tot de diagnose

De onderdelen van de diagnose zijn verduidelijkt en uitgebreid met kaarten, en de referentiejaren voor de contextindicatoren zijn vermeld.

C- De inbreng van de beoordelaar met betrekking tot de interne samenhang van het programma

Het programma heeft meer interne samenhang gekregen doordat bij iedere operationele doelstelling voorbeelden van acties of projecten zijn opgenomen. Deze voorbeelden zouden echter nog wel wat concreter mogen zijn.

D- De inbreng van de beoordelaar met betrekking tot het stelsel van indicatoren

De beoordelaar heeft over het stelsel van indicatoren alleen een advies kunnen geven omdat dit pas kon worden uitgewerkt in versie 3 bis van het OP van 3 augustus, dat ter openbare raadpleging is aangeboden. Niettemin was de beoordelaar van mening dat het stelsel van indicatoren in de eindversie van het OP relevant was en voldeed aan de uitgangspunten van de Europese Commissie.

E- De inbreng van de beoordelaar met betrekking tot de wijze van uitvoering

De beoordelaar heeft de uitvoeringsprocedure niet in zijn geheel kunnen evalueren, omdat deze in versie 3 bis van het OP van 3 augustus, dat ter openbare raadpleging is aangeboden, slechts gedeeltelijk was uitgewerkt. Er is echter goed rekening gehouden met de opmerkingen over de samenstelling en de taken van de beheers-, de certificerings- en de auditautoriteit. Het hoofdstuk is opnieuw ingedeeld op basis van de door de beoordelaar voorgestelde opsplitsing in drie delen en de aanvankelijk onbrekende delen zijn aangevuld. De taak van het gemeenschappelijk technisch secretariaat en de technische teams (die op verzoek van de Commissie anders genoemd moeten worden) is door de opstellers gewijzigd op basis van de opmerkingen van de Commissie. Op dit moment zijn de partners nog in overleg over een zo goed mogelijke aansluiting op de richtsnoeren van de Commissie.

Conclusie

De beoordelaar heeft veel invloed uitgeoefend op het opstellen van het programma. Bij de gedachtevorming over het OP en de redactie hiervan is namelijk met de belangrijkste aanbevelingen rekening gehouden, en de opstellers en de beheersautoriteit stonden open voor de voorstellen van de beoordelaar.

Niet-technische samenvatting van de Strategische Milieu Effect Beoordeling[4]

Context

Het grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma Kanaal en Noordzee 2007-2013 weerspiegelt alle beleidsvormen en strategische oriënteringen, die men op Europees niveau vastlegt voor nationale integratie. Voor de periode 2007-2013 zijn er een aantal coöperatieve beleidsvormen uitgestippeld in het kader van de strategische oriënteringen van de Commissie. Deze werden vervolgens goedgekeurd door de Europese Raad en het Parlement. De nieuwe wetgeving inzake structuurfondsen voor de periode 2007-2013 werden begin juli 2006 gepubliceerd in het Officiële Publicatieblad van de EU.

Zoals voorzien door de Europese Richtlijn 2001/42/EC betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's, en in overeenstemming met een gezamenlijke brief van 2 februari 2006 vanwege de regionale beleids- en milieudirectoraten van de Europese Commissie, werd er een strategische milieubeoordeling uitgevoerd op de grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's van het Kanaal en de Noordzee.

Zoals vastgelegd in voornoemde documenten, is de strategische milieubeoordeling gericht op specifieke doelstellingen, in tegenstelling tot projecten.

Het doel van de beoordeling bestaat erin om:

- De milieusituatie van de geschikte zones in herinnering brengen en de prioriteiten benadrukken, die zich stellen vanwege het doel van de beoordeling;
- Beoordelen in hoeverre deze milieuaspecten geïntegreerd werden in de prioriteiten voor de OP's, ongeacht of de initiatieven speciaal gericht zijn op het milieu, dan wel of ze rechtstreeks of onrechtstreeks invloed uitoefenen op het milieu;

[4] De Niet-technische samenvatting opgesteld door de auteurs van de SMEB betreft dit OP én het OP Frankrijk(Kanaal)-Engeland. In deze annex zijn alleen de voor dit OP relevante delen opgenomen. Waar delen zijn weggelaten is dit als volgt aangegeven: […].

- De gevolgen beoordelen die deze specifieke doelstellingen hebben op het milieu, indien nodig corrigerende maatregelen en alternatieven vastleggen of criteria formuleren om de gevolgen van de doelstellingen op het milieu te verlichten.

De beoordeling was gebaseerd op versie 5 van de beschikbare OP's. Een beoordeling volgens versie 3 van de beschikbare OP's werd ingediend voor openbare raadpleging.

Overzicht van de handelingen van het Operationele Programma

De milieuaspecten van de OP "2 zeeën" werden geïntegreerd:

- Via de milieubeschermingsmaatregelen, die vervat zitten in de nummer 2 prioriteit "Het bevorderen en versterken van een veilig en gezond milieu";
- Via bijkomende aspecten van andere – niet specifiek milieugerichte – doelstellingen, waarvan de implementatie toch positieve of negatieve gevolgen kan teweegbrengen op het milieu (cf. de nummer 1 prioriteit "Oprichten van een economisch toegankelijk, attractief en concurrerend gebied" en de nummer 2 prioriteit "Verbeteren van de kwaliteit van het leven").

[...]

Overzicht van de voornaamste milieukwesties

De volgende belangrijke milieukwesties werden geïdentificeerd voor het Noordzeegebied:

- De biodiversiteit en de natuurlijke omgeving beschermen en in stand houden,
- De waterkwaliteit verbeteren (grondwaterspiegel, wateroppervlak, langs de kust),
- De productie van huishoudelijk en industrieel afval verminderen en meer recycleren,
- Zorgen voor een duurzaam beheer van watervoorraden,
- Het energieverbruik en de broeikasgassen onder controle houden,
- De overstromingsrisico's verminderen,
- Het regionaal landschappelijk erfgoed in stand houden en promoten.

Overzicht van de openbare raadpleging

Details van het openbare raadplegingsproces

Onderstaande tabel beschrijft het raadplegingsproces van de OP "2 zeeën":

Online raadpleging	Engeland	http://www.erdf.communities.gov.uk/WhatIsERDF/ERDFTerritorialCoopProgrammes.	Van 10/08 tot 02/11
	Frankrijk	http://www.nordpasdecalais.fr/institut/actualites/intro.asp	Van 12/09 tot 12/10
	Nederland	www.structuurfondsen.ez.nl	Van 17/09 tot 29/10
	Vlaanderen	http://www.mervlaanderen.be	Van 27/09 tot 15/10
Openbare zittingen	Engeland	No public meeting was held	
	Frankrijk	De volgende seminaries en zittingen werden gehouden door de regionale overheid: - Een extern seminarie voor regionale actoren op 9 oktober 2007, - Presentatie- en consultatiesessies, georganiseerd voor agglomeraties zoals Duinkerke, Roubaix en Rijsel tussen mei en november 2007	
	Nederland	Er vond een openbare zitting plaats op 3/10	
	Vlaanderen	Er werd geen openbare zitting gehouden	

We merken op dat men in Vlaanderen meer doelgericht ten rade is gegaan bij verscheidene openbare instellingen.

[...]

Opmerkingen uit het openbare raadplegingsproces

Tijdens het openbare raadplegingsproces werden er opmerkingen geformuleerd over de strategische milieubeoordeling, en dit door de volgende organisaties :

- Het Engelse Milieuagentschap,
- De Vlaamse Milieuautoriteit,
- Het Agentschap Ruimtelijke Ordening Entiteit Onroerend Erfgoed (Vlaanderen).

We merken op dat het Milieuagentschap pas laat heeft gereageerd, namelijk tijdens de finale beoordelingsvergadering die op 7 november 2007 plaatsvond in Rijsel.

- **Opmerkingen over de strategische milieubeoordeling in haar totaliteit**

Er kwamen opmerkingen over het gebrek aan informatie inzake de methoden die gebruikt werden om de gevolgen te boordelen, die de thema's en specifieke doelstellingen van het programma uitoefenen op het milieu. Daarom heeft men een verklarende paragraaf toegevoegd aan bijlage 1 van onderhavig verslag.

Er was ook commentaar over de manier waarop het beoordelingsproces geïntegreerd werd bij de voorbereiding van het operationele programma. De beoordelaar wordt niet verwacht om op te treden bij de voorbereiding van het operationele programma. Toch vonden er enkele zittingen plaats en werden een aantal verslagen voorbereid, zodat de verantwoordelijken voor de voorbereiding op de hoogte waren van de aanbevelingen bij iedere versie van het programma. De beoordeling heeft op zijn beurt nagegaan dat er voldoende rekening werd gehouden met de geformuleerde aanbevelingen. Het is bijvoorbeeld door de aanbevelingen van de beoordelaar dat het milieuaspect opgenomen is in de specifieke doelstellingen 3 en 4.

Het overzicht van de milieubeoordeling van de specifieke doelstellingen bleek de problematiek van iedere zone niet voldoende te weerspiegelen, aangezien de beoordeling beperkt bleef tot de voornaamste milieukwesties (biodiversiteit en natuurlijke omgeving, vervuiling en kwaliteit van de omgeving, natuurlijke voorraden, veiligheid en risico's, leefmilieu, erfgoed en klimaatverandering). Het moet echter benadrukt worden dat er voor iedere zone een belangrijke kwestie werd geïdentificeerd, zodat de beoordeling in dat opzicht wel de voornaamste problematiek van iedere zone weerspiegelde.

Men suggereerde ook dat er onvoldoende gegevens waren over de brongegevens van de milieu-indicatoren en dat er onvoldoende integratie was tussen deze indicatoren en de prestatie-indicatoren van de OP's. We stellen echter vast dat er weinig milieu-indicatoren voorhanden waren in de OP "Frans-Engels Kanaal " en geen enkele in de OP "2 zeeën". Bovendien stonden de prestatie-indicatoren van de OP's eigenlijk niet in verband met de schaarse milieu-indicatoren, die werden vastgesteld. De beoordelaar kon dus geen verband leggen tussen de twee soorten indicatoren en evenmin was het zijn taak om de corresponderende brongegevens te identificeren.

Men benadrukte eveneens dat het onderlinge verband tussen de OP's "Frans-Engels Kanaal" en "2 zeeën" en andere relevante plannen en programma's niet werd besproken. De consistentie van de OP's met andere plannen en programma's werd in feite behandeld tijdens de ex ante beoordeling. Als reactie op deze commentaar werd een overzicht van die analyse toegevoegd aan onderhavig document. Voor meer informatie hieromtrent zou de lezer het ex ante beoordelingsverslag moeten lezen.

Uit het openbare raadplegingsproces bleek ten slotte de nood aan een niet-technisch overzicht van onderhavig verslag. Dergelijk document werd daarom aangemaakt en omvat :

- Een inhoudelijke samenvatting van de OP's,
- De opvallende aspecten van de milieukwestie en kenmerken van de zones die gevolgen kunnen ondervinden van de OP's,
- De milieuproblematiek inzake de OP's en hun waarschijnlijke gevolgen voor het milieu,
- Een beschrijving van de verwante milieu-indicatoren.

- **OP "2 zeeën"**

De volgende meningen kwamen naar voren:

- Meer informatie over de milieuproblematiek waarmee Vlaanderen kampt:

Alle informatie werd opgenomen in onderhavig document, behalve de opmerking over de groene zones in stedelijke gebieden: hoewel ze midden in de stad liggen, worden dergelijke zones beschouwd als natuurgebied.

- Opmerkingen over de contextindicatoren:
  Er werd een voorstel ingediend voor de contextindicatoren inzake de landschappen en het erfgoed, die hieronder in detail staan beschreven. Geen van deze indicatoren werd opgenomen in versie 5 van de OP "2 zeeën".

Landschappen	Percentage van de totale oppervlakte, ingenomen door traditionele landschappen (opstellen van een atlas met landschappen) Oppervlakte van geregistreerde landschappen
Erfgoed	Aantal opgenomen monumenten Aantal opgenomen stedelijke sites (steden en dorpen) Aantal en oppervlakte van opgenomen landschappen Aantal opgenomen archeologische sites Centrale archeologische databank, databank van architecturaal erfgoed, atlas met landschappen

- Aangezien de thema's en specifieke doelstellingen van de OP "2 zeeën" voornamelijk van immateriële aard zijn, blijkt het vastleggen van milieucontextindicatoren geen noodzaak om de gevolgen van de OP's te boordelen op het milieu.
- Opmerkingen over het implementeren van de aanbevelingen van de beoordelaar inzake prioriteitstrategie 1:
  De beoordelaar heeft selectiecriteria voorgesteld voor deze prioriteitstrategie (cf. p. 73); Bijgevolg begrijpen we de opmerking van het Milieuagentschap niet.

[…]

Beoordeling van gevolgen voor het milieu

De positieve of negatieve gevolgen, die de prioriteiten en doelstellingen hebben op het milieu, hangen sterk af van de middelen waarmee het programma wordt geïmplementeerd. De meeste strategieën worden vastgesteld in functie van de doelstellingen (al dan niet van milieugebonden) en zijn voornamelijk van immateriële aard. Hun mogelijk positieve gevolgen op het milieu werken onrechtstreeks en zijn afhankelijk van de implementatiemethode. Bovendien laat de huidige informatie over het operationele programma "Noord" niet toe om te bepalen of de implementatie van de doelstellingen een positief of negatief effect zal hebben op het milieu.

Voor specifieke doelstellingen met een potentieel negatief effect moet men selectiecriteria vaststellen om zo de negatieve gevolgen te reduceren.

Bij versie 3 van het operationele programma werden geen selectiecriteria vastgelegd voor de specifieke doelstellingen, al dan niet milieugebonden. Voor de meeste specifieke doelstellingen blijft het dus moeilijk om te bepalen of hun implementatie de kwaliteit van het milieu zal verbeteren of verslechteren in het geschikte gebied. Bijgevolg kan een specifieke doelstelling zowel een positief als een negatief effect hebben op het milieu.

Er moeten dus selectiecriteria opgesteld worden voor alle specifieke doelstellingen, waarvan de implementatiemethode een invloed zal hebben op het milieu.

De milieugebonden doelstellingen behandelen de voornaamste, regionale milieuprioriteiten (biodiversiteit en natuurlijke omgeving, vervuiling en kwaliteit van het milieu, veiligheid en risico's, leefmilieu en klimaatverandering) en zullen een positieve invloed hebben op het milieu. De meeste van deze doelstellingen gaan echter over immateriële aspecten: het begrip bevorderen van de problematiek, beperkte positieve gevolgen verwachten,…

[…]

Globaal overzicht van de gevolgen die het operationele programma "2 zeeën" naar alle waarschijnlijkheid zal hebben op het milieu

Legende:

☺ Mogelijk zeer positief effect op het milieu
☺ Mogelijk positief effect op het milieu
😐 Neutraal effect op het milieu of naargelang de implementatiemethode van de specifieke doelstelling
☹ Mogelijk negatief effect op het milieu
☹ Mogelijk zeer negatief effect op het milieu

	Biodiversiteit en natuurlijke omgeving	Vervuiling en kwaliteit van de omgeving	Natuurlijke rijkdommen	Veiligheid/Risico's	Leefmilieu	Erfgoed	Klimaatverandering
Prioriteitstrategie 1 – Oprichten van een economisch toegankelijk, attractief en concurrerend gebied	☹	☹	😐	😐	😐	😐	☹
Prioriteitstrategie 2 – Bevorderen van een veilig en gezond milieu	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
Prioriteitstrategie 3 – Verbeteren van de leefomstandigheden	😐	😐	😐	😐	😐	😐	😐

Globaal overzicht van de gevolgen die het operationele programma naar alle waarschijnlijkheid zal hebben op het milieu

Legende:

☺ Mogelijk zeer positief effect op het milieu
☺ Mogelijk positief effect op het milieu
😐 Neutraal effect op het milieu of naargelang de implementatiemethode van de specifieke doelstelling
☹ Mogelijk negatief effect op het milieu
☹ Mogelijk zeer negatief effect op het milieu

	Biodiversiteit en natuurlijke omgeving	Vervuiling en kwaliteit van de omgeving	Natuurlijke rijkdommen	Veiligheid/Risico's	Leefmilieu	Erfgoed	Klimaatverandering
Collectieve prioriteit	😐	😐	😐	😐	😐	😐	😐

Beoordeling van de prestatie-indicatoren

De milieu-indicatoren die voorgesteld worden in de OP's "2 zeeën" en "Frans-Engels Kanaal" worden als volgt gestructureerd :

- Indicatoren worden voorzien naargelang de implementatie en behaalde resultaten van de milieugebonden doelstellingen;
- Er werden geen indicatoren voorzien voor de milieugebonden gevolgen.

De indicatoren naargelang de implementatie en behaalde resultaten van de milieugebonden doelstellingen binnen de OP's "Frans-Engels Kanaal" en "2 zeeëns" werden beoordeeld in het kader van de ex-ante evaluatie.

[...]

Er werden geen indicatoren voorzien omtrent implementatie in het milieu en resultaten van de doelstellingen inzake prioriteiten 1 en 3 van het OP "2 zeeën", die niet gericht zijn op het milieu. Aangezien men de selectiecriteria van het project kan definiëren op basis van hun potentiële gevolgen op het milieu, moeten ze gelinkt worden met indicatoren naargelang het aantal projecten die voldoen aan deze criteria.
Onze analyse had geen betrekking op indicatoren zoals 'impact op het milieu'. De afwezigheid daarvan kan verklaard worden door de in wezen immateriële aard van de programmadoelstellingen en de corresponderende maatregelen, die worden voorgesteld.

Annex F : Indicatieve opsplitsing EFRO bijdragen per categorie

Zoals gespecificeerd in de EFRO verordening (EC 1080/2006, art. 12.5) geven de volgende tabellen een indicatieve opsplitsing per categorie van het geprogrammeerde gebruik van de bijdrage van het EFRO. Het overzicht bestaat uit drie aparte lijsten met categorieën, namelijk prioritaire thema's, financieringsvorm en gebied.
Ook al is de bestemming van de prioritaire thema's rond elk van de drie eerste thematische prioriteiten van het OP relatief eenvoudig, het is echter niet mogelijk noch wenselijk om het deel van de financiering te onderscheiden dat behoort tot de gemeenschappelijke prioriteit om de volgende redenen:

- Dat is niet echt verenigbaar met de aangenomen meervoudige en open benadering;
- Het is gedeeltelijk aan het Comité van Toezicht om zich uit te spreken over de thema's die het comité als prioritaire thema's beschouwt met betrekking tot de acties die ontwikkeld moeten worden in samenwerking met de deelnemers van het OP Frankrijk (Kanaal) – Engeland al naar gelang de voortgang van de planning.

TABEL 1: CODES VOOR DE DIMENSIE "PRIORITAIRE THEMA'S"

Code	Prioritair thema	Budget EFRO		Prioriteit
		€	%	
	Onderzoek en technologische evolutie (O&TE), vernieuwing en ondernemerschap			
1	O&TE in onderzoekscentra	*€ 4 985 518*	3%	1
2	O&TE infrastructuur *(inclusief technische ondersteuning, instrumenten en snelle computernetwerken die de onderzoekscentra met elkaar verbinden)* en centra die gespecialiseerd zijn in een bepaalde technologie	*€ 4 985 518*	3%	1
3	Technologieoverdracht en de coöperatieve netwerken bevorderen tussen kleine ondernemingen (KMO's), tussen deze en andere bedrijven en universiteiten, allerlei instellingen voor hoger onderwijs, regionale autoriteiten, onderzoekscentra, wetenschappelijke en technische polen (*wetenschaps- en technologieparken, technopolen, enz.*)	*€ 4 985 518*	3%	1
4	Ondersteuning aan O&TE, voornamelijk in KMO's *(inclusief toegang tot O&TE diensten in onderzoekscentra)*	*€ 1 661 839*	1%	1
5	Geavanceerde ondersteuning aan bedrijven en bedrijvengroepen	*€ 1 661 839*	1%	1
6	Ondersteuning aan KMO's ter bevordering van milieuvriendelijke producten en productieprocessen *(introductie van een efficiënt milieumanagementsysteem, technologieën aanwenden om vervuiling tegen te gaan, integratie van propere technologieën in het bedrijf)*	*€ 4 985 518*	3%	1
7	Investeren in bedrijven, die rechtstreeks verband houden met onderzoek en vernieuwing *(innovatieve technologieën, oprichten van nieuwe bedrijven door universiteiten, bestaande O&TE* centra *en bedrijven, enz.)*	*€ 3 323 679*	2%	1
8	Andere investeringen in bedrijven	*€ 1 661 839*	1%	1
9	Andere maatregelen om onderzoek, vernieuwing en ondernemerschap te simuleren in KMO's	*€ 1 661 839*	1%	1
	Informatiemaatschappij			
11	Informatie- en communicatietechnologieën *(toegang, beveiliging, compatibiliteit, risicopreventie, onderzoek, innovatie, e-inhoud, enz.)*	*€ 3 323 679*	2%	1
13	Diensten en toepassingen voor de burger *(e-gezondheid, e-bestuur, e-leren, e-inclusie, enz.)*	*€ 5 234 790*	3,15%	3

Code	Prioritair thema	Budget EFRO		Prioriteit
		€	%	
14	Diensten en toepassingen voor KMO's *(e-handel, onderwijs en opleiding, netwerken, enz.)*	*€ 1 661 839*	1%	1
15	Andere maatregelen om de toegang tot en efficiënt gebruik van ICT te bevorderen bij KMO's	*€ 1 661 839*	1%	1

Transport

24	Fietsparcours	*€ 1 661 839*	1%	1
25	Stedelijk transport	*€ 1 661 839*	1%	1
26	Multimodaal transport	*€ 1 661 839*	1%	1
28	Intelligente transportsystemen	*€ 1 661 839*	1%	1
30	Havens	*€ 6 647 358*	4%	1
31	Binnenwateren *(regionaal en lokaal)*	*€ 3 323 679*	2%	1

Energie

39	Hernieuwbare energie: wind	*€ 4 985 518*	3%	2
40	Hernieuwbare energie: zon	*€ 3 323 679*	2%	2
41	Hernieuwbare energie: biomassa	*€ 3 323 679*	2%	2
43	Energie-efficiëntie, cogeneratie, energiebeheer	*€ 3 323 679*	2%	2

Milieubescherming en risicopreventie

44	Beheer van huishoudelijk en industriel afval	*€ 830 920*	0,50%	2
46	Waterbeheer *(afvalwater)*	*€ 830 920*	0,50%	2
47	Luchtkwaliteit	*€ 1 661 839*	1%	2
48	Totale preventie en controle op vervuiling	*€ 1 661 839*	1%	2
49	Verminderen van en aanpassen aan klimaatverandering	*€ 3 323 679*	2%	2
50	Sanering van industriële sites en vervuilde gronden	*€ 1 661 839*	1%	2
51	Bevordering van biodiversiteit en milieubescherming *(inclusief Natura 2000)*	*€ 1 661 839*	1%	2
53	Risicopreventie *(inclusief opstellen en implementeren van plannen en maatregelen om de natuurlijke en technologische risico's te vermijden en beheren)*	*€ 3 323 679*	2%	2
54	Andere maatregelen om het milieu te beschermen en risico's te vermijden	*€ 1 661 839*	1%	2

Toerisme

55	Bevordering van natuurlijke rijkdommen	*€ 4 985 518*	3%	2

Code	Prioritair thema	Budget EFRO		Prioriteit
		€	%	
56	Behoud en ontwikkeling van natuurlijk erfgoed	*€ 4 985 518*	3%	2
57	Andere ondersteuning om toeristische dienstverlening te verbeteren	*€ 4 985 518*	3%	1

Cultuur

58	Bescherming en behoud van cultureel erfgoed	*€ 6 647 358*	4%	3
59	Ontwikkeling van culturele infrastructuur	*€ 4 985 518*	3%	3
60	Andere ondersteuning om culturele dienstverlening te verbeteren	*€ 4 985 518*	3%	3

Stedelijk en ruraal herstel

61	Volledige projecten voor stedelijk en ruraal herstel	*€ 4 985 518*	3%	2

Het aanpassingsvermogen van arbeiders, firma's, bedrijven en ondernemers bevorderen

62	Ontwikkeling van levenslange opleidingssystemen en -strategieën in bedrijven; opleiding en diensten voor medewerkers om beter om te kunnen met verandering; bevorderen van ondernemerschap en vernieuwing	*€ 1 661 839*	1%	1
63	Vernieuwende en productievere manieren bedenken en verspreiden om het werk te structureren	*€ 1 661 839*	1%	1
64	Specifieke diensten ontwikkelen voor tewerkstelling, opleiding en ondersteuning samen met de herstructurering van bedrijven en sectoren, en systemen ontwerpen om te anticiperen op economische veranderingen en vereisten voor jobs en vaardigheden	*€ 1 661 839*	1%	1

Tewerkstelling en duurzaamheid toegankelijker maken

67	Maatregelen om het actief ouder worden te bevorderen, evenals het uitstellen van het pensioen	*€ 1 661 839*	1%	3
68	Ondersteuning voor zelfstandigen en het oprichten van nieuwe bedrijven	*€ 1 661 839*	1%	1
69	Maatregelen om tewerkstelling toegankelijker te maken en vrouwen duurzamer te laten deelnemen op de arbeidsmarkt om zo het verschil tussen mannen en vrouwen te reduceren, en om werk en privé met elkaar te verzoenen: kinderopvang bevorderen, alsook zorg voor behoeftige mensen	*€ 1 661 839*	1%	3
70	Specifieke acties om migranten te laten deelnemen op de arbeidsmarkt en op die manier hun sociale integratie bevorderen	*€ 1 661 839*	1%	3

Sociale inclusie promoten van de minderbedeelden

71	Minderbedeelde mensen helpen integreren en re-integreren op de arbeidsmarkt; discriminatie bestrijden inzake toegang en promotie op de arbeidsmarkt en diversiteit leren aanvaarden op de werkvloer	*€ 3 323 679*	2%	3

Bevordering van het menselijk kapitaal

Code	Prioritair thema	Budget EFRO		Prioriteit
		€	%	
72	Hervormingen uitstippelen, introduceren en implementeren in het onderwijs en opleidingssystemen om zo de tewerkstelling te bevorderen, het nut van de arbeidsmarkt te bevorderen inzake onderwijs en opleiding, de vaardigheden van het personeel ontwikkelen in het kader van vernieuwing en een kennismaatschappij	*€ 3 323 679*	2%	3
73	Maatregelen om levenslang onderwijs en opleiding te stimuleren, om zo het aantal schoolverlaters te verminderen, het verschil tussen mannen en vrouwen te verkleinen en het onderwijs en de opleiding toegankelijker en kwalitatiever maken	*€ 1 661 839*	1%	3
	Investeren in sociale infrastructuur			
75	Infrastructuur onderwijs	*€ 3 323 679*	2%	3
76	Infrastructuur gezondheid	*€ 1 661 839*	1%	3
77	Infrastructuur kinderopvang	*€ 1 661 839*	1%	3
	Mobilisatie voor hervormingen inzake tewerkstelling en sociale inclusie			
80	Promoten van partnerschappen, pacten en initiatieven via het netwerken van relevante aandeelhouders	*€ 1 661 839*	1%	3
	Institutionele bevoegdheid versterken op nationaal, regionaal en lokaal niveau			
81	Mechanismen om een goed beleid en programmaontwerp te ontwikkelen, voor een goede controle en evaluatie op nationaal, regionaal en lokaal niveau, bevoegdheden uitbreiden bij het vormen van een beleid en programma.	*€ 1 661 839*	1%	3
	Technische bijstand			
85	Voorbereiding, implementatie, monitoring en inspectie	*€ 6.554.757*	3,94%	5
86	Evaluatie en studies; informatie en communicatie	*€ 3.214.755*	1.93%	5

TABEL 2: CODES VOOR DE FINANCIERINGSVORM

Code	Financieringsvorm	Budget EFRO	
		€	%
01	Niet-vergoedbare steun	*€ 166 231 678*	100%

TABEL 3: CODES VOOR HET GEBIED

Code	Gebied	Budget EFRO	
		€	%
08	Grensoverschrijdend samenwerkingsgebied	*€ 166 231 678*	100%